

UiT Norges arktiske universitet

Handelshøyskolen ved UiT

Økonomiske konsekvenser for mindre aktører av ulike skattemodeller i havbruk: En komparativ analyse av den norske og den færøyske modellen

Vegard Østli Rokvam og Arnt Gunnar Winther

Masteroppgave i økonomi og administrasjon, BED-3901, juni 2023

Forord

Vi vil gjerne takke Handelshøgskolen i Tromsø for en fantastisk studietid, både faglig og sosialt. Denne masteroppgaven representerer slutten på mastergraden vår i økonomi og administrasjon. Skrivningen av denne masteroppgaven har vært en omfattende, interessant og lærerik prosess. En spesiell takk rettes til våre medstudenter på masterkontor 1.106 for gode diskusjoner, både faglige og mange ikke fullt så faglige diskusjoner.

Vi vil også rette stor takk til våre eminente veiledere, Bernt Arne Bertheussen og Hallgeir Hemmingsen. Vi er svært takknemlige for deres veiledning gjennom hele prosessen, inkludert konstruktive tilbakemeldinger, kunnskapsdeling og godt humør. Veilederne har vært tilgjengelige og hjelpsomme til enhver tid, og har vært uvurderlige støttespillere for oss.

Videre vil vi takke forskningsgruppen vi har fått vært en del av i skriveprosessen. Gruppen har bestått av Rakel Ingeborg Hansen, Sara Aamodt Grønlie, Markus Ruud, Fredrik Johansen og undertegnede. Gruppen har bidratt til grundig forståelse for temaet og gode diskusjoner, og fungert som klagemur og muntrasjonsråd i umotiverte stunder.

Til slutt vil vi takke våre familier og venner for veldig god støtte og tålmodighet gjennom hele studieforløpet og under skrivningen av masteroppgaven.

Riktig god lesning!

Tromsø, 1. Juni 2023

Vegard Østli Rokvam

Arnt Gunnar Winther

Sammendrag

Denne oppgaven handler om Finansdepartementets forslag til innføring av grunnrenteskatt i havbruksnæringen. Begrunnelsen for å innføre en slik skatt er at den ekstra profitten, eller grunnrenten som havbruksnæringen tjener gjennom statlige reguleringer av begrensede ressurser, også skal komme felleskapet til gode. Som svar på Finansdepartementets forslag har Sjømat Norge fremmet en alternativ metode å beregne grunnrente på. Denne metoden er en variant av modellen som er brukt på Færøyene.

Oppgaven er en kontrafaktisk, komparativ flercasestudie som undersøker og sammenligner tre skattemodeller, den norske grunnrentemodellen, dagens færøyske modell og en foreslått revidert færøysk modell. Selskapene som undersøkes er tre mindre familieeide oppdrettsselskap som holder til i samme region i Sør-Troms. Disse er Kleiva Fiskefarm AS, Northern Lights Salmon AS og Sørrollnesfisk AS. Formålet med oppgaven er å undersøke de bedriftsøkonomiske konsekvensene av de forskjellige skattemodellene. For å beregne disse tas det utgangspunkt i selskapenes faktiske finansregnskaper for en periode på seks år (2016 – 2021). Denne studien viser hvordan de tre skattemodellene påvirker selskapenes økonomi forskjellig, og hvilke utfordringer hver av modellene kan medføre i praksis.

Resultatene av studien viser at den norske skattemodellen i større grad enn de to færøyske gir lavere skattekostnad når selskapenes lønnsomhet er svak, og en betydelig høyere skattekostnad når lønnsomheten er god. De undersøkte selskapene har i seksårsperioden flest år med store overskudd, og selskapenes skattekostnad blir derfor vesentlig lavere ved begge de færøyske modellene enn ved den norske. De færøyske modellene omtales ofte som bruttomodeller siden avgiftsgrunnlaget er selskapenes inntekt. Satsen avgiftsgrunnlaget multipliseres med, varierer med den gjennomsnittlige produksjonskostnaden for et avgrenset område. Ved større individuelle variasjoner i produksjonskostnaden innenfor et område vil derfor skattekostnaden ved begge de færøyskmodellene være mindre korrelert med det enkeltes selskaps lønnsomhet. Disse modellene vil derfor kunne opptre som både brutto- og overskuddsmodeller.

Uavhengig av skattemodell vil selskapenes kontantstrømanalyse, hvor finansielle aktiviteter er ekskludert, være positiv i samtlige undersøkte år. Selskapene hadde dermed i perioden likviditet til å gjøre investeringene som de anså nødvendig. Dette tyder på at en økt skattekostnad trolig ikke vil gå på bekostning av investeringer i selskapet.

Nøkkelord: Skatt, Grunnrente, Grunnrentebeskatning, Havbruksnæringen, Færøysk modell

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	<i>Problemstilling og forskningsspørsmål</i>	2
1.2	<i>Avgrensinger</i>	3
2	Teori	4
2.1	<i>Grunnrente</i>	4
2.1.1	Opphavet til grunnrente	5
2.1.2	Grunnrente i havbruksnæringen	5
2.1.3	Opphavet til grunnrente i havbruk	9
2.2	<i>Grunnrentebeskatning</i>	9
2.2.1	Den norske skattemodellen	11
2.2.2	De færøyske avgiftsmodellene	12
2.3	<i>Utfordringer knyttet til skattemodellene</i>	14
2.3.1	Utfordringer ved den norske modellen	14
2.3.2	Utfordringer ved de færøyske modellene	15
3	Empirisk kontekst	17
3.1	<i>Havbruk i Norge og på Færøyene</i>	17
3.1.1	Havbruk i Norge	17
3.1.2	Havbruk på Færøyene	22
3.2	<i>Casebedrifter</i>	26
3.2.1	Kleiva Fiskefarm	26
3.2.2	Northern Lights Salmon (NLS) og Sørrollnesfisk	27
3.2.3	Nøkkeltall for casebedriftene	27
3.3	<i>Utformingen av skattemodellene</i>	31
3.3.1	Den norske skattemodellen	31
3.3.2	De færøyske avgiftsmodellene	32
4	Metode	38
4.1	<i>Vitenskapsteori</i>	38
4.1.1	Ontologi	39
4.1.2	Epistemologi	39
4.2	<i>Forskningsdesign</i>	39
4.2.1	Kvantitativ og kvalitativ metode	40
4.2.2	Casedesign	40
4.2.3	Kontrafaktisk metode	41

4.3	<i>Datainnsamling</i>	42
4.3.1	Dokumentanalyse	42
4.4	<i>Datanalyse</i>	43
4.4.1	Avgiftstabellen	43
4.4.2	Avgiftsgrunnlaget	45
4.4.3	Selskapenes totale skattekostnader	48
4.4.4	Likviditetsberegninger	48
4.5	<i>Metodens pålitelighet</i>	49
4.5.1	Reliabilitet	49
4.5.2	Validitet	50
4.5.3	Overførbarhet	51
5	Resultater	53
5.1	<i>Merkostnad ved innføring av grunnrenteskatt</i>	53
5.1.1	Casespesifikke konsekvenser	54
5.2	<i>Færøysk modells korrelasjon med lønnsomhet</i>	55
5.3	<i>Går økt skatt på bekostning av selskapets investeringer?</i>	57
6	Diskusjon	59
6.1	<i>Merkostnaden ved innføring av grunnrenteskatt</i>	59
6.1.1	Merkostnaden ved den norske skattemodellen	59
6.1.2	Merkostnaden ved de færøyske avgiftsmodellene	60
6.1.3	Hvilken modell er gunstigst i et bedriftsøkonomisk perspektiv?	60
6.2	<i>Korrelerer færøysk avgift med lønnsomhet?</i>	61
6.3	<i>Går økt skatt på bekostning av selskapets investeringer?</i>	62
6.4	<i>Implikasjoner</i>	63
6.5	<i>Forslag til videre forskning</i>	64
7	Referanseliste	65

Tabelloversikt

Tabell 1: Oversikt over skatter som påvirker havbruksselskapene	26
Tabell 2: Økonomiske nøkkeltall, soliditet	28
Tabell 3: Økonomiske nøkkeltall, likviditet.....	29
Tabell 4: Økonomiske nøkkeltall, lønnsomhet	30
Tabell 5: Beregning av grunnrenteskatt (Grønlie & Hansen, 2023)	32
Tabell 6: Avgiftstabell ved dagens færøyske modell.....	34
Tabell 7: Sjømat Norges eksempel på avgiftstabell (Sjømat Norge, 2023).....	36
Tabell 8: Norsk versjon av avgiftstabell, dagens færøyske modell.....	44
Tabell 9: Norsk versjon av avgiftstabell, foreslått færøysk modell	45
Tabell 10: Avgiftssats sone 10 ved dagens færøyske modell.....	47
Tabell 11: Avgiftssats sone 10 ved foreslått færøysk modell	48
Tabell 12: Relative merkostnader ved norsk og færøysk skattemodell	53
Tabell 13: Absolutte merkostnader av ulike skattemodeller, Kleiva Fiskefarm	54
Tabell 14: Korrelasjon skattekostnad, dagens færøyske modell	56
Tabell 15: Korrelasjon skattekostnad, foreslått færøysk modell.....	57
Tabell 16: Bankbeholdninger per 31.12, etter skatt	58

Figurliste

Figur 1: Dekomponering av totalavkastning (NOU 2019:18)	4
Figur 2: Opphavet til grunnrente i havbruksnæringen i Norge (inspirert av Bertheussen og Vassdal 2023).....	6
Figur 3: Verdikjeden i havbruksnæringen (NOU 2019:18)	20
Figur 4: Sone inndelingen i Norge (Regjeringen.no, 2022).....	21
Figur 5: Havbruksområder på Færøyene (Bjørndal & Mrdalo, 2023)	24
Figur 6: Forskningsløken (Saunders et al., 2019)	38
Figur 7: Dimensjoner av casestudie (Johannessen et al., 2016).....	41
Figur 8: Skattemodellens korrelasjon med lønnsomhet	56

1 Innledning

Norges naturgitte fortrinn, i form av Golfstrømmen og fjordene, har vært avgjørende i arbeidet med å utvikle en næring som i dag gir store eksportinntekter til Norge. Siden starten av 1970-tallet har havbruksnæringen blitt bygd opp fra å være tilnærmet ikke-eksisterende til å bli en av landets viktigste eksportinntekter. I dag produserer norsk havbruk det som blir klassifisert som verdens beste oppdrettslaks, som har vist seg å være en særdeles verdifull posisjon i det globale markedet (Stenset, 2020). De norske lakseprodusentene klarer samtidig å holde produksjonskostnadene lavest (Iversen et al., 2020). Det at denne næringen klarer å ha de laveste kostnadene knyttet til produksjon og samtidig levere et produkt som anses å være av høyeste kvalitet (Iversen et al., 2020; Norges Sjømatråd, 2021), har vært med å skape en rikdom der enkelte aktører i næringen tjener veldig mye.

Dagens regjering har en tydelig politikk på at lokalsamfunn og fellesskapet bør få en rettferdig andel av verdiene som skapes ved å utnytte fellesskapets naturressurser (Finansdepartementet, 2022). Politikken har blant annet opphav fra 2018 da det ble oppnevnt et utvalg som skulle vurdere beskatningen av havbruksnæringen. Utvalget, med Karen Helen Ulltveit-Moe som leder, skulle vurdere og utforme en grunnrentebeskatning for havbruksnæringen. I tillegg skulle det utrede for hvordan inntektene av en ny skatt skulle fordeles mellom kommune og stat (NOU 2019:18).

Utvalget konkluderte med at det er en superprofitt i næringen (NOU 2019:18). På bakgrunn av dette mente flertallet i utvalget at det burde innføres en grunnrenteskatt på havbruksnæringen. Til tross for anbefalingen om en grunnrenteskatt valgte regjeringen Solberg i 2019 ikke å innføre skatten. Det ble istedenfor innført en produksjonsavgift som dempet diskusjonen om en grunnrenteskatt. Den 28. September 2022 kom Støre-regjeringen med en overaskende kunngjøring om at det vil bli innført grunnrenteskatt i havbruksnæringen fra 1. januar 2023.

Kunngjøringen skapte stor oppstandelse i næringen og førte til en polarisert politisk debatt som har engasjert mange, spesielt i kystnære samfunn. Aksjeverdien til de berørte selskapene har falt betydelig etter kunngjøringen. Lerøy informerte 9. november at 339 ansatte vil permitteres på nyåret (Bendiksen, 2022). Noen dager senere sendte SalMar permitteringsvarsel til 851 ansatte (Hartwig, 2022). Flere av de berørte selskapene har meddelt at de vil skrinlegge investeringer for flere titalls milliarder på grunn av usikkerheten

som har oppstått (Brennmoen, 2022). Dette vil gi ringvirkninger for underleverandører og flere påstår at det kan føre til konkurser på sikt (Gjelsvik, 2022).

Utvalget fra NOU 18 (2019) vurderte en skattemodell som internasjonalt er helt unik for havbruk, men den ligner på hvordan olje/gass og vannkraft skattlegges (Sjømat Norge, 2023). Det finnes derfor ikke empiri om hvordan denne modellen fungerer i praksis for havbruksselskap. Derfor er det i stor grad spekulativt hvilke konsekvenser en slik type skattlegging gir, noe som er med på å skape større usikkerhet for aktørene i næringen. Sjømat Norge er sterkt kritisk til den foreslåtte skattemodellen og presenterer i et høringssvar til regjeringen en alternativ modell. Dette er en skattemodell som hevdes å ha fungert godt på Færøyene. Ved implementering av denne skattemodellen mener Sjømat Norge at selskapene og staten kan benytte erfaringene fra Færøyene til å utvikle en skatt som i størst mulig grad er nøytral for næringen (Sjømat Norge, 2023).

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

I denne oppgaven vil vi analysere de økonomiske konsekvensene ved valg av skattemodell for havbruksnæringen. Dette gjøres ved å undersøke superprofitten som oppstår i havbruket, grunnrente/renprofitt som det kalles i NOU 18 (2019), og sammenligne konsekvensene ved den færøyske og den norske skattemodellen. Utgangspunktet for den norske modellen er hentet fra høringsnotatet som finansdepartementet presenterte den 28. september og endringer som følge av prop. 78 LS (Finansdepartementet, 2022; Prop.78LS(2022-2023)). Den færøyske modellen er utarbeidet med utgangspunkt i færøysk lov og Sjømat Norge sitt forslag. Problemstillingen for denne oppgaven er derfor:

«Hvilke bedriftsøkonomiske konsekvenser kan valg av skattemodell få for mindre norske havbruksselskap?»

Med utgangspunkt i overordnet problemstilling vil vi i denne oppgaven forsøke å svare på følgende forskningsspørsmål:

FS1: Hva kan merkostnaden bli for mindre havbruksselskap ved innføring av den norske modellen for grunnrenteskatt?

FS2: Hva kan merkostnaden bli for mindre havbruksselskap ved innføring av den eksisterende eller den foreslåtte færøyske avgiftsmodellen?

FS3: Hvilken av disse skattemodellene er gunstigst i et bedriftsøkonomisk perspektiv?

FS4: Korrelerer de færøyske modellene med mindre havbruksselskap sin variasjon i lønnsomhet?

FS5: Vil et havbruksselskap være i stand til å finansiere en økt skattekostnad med egne midler og samtidig opprettholde nivået på investeringer?

1.2 Avgrensinger

Denne oppgaven begrenses til å se på konsekvensene av norsk og færøysk skattemodell på mindre norske havbruksselskap. I Sjømat Norge sitt høringssvar presenteres også flere modeller som burde utredes, men høringssvaret legger mest vekt på den færøyske modellen. De andre foreslåtte modellene vil derfor ikke bli tatt stilling til.

Oppgaven er også begrenset til å analysere tre havbruksselskaper, Kleiva Fiskefarm AS og samdriften til Sørrollnesfisk AS og Northern Lights Salmon AS (NLS).

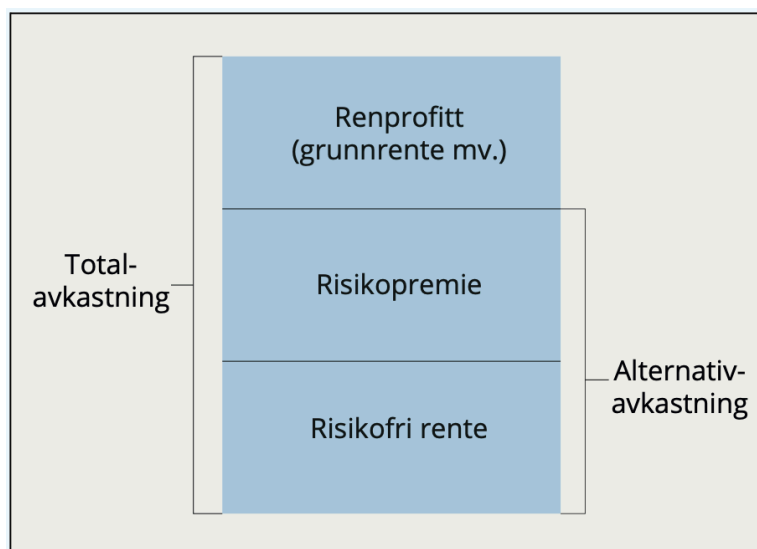
Det vil ikke inkluderes et bunnfradrag i denne beregningen da det ikke benyttes på Færøyene. Ettersom vi ikke har tilgang til all informasjon som kreves for å beregne skatten slik det gjøres på Færøyene, vil det bli gjort estimer som vil bli forklart og begrunnet.

Oppgaven begrenser seg til kun å se på havbruksvirksomheten av konsernet. Det er bedrifter i oppdrettsnæringen som eier flere ledd i oppdrettsvirksomheten. Det er i hovedsak i havbruksnæringen grunnrenteskatten skal gjelde, men en grunnrente kommer til å ha innvirkning på hele konsernet.

2 Teori

2.1 Grunnrente

I NOU 18 (2019) for skattlegging i havbruksnæringen kaller man som sagt superprofitt for grunnrente eller renprofitt. Her deler man den totale avkastningen et selskap har inn i tre komponenter; risikofri rente, risikopremie og renprofitt. Risikofri rente er avkastningen som kan forventes ved å investere i f.eks. statsobligasjoner. Dette er investeringer som har bortimot ingen risiko. Risikopremie er kompensasjonen en investor skal ha for å ta systematisk risiko. Disse to summert skal tilsvare alternativavkastningen, som er avkastningen en investor kunne hatt ved en alternativ investering med samme risiko. Alt som overstiger denne avkastningen defineres som renprofitt. Det er overskuddet en bedrift sitter igjen med etter at alle innsatsfaktorer har fått markedsmessig avlønning. Renprofitt oppstår oftest som følge av stedbundne naturressurser, myndighetsbestemte reguleringer, markedsrett og foretaksspesifikk kunnskap (NOU 2019:18). I figur 1 er en oversikt over dekomponert totalavkastning.

Figur 1: Dekomponering av totalavkastning (NOU 2019:18)

Fenomenet superprofitt vil også kunne forklares som differansen mellom lønnsomheten som skapes ved å eie aksjer i et spesifikt selskap mot lønnsomheten av en diversifisert portefølje av aksjer og obligasjoner.

2.1.1 Opphavet til grunnrente

Denne oppgaven bruker noen utvalgte momenter i Porters fem drivkrefter for å illustrere opphavet til grunnrente i havbruksnæringen.

2.1.1.1 Drivkrefter

Porter utviklet en teori hvor han forklarer hvorfor enkelte aktører tjener bedre enn andre. For å sikre langsiktig profitt må man respondere strategisk til konkurransen i markedet. I Porters studie presenteres fem markedskrefter som påvirker lønnsomheten i et selskap eller næring. Disse effektene er *etableringsbarrierer*, *substitutter*, *konkurranses innad*, *kundens forhandlings situasjon* og *leverandørens forhandlings situasjon* (Porter, 1980). Av disse fem faktorene er *etableringsbarrierer* og *konkurranses innad* relevante når man skal se opphavet til grunnrenten i havbruket. Ved å utnytte disse faktorene til sin fordel kan man sikre en langsiktig profitt (Porter, 1980).

Den første av markedskreftene er *etableringsbarrierer*. Høye barrierer for å etablere seg i et marked kan skape mindre konkurranse. En typisk barriere er høy investeringskostnad for å etablere seg, et regulert marked, eller at det er et monopol (Porter, 1980). Et eksempel på en barriere er eneretten Vinmonopolet har på salg av polvarer i Norge. Det fører til at det er lite konkurranse for selskapet. I markeder med lave eller ingen barrierer vil det stadig komme nye konkurrenter som ønsker å etablere seg.

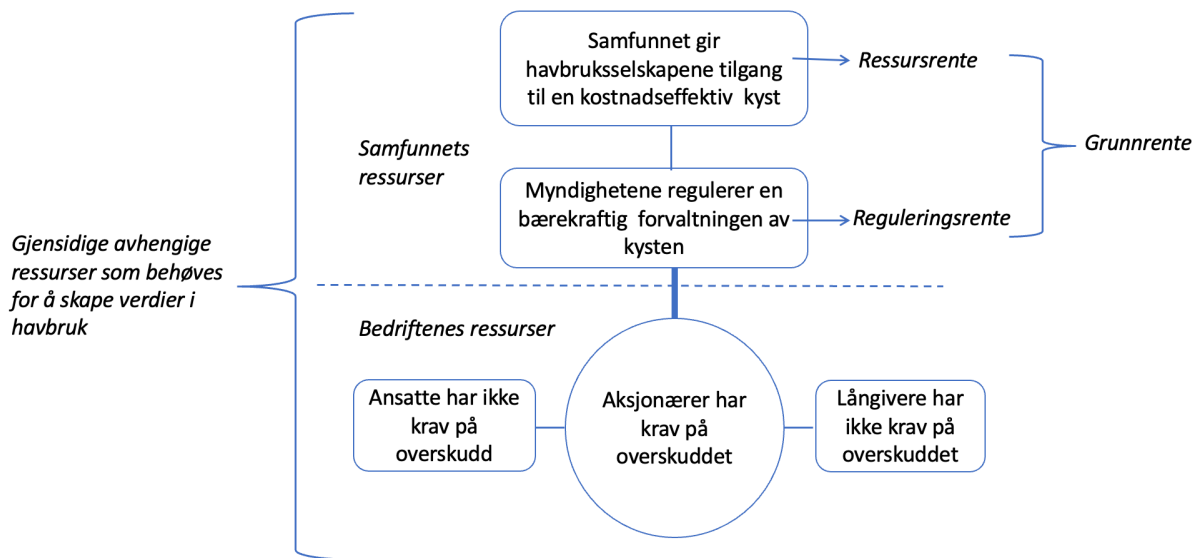
Den andre drivkraften som er sentral når det kommer til opphavet til grunnrente i havbruket er *konkurranses innad* i markedet. Er man i et marked med høy konkurranse vil man kunne bli presset på pris. Dette kommer av at kunder kan velge fritt blant ulike produkter (Porter, 1980). I havbruket er det reguleringer av antall konsesjoner og et umettet marked. Dette tar bort endel av den interne konkurransen i næringen.

2.1.2 Grunnrente i havbruksnæringen

I litteraturen er det mye diskutert hvordan noen selskaper har mulighet til å generere unormalt store grunnrenter. Slike grunnrenter kan vi finne både i enkeltfirmaer og i næringer.

Grunnlaget for opphavet til en slik type profitt kan komme fra forskjellige sammenslåtte effekter i industrien. I figur 2 er en modifisert modell som tar utgangspunkt i Bertheussen og Vassdals (2023) artikkel om fiskerinæringen. Både havbruksnæringen og fiskerinæringen er

statlig regulerte næringer og kan potensielt ha en forekomst av grunnrente. Versjonen av modellen i figur 2 er endret til å representere havbruksnæringen og ikke fiskerinæringen.

Figur 2: Opphavet til grunnrente i havbruksnæringen i Norge (inspirert av Bertheussen og Vassdal 2023)

Modellen i figur 2 illustrerer verdiskapningen i havbruksnæringen. Samfunnsressursene som er over den stiplede linjen, illustrerer ressursene samfunnet bidrar med i verdiskapningen. Samfunnet har gitt noen få tillatelser til å produsere laks i fjorder som i utgangspunktet er allemannseie. Norske fjorder har vist seg svært gunstige når det kommer til produksjon av laks og bidrar til økt verdiskapning. Den høye etterspørselen og strenge reguleringen etter denne verdifulle tillatelsen har skapt en høy *etableringsbarriere* for nye aktører. Denne økte verdiskapningen som kommer av *etableringsbarrieren* kalles en ressursrente.

Samtidig er staten med på å begrense produksjonen og antallet aktører som får produsere laks. Reguleringen har ført til at det er lite *konkurranses innad* i markedet, og derfor skapes en reguleringsrente.

Under den stiplede linjen i figur 2 ser man hvilke ressurser en bedrift trenger for verdiskaping. Ansatte skaper verdi ved å tilføre arbeidskapital mens aksjonærene og banken tilfører finansiering. Modellen illustrerer at begge sider av den stiplede linjen er avhengige av hverandre for å skape verdi. Uten bedriftens ressurser hadde det ikke blitt produsert laks, og uten samfunnets ressurser ville det ikke blitt skapt ekstra verdi på bakgrunn av reguleringer og

gunstige forhold. I delkapittelet under vil vi gå mer i detalj på sentrale samfunnsressurser og bedriftsressurser.

2.1.2.1 Samfunnsressursrente

For næringen som helhet er det to drivkrefter som gir grunnrente; ressursrente og reguleringsrente. Rettigheter til å utvinne naturressurser eller disponere konsesjoner er ofte gitt for lang tid tilbake. Disse rettighetene ble ofte gitt gratis eller solgt til lave priser.

Ressursrente

Konsesjonene og rettighetene til naturressurser gir selskapene som har dem, mulighet til å utnytte en naturressurs som kan gi en ressursrente (Bertheussen & Vassdal, 2019).

Ressursrenten kan også bidra til å gi ekstraavkastningen i næringen, som følge av muligheten til å benytte seg av en felles naturressurs uten å måtte betale for det (Bertheussen & Vassdal, 2019).

Fordelen for en næring som besitter en ressurs kan vi knytte til rammeverket til Porter. Da det i dag er et begrenset antall konsesjoner tilgjengelig, og disse selges for store summer, forårsaker det en høy *inngangsbarriere*. Kostnadene knyttet til kjøp av nye konsesjoner er blitt såpass store at kun et fåtall aktører har kapital til å etablere seg. For aktørene som opptrer i næringen kan man se for seg at kostnaden er mindre da de allerede har finansiert anleggsmidlene. De siste årene har det hovedsakelig vært auksjonert bort tillatelser for å øke produksjonen og ikke nye konsesjoner. Siden 2009 er det kun gitt ut 197 nye tillatelser (Stenset, 2020).

Biofysiske forhold ved lokaliteten kan være grunnlaget for en økt grunnrente. Dette kan ses på som en gave fra naturen som gjør at man produserer mer effektivt. I laksenæringen vil slike "naturgitte gaver" bidra til å gi næringen fordeler. Det dreier seg om gunstige temperaturer i havet, topografi, strøm i sjøen for mer oksygen til fisken, o.l. (Misund et al., 2019). Denne effekten vil gjenspeiles i høye *inngangsbarrierer*, da markedet ser den økte verdien av en konsesjon i Norge.

Reguleringsrente

I tillegg til ressursrente har næringen mulighet til å skape en ekstra verdi som følge av at den er beskyttet av statlige reguleringer og avtaler. Gjennom politikk og reguleringer kan staten påvirke hvor attraktiv en næring er (Bertheussen & Vassdal, 2019). At det er et begrenset antall konsesjoner i Norge gjør at det er begrenset med aktører og dermed også konkurranse. En slik situasjon er i favør av de som besitter konsesjonene. Porters fem drivkrefter inkluderer

ikke statlige reguleringer, men slike reguleringer kan knyttes til *inngangsbarrierer* og *konkurranse innad* i næringen.

Finansdepartementet hevder at store deler av renprofitten i havbruksnæringen kommer av geografiske- og myndighetsreguleringer som begrenset antall lokaliteter og begrensinger på tillatelser (Finansdepartementet, 2022). Staten regulerer tillatelsene og disse har opp gjennom årene blitt tildelt gratis eller veldig rimelig. Avkastningen på kapitalen og driftsmarginen har i mange år vært i gjennomsnitt 3 til 4 ganger høyere i oppdrettsnæringen enn i fastlandsindustrien. Dette har ført til at konsesjonene i havbruk i dag er verdt enorme summer (Finansdepartementet, 2022).

Det å identifisere rentekilder og måle hvordan renten oppstår er en utfordrende oppgave. Det er vanskelig å skille mellom reguleringer og ressursrente, og ofte er disse faktorene sammenflettet og avhengige av hverandre (Bertheussen, 2023). For eksempel, om det ikke hadde vært noen reguleringer innen havbruk og alle kunne ha startet fritt, ville potensielt bærekraften i næringen kunne forsvinne og grunnrenten falle bort.

2.1.2.2 Bedriftens ressurser

Selskapene har også mulighet til å skape en høyere avkastning gjennom fordelaktige posisjoneringer eller en høyere effektivitet. Hvis selskapene posisjonerer seg slik at kunden er villig til å betale mer for deres produkter eller at selskapet er mer effektivt, kan dette også skape en slags grunnrente.

Posisjoneringsrente

Gjennom å ta en fordelaktig posisjon i markedet som enten en kostnadsleder eller gjennom differensiering vil selskap potensielt kunne ha en høyere avkastning. Det vil gi mulighet til å skape en posisjonsrente, eller monopolprofitt, ved at strategien gir en type monopol i næringen (Bertheussen & Vassdal, 2019). Hvis et selskap lykkes med god posisjonering, har det potensiale til å innhente posisjoneringsrente (Bertheussen & Vassdal, 2019).

I følge en undersøkelse gjort av Sjømatrådet (2021) er norsk laks er verdens mest populære matfisk. Dette er et tegn på at norsk laks har klart å differensiere seg i det internasjonale markedet. I undersøkelsen svarer 44% at de foretrekker norsk laks fremfor laks fra andre land. Til sammenligning foretrekker 11% laks fra USA/Alaska som er den nest mest prefererte laksen (Norges Sjømatråd, 2021). Denne eksklusive markedsposisjonen kommer som en samlet effekt av drivkreftene i Porters rammeverk.

Effektivitetsrente

Den andre måten et selskap kan skape superprofitt på er gjennom enestående intern effektivitet. Dette skjer ved at selskapet klarer å utnytte de interne ressursene de har på en så effektiv måte at det skaper en merverdi andre i industrien ikke klarer å gjenskape. Dette kalles effektivitetsrente (Bertheussen & Vassdal, 2019).

I en undersøkelse som ser på produksjonskostnadene i lakseindustrien konkluderes det med at Norge over tid (2003-2018) har hatt de laveste driftskostnadene i næringen. Denne undersøkelsen ser på produksjonskostnader på landsbasis i laksenæringen i de fem landene som eksporterte mest laks. Land som Chile og Færøyene har tidvis klart å ha lavere produksjonskostnader, men ikke over tid (Iversen et al., 2020).

Det kan være flere grunner til at Norge klarer å være kostnadsleder, som for eksempel gjennom produksjonsteknologien som benyttes, kompetansen og faktorpriser på innsatsfaktorer (Misund et al., 2019). Disse faktorene kan knyttes opp til humankapital som grunnlag for superprofitt. Det er vanskelig å argumentere for at humankapitalen i norsk havbruksnæring er mer verdifull enn humankapitalen i andre næringer. Det er derfor mer logisk at det er den norske kystlinjen som er såpass godt egnet til havbruksproduksjon at kostnaden for produksjon sammenlignet med andre land, er lavere (NOU 2019:18).

2.1.3 Opphavet til grunnrente i havbruk

Den viktigste årsaken til opphavet av grunnrenten i havbruksnæringen kommer som følge av samfunns- og myndighetsbidrag gjennom ressurser og reguleringer. Denne grunnrenten oppstår ved stedbundne naturressurser, reguleringer gjort av myndighetene, markedsmakt og foretaksspesifikk kunnskap (NOU 2019:18).

Noen bedrifter er mer effektive enn andre, og noen posisjoner seg bedre enn andre. I begge tilfeller kan dette gi opphav til overnormal avkastning. Slik merprofitt er vanlig i de fleste industrier, men dette er ikke grunnrente. Bertheussen og Vassdal (2019) bruker begrepene effektiviseringsrente eller posisjoneringsrente om slike kilder til meravkastning.

2.2 Grunnrentebeskatning

Grunnrenteskatt, eller ressursrenteskatt som det først ble omtalt som, ble utviklet som et virkemiddel for land som ønsker å benytte eksterne virksomheter til å investere i landets ressurser. Det er en profittskatt som kun slår inn når en viss internrente på kontantstrømmen er nådd (Garnaut & Ross, 1975).

Kontantstrøm er en oversikt over innbetalinger og utbetalinger av penger til og fra en bedrift eller en annen økonomisk enhet i en gitt tidsperiode. Kontantstrøm kan inkludere inntekter fra salg av varer og tjenester, betaling av utgifter som lønn og materiell, investeringer og finansiering. En positiv kontantstrøm betyr at bedriften har mer penger som kommer inn enn det som går ut, mens en negativ kontantstrøm indikerer at bedriften har mer penger som går ut enn det som kommer inn (Dyrnes, 2004). Grunnrenteskatten hadde vært en “ren” kontantstrømskatt hvis kontantstrømmen i selskapet hadde vært grunnlaget, men det er det ikke. Grunnlaget for grunnrenteskatt er både kostnader, inntekter og betalinger. Denne er derfor en variasjon av ulike økonomiske størrelser som benyttes ved beregning av grunnrenteskatten. Oppgaven går dypere inn på dette i kapitel 3.3.

Med en grunnrenteskatt vil staten fungere som en partner i selskapets investeringer. Staten vil ha en eierandel i prosjektet som tilsvarer skattesatsen. Siden staten finansierer prosjektet, vil de også ha tilsvarende av overskuddet. Det vil si at de krever en andel av overskuddet som tilsvarer skattesatsen. På denne måten vil bedriften ha den samme prosentmessige gevinsten med eller uten skatt, som vil si at internrenten er lik før og etter skatt, men i kroner vil gevinsten være lavere for selskapet (NOU 2019:18). Ved bruk av denne skatten er det tenkt at staten får sin andel av inntjeningen uten at det skal påvirke investeringsviljen i næringen.

Grunnrenteskatten skal være en nøytral skatt. Dette betyr at, bortsett fra å ta en andel av inntjeningen, skal ikke skatten påvirke forbruket, produksjonen eller handelen til selskapet. Hvis skatten er nøytral, vil den ikke påvirke investorens vurdering av hvor attraktiv investeringen er, sammenlignet med en situasjon der skatten ikke var til stede (Garnaut & Ross, 1979). En nøytral skatt krever også at negative grunnrenteinntekter kan fremføres (NOU 2019:18). Dette kriteriet vil mest sannsynlig aldri være oppfylt for en skatt, men grunnrenteskatt er tenkt som et av de beste alternativene.

Dersom grunnrenteskatten utformes riktig, kan man skattlegge næringen høyt uten at det hemmer insentiver til investering og utvikling. Grunnrenteskatten er stedbundet, og hindrer at profitt forsvinner til utlandet. Velger en aktør å flytte utlands eller gå over til landbasert oppdrett, vil konsesjonen være tilgjengelig for en annen aktør.

Hvis grunnrenteskatten er tilpasset næringen godt, vil en investering være like lønnsom med skatt som ved uten skatt, men felleskapet vil få avkastningen som tilsvarer grunnrentesatsen (Finansdepartementet, 2022).

2.2.1 Den norske skattemodellen

Norge har en rekke naturressurser som har gjort at vi i dag har veldig høy velstand. Olje og gass er en naturressurs Norge har. Det er også den største bidragsyteren til vår nasjonale økonomiske velstand. Da man ønsker å gå bort fra fossilt brensel, må den Norske stat sikre inntjening gjennom andre næringer for å beholde velstanden som er i Norge i dag. Havbruksnæringen kan bli viktig i denne sammenheng. Det er derfor viktig at næringen skattes på en slik måte at det i minst mulig grad står i veien for en effektiv utvikling av næringen (NOU 2019:18).

Den gode avkastningen på kapitalen og den enorme prisveksten på konsesjoner har ført til at en veldig liten andel av den norske befolkningen har blitt veldig rike. Over 50 prosent av næringen eies av noe få aktører, og 1/3 av disse hører til i utlandet. Norge har lenge hatt et prinsipp hvor ekstraordinær avkastning tjent på felleskapets naturressurser skal tilfalle alle og ikke noen få. Dette er bakgrunnen for det vi kjenner som statens pensjonsfond. Innføringen av grunnrenteskatt er å sikre inntekter til felleskapet og forhindre at profitten forsvinner utenlands (Finansdepartementet, 2022)

Da grunnrenteskatt ikke ble innført i kjølvannet av publiseringen av NOU 18 (2019) ble det i stedet innført en produksjonsavgift som ble gjeldende fra januar 2021. Denne avgiften hadde til formål å gi staten en del av grunnrenten, og den gjelder derfor alle innehavere av tillatelser som driver med havbruk på norsk territorium. Skatten fungerer gjennom å multiplisere slaktevolum, som er rapportert fra innehaver, med en avgiftssats. Pr. april (2023) er denne satsen på 56 øre pr. kg sløyd fisk (Skatteetaten, 2022). I den nye proposisjon som ble levert til Stortinget er denne foreslått å økes til 90 øre (Prop.78LS(2022-2023)). Denne avgiften er og blir en del av norsk skattemodell, men i tillegg til dette har departementet bestemt at grunnrenteskatten i havbruksnæringen skal utformes slik som det er gjort i kraft- og petroleumsbransjen.

Ved en kontantstrømskatt som i kraft- og petroleumsbransjen vil bedriften skattlegges basert på kontantoverskuddet i hver periode. Dette fører til at investert kapital ikke trenger å periodiseres gjennom avskrivninger, da denne investeringsutgiften kommer til fradrag umiddelbart. Skattepliktig grunnrenteinntekt utgjør forskjellen mellom grunnrenteinntekter og utgifter som er fradragsberettigede og fratrukket bunnfradrag. Dersom bedriften har negativ kontantstrøm, skal denne fremføres med renter og kunne komme til fradrag ved fremtidig gevinst (Heldal & Kaarbø, 2022).

I proposisjonen som Finansdepartementet har sendt ut på høring, foreslås en effektiv skattesats på 35% av kontantoverskuddet. Forslaget gjelder bare for ordinært havbruk, som laks, ørret og regnbueørret. Det er kun virksomheten som benytter felles naturressurser som skal beskattes. Det vil si at det er kun de inntektene og kostandene som skapes i havet som skal utgjøre skattegrunnlaget for grunnrenteskatten (Prop.78LS(2022-2023)).

Videre er det flere skatter som næringen allerede betaler som kan trekkes fra på grunnrenteskatten. Produksjonsavgiften vil kunne trekkes fra krone for krone i fastsatt grunnrenteskatt, som gjør at den ikke fører til ytterligere belastning for selskapene. Avgiften vil kun ha en innvirkning på hvordan inntektene fordeles mellom kommune og stat. Selskapskatten fradragsføres ved beregningen av grunnrenteskatten. Avgiften for forskning og utvikling vil også komme til fradrag, dersom utgiften er tilknyttet grunnrenteskattepliktig drift i sjø (Prop.78LS(2022-2023)).

Det vil bli gitt fradrag på tidligere investeringer gjort i havbruksvirksomheten gjennom avskrivning på den gjenstående skattemessige verdien. Det vil også bli gitt fradrag på biomassekapasitet som ble kjøpt på auksjon i 2018 og 2020. Departementet foreslår at det skal foreligge et bunnfradrag med hensikt om å skjerme de mindre selskapene som settes til 70 millioner kroner. Dette fradragsbeløpet vil teknisk nedjusteres med skattesatsen på alminnelig inntekt (Prop.78LS(2022-2023)).

2.2.2 De færøyske avgiftsmodellene

Sjømat Norge har utarbeidet et høringssvar til Finansdepartementets forslag om grunnrenteskatt. Hensikten er å sikre havbruksnæringens interesse i saken. I høringssvaret ber Sjømat Norge regjeringen se til Færøyene og deres modell for å hente inn grunnrente. Ved å benytte seg av den færøyske modellen mener Sjømat Norge at norske aktører vil få mer harmoniserte konkurransevilkår mot utenlandske aktører (Sjømat Norge, 2023).

Sjømat Norge er landsforbundet for fiskeri- og havbruksnæringen. Interesseorganisasjonen er Norges største sjømatorganisasjon, og representerer hele verdikjeden til havbruksnæringen og fiskerinæringen. Sjømat Norge representerer dermed over 800 bedrifter og ca. 18 000 ansatte. Organisasjonen jobber for å sikre stabile rammebetingelser for fiskeri og havbruksnæringen. En sentral arbeidsoppgave er å ivareta medlemmenes interesser når det kommer til nasjonale og internasjonale myndigheter (Sjømat Norge, 2023).

I en rapport om den færøyske avgiftsmodellen, som ble presentert for den færøyske regjeringen i 2017, ble det konkludert med at gjeldende skatter har en mangel.

Skattemyndigheten mente at landet får for liten del av inntektene i havbruksnæringen når internasjonale laksepriser er høye (Prop.78LS(2022-2023)). De foreslo i rapporten en endring av avgiften for havbruk, slik at landet kunne få en større del av inntektene i forhold til nåværende situasjon.

Skattenemnda på Færøyene foreslo da et skattesystem som gir en skatt på avkastningen. Skatten skulle være basert på den beregnede avkastningsrenten, som er omsetningen fratrukket produksjonskostnader og normal avkastning. Dette er en form for grunnrenteskatt som er overskuddsbasert, lik den norske skattemodellen. I skattenemndas forslag ville skatten utgjøre 80 % av den beregnede grunnrenten (Saksnr.23/01048, 2023). Regjeringen på Færøyene mente imidlertid at denne skatten var for drastisk og ønsket å tilpasse ordningen slik at havbruksselskapene med rimelig sikkerhet kunne fortsette virksomheten uten for store økte kostnader. Det ble med dette utviklet en skattemodell som innhenter en avgift som varierer med internasjonal markedspris på laks.

Avgiften som ble innført følger ikke selskapenes grunnrente, men den vil fortsatt årlig hente ut en andel av grunnrenten. Den vil derfor ikke variere med selskapet renprofitt og følger dermed ikke en kontantstrøm. Den foreslåtte løsningen anses av den færøyske regjeringen å være lettere å administrere både for regjeringen og havbruksselskapene (Saksnr.23/01048, 2023). Den gir også staten økte inntekter som vil komme velferdssamfunnet til gode.

Avgiftsgrunnlaget til denne modellen beregnes ved å multiplisere det månedlige slaktevolumet med gjennomsnittlig spotmarkedspris på børsen Fish Pool. Dette avgiftsgrunnlaget vil deretter multipliseres med en prosentsats som varierer med lakseprisen. Skatten ligner på en bruttoskattemodell, men tar også indirekte høyde for kostnader gjennom regulering av prosentsatsen. I 2023 er det ønsket om å gjøre endringer i prosentsatsen avgiftsgrunnlaget multipliseres med. Denne oppgaven vil beregne skatten ved å benytte de nye prosentsatsene og omtaler denne som foreslått færøysk modell. Hvordan skattemodellene beregnes vil forklares inngående i metodekapittelet.

Denne skattemodellen vil kunne tilpasses til å tilfredsstille regjeringens ønske om å skjerme små bedrifter på samme måte som bunnfradraget gjør (Sjømat Norge, 2023). Skattemodellen er godt utprøvd på Færøyene og vil ifølge Sjømat Norge ikke utløse en restrukturering i selskapene for å redusere skatt. Det poengteres også viktigheten av at rammevilkårene for havbruksnæringen rundt Nordsjøen skal være så like som mulig uavhengig av hvilket land selskapet opererer i (Sjømat Norge, 2023). En lik skattemodell i landene vil bidra i så måte.

2.3 utfordringer knyttet til skattemodellene

I dette delkapitlet presenteres mulige utfordringer tilknyttet norsk og færøysk skattemodell. Da man ikke helt vet hvilke konsekvenser som faktisk vil oppstå er argumentene til dels spekulative. Kapitlet vil også gi leseren en oversikt over debatten mellom skattemodellene. Flere av argumentene som trekkes frem vil drøftes videre i diskusjonskapitlet.

2.3.1 utfordringer ved den norske modellen

Grunnrenteskatt er utformet slik at staten skal få en del av grunnrenten uten at det skal påvirke investeringsviljen i næringen. Skatten har vært en suksess i oljenæringen og har finansiert statens pensjonsfond utland. For at skatten ikke skal ha for store negative konsekvenser i næringen er det viktig at skatten utformes på en god måte, slik at den forekommer så nøytral som mulig.

2.3.1.1 Begrenser investeringer på land

Ved grunnrenteskatt skal staten ha en del av verdiskapningen i havet. Selskapene får fradrag for investeringene som skjer i havet, men ikke for investeringer på land (NOU 2019:18). De siste årene har flere av selskapenes største investeringer vært på land. For å finansiere investeringene har konsernet flyttet penger fra selskapet som opererer i havet til for eksempel et foredlingselskap på land. Grunnen til at de største investeringene skjer på land er fordi det er et tak for hvor stor produksjon et selskap kan ha. For å øke lønnsomheten i havet trenger selskapet en tillatelse til å produsere mer, og dette vanskelig i en kraftig regulert næring. Dermed har næringen heller prioritert å investere i bearbeiding på land.

Skatten vil potensielt endre investeringsmønsteret i næringen. Med en norsk grunnrenteskatt får selskapene kun fradrag for investeringer som skjer i havbruket. Det er derfor ikke like attraktivt for de vertikalt integrerte selskapene å flytte penger fra havet til landanlegg for å investere. Aktørene vil ikke få fradrag for investeringer gjort på land. Hvis selskapene investerer på land, vil de betale mer i skatt enn hvis investeringene skjer i havbruket. Det vil derfor potensielt bli slutt på å flytte penger fra hav til land.

2.3.1.2 Utbetales ikke negative skatteposisjoner

Et moment som gjør skatten mindre nøytral, er at negativ fremførbar grunnrenteinntekt kommer til fradrag i fremtidige inntekter. I forslaget sies det at det kan være utfordringer med å utbetale årlige negative skatteposisjoner (Finansdepartementet, 2022). Fremført fradrag er ikke praksis i oljenæringen. Her blir den negative grunnrenteinntekten utbetalt. For

havbruksnæringen vil en slik praksis bety at selskapenes likviditet blir redusert når kontantstrømmen er negativ. Staten vil ikke fungere som en vanlig partner for selskapet da de ikke tar kostanden når den foreligger.

2.3.1.3 Potensielt for høy sats

Det kan argumenteres for at skattesatsen er altfor høy og vil tappe næringen for så mye likvider at utviklingen stanser. Ifølge Sjømat Norges (2023) hørings svar er skattesatsen langt større enn for konkurrerende land og den vil redusere villigheten til å gjøre innovative investeringer. Dette har Finansdepartementet tatt til etterretning ved redusere grunnrenteskatten med 5 prosentpoeng (Prop.78LS(2022-2023)).

2.3.1.4 Begrenset fradrag

Selskapene får i utgangspunktet ikke fradrag for investeringer i tillatelser eller historiske investeringer (Sjømat Norge, 2023). Alle kostnader knyttet til inntjeningen gir dermed ikke fradrag. Skattekostnaden kan på bakgrunn av dette bli såpass høy at den fjerner investeringsviljen i næringen. Sjømat Norge setter derfor spørsmålstegn til utformingen av grunnrenteskatten (Sjømat Norge, 2023).

I ettertid har næringen fått medhold, og det gis fradrag for flere investeringer. Selskapene skal bl.a. få fradrag hvis de i tidsrommet 2018 til 2020 har kjøpt tillatelser for økt produksjon. Det vil også bli gitt fradrag for den gjenstående skattemessige verdien på avskrivninger (Prop.78LS(2022-2023)).

2.3.1.5 Administrativt krevende

Ifølge Sjømat Norge kommer grunnrenteskatten til å være svært administrativt krevende (Sjømat Norge, 2023). Det finnes flere hundre lokasjoner med ulike kvaliteter, kontrakter, verdikjeder og tillatelser. Kompleksiteten av næringen og forholdene som den opererer i kan vise seg å trenge et stort kontrollapparat. Dette vil kreve store ressurser fra både staten og næringen.

2.3.2 Utfordringer ved de færøyske modellene

Etter at Sjømat Norge gikk ut i media og presenterte sitt hørings svar om å se til Færøyene ved utforming av skattemodell, har det vært skrevet en rekke artikler som tar for seg svakheter ved denne modellen. Flere av disse er relevante for å besvare oppgavens problemstilling.

2.3.2.1 Mindre insentiv for investeringer

I en artikkel i Dagens Næringsliv har Linda Nøstbakken poengtert noen av svakhetene med den færøyske modellen. Hun mener at en slik modell fører til redusert bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk lønnsomhet (Nøstbakken & Torvik, 2022). Med dette mener hun at ved en færøysk modell vil selskapene ta all risikoen ved en investering, mens avkastningen på investeringen må deles med staten. Insentivene for å gjøre innovative investeringer vil være lavere siden potensiell avkastning «spises» opp av økt avgift, uten at risikoen reduseres (Nøstbakken & Torvik, 2022). Slike investeringer kan eksempelvis være knyttet til innovative løsninger som kan redusere laksedødeligheten, føre til høyere produksjon og økt lønnsomhet.

2.3.2.2 I mindre grad lønnsomhetsorientert

Den færøyske modellen avhenger av lakseprisen og tar dermed hensyn til varierende priser. Den er derimot ikke like god til å ta høyde for variasjoner i lønnsomhet. En slik avgift vil dermed virke særlig tyngende for selskap med svak lønnsomhet. Marginalt lønnsomme investeringer kan bli ulønnsomme for selskapene etter skatt (Prop.78LS(2022-2023)).

Den færøyske modellen vil kreve en avgift uavhengig av om bedriften driver lønnsomt. For selskaper som driver med tap, vil en skatt være veldig destruktiv for selskapet da den vil forsterke tapet ytterligere.

2.3.2.3 Er mindre gunstig for små selskaper

NOU 18 (2019) poengterer at små foretak vil kunne ha mindre evne til å bære en slik avgift i dårlige tider. Dette kommer av at disse selskapene har mindre likviditet og er derfor også mer sårbare. Her risikerer man at de mindre selskapene ikke klarer seg, dersom man har en av produksjonsavgift som ikke tar hensyn til utgifter (NOU 2019:18).

Ingen selskap er like, men vil til tross for dette skattes på samme måte. Det gjør at det alltid vil foreligge utfordringer for de som blir berørt av en skattemodell. Argumentene presentert over vil ha forskjellige bedriftsøkonomiske konsekvenser, hvorav noen har større innvirkning enn andre. De mest sentrale effektene vil som tidligere nevnt drøftes mer i diskusjonskapitlet.

3 Empirisk kontekst

3.1 Havbruk i Norge og på Færøyene

Det er store likheter mellom norsk og færøysk havbruk. Landene er geografisk relativt nært hverandre. Dette gjør at selskapene i stor grad utnytter de samme naturlige fordelene av havstrømmer og temperatur. I dette kapitlet vil det redegjøres for nevneverdige likheter og forskjeller mellom landene som kan ha en effekt på hvordan et skattesystem må tilpasses. Det vil også trekkes frem fellesnevnerne som er med å skape grunnlag for en grunnrente.

For å kunne se mulige konsekvenser ved bruk av den færøyske avgiftsmodellen i Norge må man analysere reguleringer og skatter som skiller landene. Dette kan være en sentral faktor for om modellen faktisk er mulig å benytte i Norge. I dette kapitlet vil det derfor redegjøres for forskjeller og likheter mellom landene som kan påvirke hvor godt egnet den færøyske modellen vil være for Norge. Her vil det presenteres særskilte skatter for Norge og Færøyene, hvilke satser disse skattene har og andre vesentlige reguleringer i landene.

3.1.1 Havbruk i Norge

Tidlig på 70-tallet ble den første vellykkede produksjonen av laks satt ut i norske fjorder. Etter en turbulent start hvor kostnadene og risikoen var stor, har næringen hatt stor vekst, både økonomisk, teknologisk og volummessig. Eksport av fisk er i dag den største inntekten Norge har etter oljen (Nærings- og Fiskeridepartementet, 2021).

Gjennom en effektiv utvikling av havbruket er Norge i dag verdensledende innenfor produksjon av laks. I 2022 ble det eksportert sjømat for en verdi på 120 milliarder (Norges Sjømatråd, 2022c). Den norske laksen er høyt ettertraktet og har et godt renommé. I 2019 gjennomførte Statistisk Sentralbyrå en undersøkelse som viser at 111 land kjøpte norsk laks (Stenset, 2020). Næringen er essensiell for norsk økonomi, og gjennom årene har den utviklet seg og blitt formet til den unike næringen vi har i dag. For selskapene startet det hele med en konsesjon.

Ifølge en internasjonal undersøkelse gjort av Norges sjømatråd (2021) er norsk laks verdens mest populære matfisk. Forbrukere verden over prefererer norsk laks over laks fra andre land (Norges Sjømatråd, 2021). Den norske oppdrettsnæringen har gjennom god markedsføring skapt en sterk merkevare.

3.1.1.1 Konsesjoner

For kunne drive oppdrett i Norge må man ha en tillatelse fra staten. Dette kalles ofte for konsesjoner. Reguleringene gjør at havbruket drives bærekraftig uten at man risikerer allmenn tragedie i næringen slik som i fiskerinæringen på 1970-tallet (NOU 2006:16).

I Norge foreligger det kun et gitt antall konsesjoner. Det er staten som bestemmer hvor mange det er. Når en konsesjon skal deles ut skjer det i en to-trinns modell. I første steg bestemmer staten hvem som skal få tillatelse. Dernest sendes søknaden videre til fylkeskommunen hvor lokalitetene kartlegges. Etter at lokalitetene er bestemt gis retten til drift (Fiskeridirektoratet, 2005).

Hver enkelt tillatelse er avgrenset til maksimalt tillatt biomasse (MTB). Det er begrensningen på antall kilo levende fisk en oppdretter kan ha i havbruket. MTB settes på to forskjellige nivåer; lokalitetsnivå og selskapsnivå. Det som bestemmer MTB på en lokalitet, er den miljømessige bæreevnen i området den befinner seg. På selskapsnivå er MTB alle tillatelsene et selskap har, uavhengig av lokasjon (Fiskeridirektoratet, 2005).

Det finnes flere typer konsesjoner i norsk havbruk. Den mest vanlige konsesjonen heter kommersiell matfiskproduksjon. Denne konsesjonen gir aktører tillatelse til å produsere laks i norske farvann. En normal størrelse på en slik konsesjon er på 780 tonn MTB, men størrelsen vil variere ut fra hvor i Norge man befinner seg (Fiskeridirektoratet, 2005).

For å øke kompetansen innen laks og havbruk blant allmennheten, har Fiskeridirektoratet utviklet visningstillatelser. Disse tillatelsene blir tildelt kun til de selskapene som anses å være de beste representantene for næringen. Visningstillatelsene kan kun knyttes til fire lokasjoner, selv om selskapet har flere. Selskaper som driver med samlokalisering, kan ikke inneha en slik konsesjon. Tillatelsene har en midlertidig gyldighet på inntil ti år og varierer fra 500 til 780 tonn MTB (Fiskeridirektoratet, 2023e).

Fiskeridirektoratet har utviklet grønne konsesjoner som et tiltak for å redusere miljøutfordringene knyttet til rømming av laks og spredning av lakselus. Disse konsesjonene er utformet for å fremme miljøvennlige løsninger og stimulere til utvikling av nye teknologiske løsninger. Grønne konsesjoner er delt inn i tre grupper, A, B og C. Av disse er det kun gruppe A som gjelder for Nord-Norge. En gruppe A konsesjon pålegger oppdrettere å benytte driftsløsninger eller teknologi som reduserer risikoen for rømming, eller sikrer at det er færre lus pr fisk i anlegget til enhver tid (Fiskeridirektoratet, 2023d).

3.1.1.2 Kostnadseffektivitet og bærekraft

Havbruksnæringen har hatt en enorm lønnsomhetsvekst de siste 20 årene. Prisen for laks har økt som følge av stor etterspørsel. Kostnadene for produksjon av laks har hatt en lavere utvikling. I 2021 ble produksjonskostnaden på et kilo fisk vurdert til ca. 41,5 kr (Fiskeridirektoratet, 2021). Ser man på produksjonskostnader i et kortere perspektiv har kostnadene steget med ca. 98 % siden 2008 fram til 2021. Ser man derimot på prisveksten har denne økt med ca. 122 % i samme periode (Fish Pool, 2023).

For havbruksselskaper er den største kostnaden fôr, men den kostnaden som har økt mest de siste årene er andre driftskostnader (Mikkelsen, 2022). De økte driftskostnadene kan forklares av økte investeringer knyttet til teknologiutvikling som på sikt skal gjøre produksjonen mer effektiv og bærekraftig. Det kan også komme av økte krav til rapportering og sikkerhet.

Det blir flere mennesker i verden som skal mettes daglig. Bærekraftig mat er derfor viktig for å begrense den globale oppvarmingen og samtidig mette alle. Laks er en svært miljøvennlig proteinkilde med et lavt klimautslipp. For å produsere 1 kg laks trenger man i snitt ca. 1,2 – 1,5 kg med fôr, av dette får man opptil 68% slakteutbytte. Til sammenligning trenger en gris 2,7- 5,0 kg fôr, og gir et slakteutbytte på 52% (Skretting, 2022). Norsk akvakultur topper listene over de mest bærekraftige animalske proteinkildene i 2022 (Norges Sjømatråd, 2022a).

3.1.1.3 Eierskapsstruktur og verdikjeden

Vertikal integrering kan ses på som et strategiverktøy som forbedrer egen konkurransesituasjon. Det foreligger dersom en aktør eier og drifter to eller flere separate ledd i en produksjonskjede (Dreyer & Svorken, 2007).

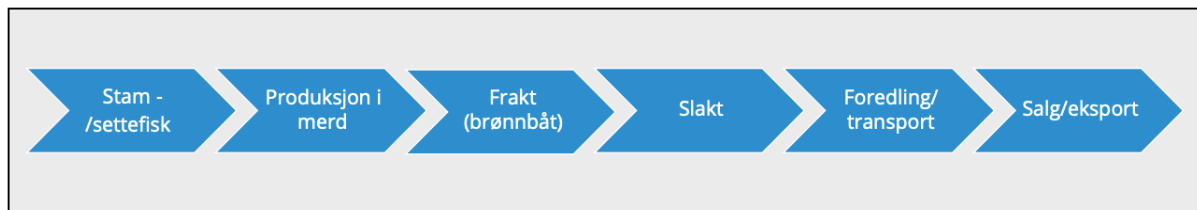
Vertikal integrering kan føre til bedre informasjonsflyt og håndtering av informasjon. I en artikkel om vertikal integrering av Dreyer og Svorken (2007) kommer det frem at vertikal integrering kan øke *etableringsbarrierer* for andre aktører, da vertikal integrering kan redusere kostnadene. En annen god grunn for å være vertikal integrert er at det er lettere å fordele inntekter og kostnader mellom selskapene.

I havbruksnæringen er det vanlig at selskapene eier og kontrollerer store deler av verdikjeden. Samtlige av de børsnoterte selskapene har benyttet seg av dette strategiske verktøyet (Kvaløy & Tveterås, 2006). I næringen varierer det derimot hvilke produksjonsledd selskapet kontrollerer. Hvilke ledd i verdikjeden som kontrolleres er avhengig av størrelsen på aktørene og hvor de er lokalisert (Misund et al., 2019).

Verdikjeden i havbruksnæringen

Produksjonen av laks starter ved smoltanlegget. Her befruktes og klekkes smolt fra stamfisk. Denne prosessen foregår i ferskvann og varer normalt fra 8 til 18 måneder. Smolten veier omlag 100 gram når den settes ut i merder i havet (NOU 2019:18).

I sjøen føres laksen opp til ønsket vekt (3-6 kg). Vekstfasen i sjøen varer fra 12 til 18 måneder før den blir hentet av brønnbåt og fraktet til slakteriet. Her foredles fisken før den til slutt blir solgt til sluttbruker. I figur 3 illustreres havbruksnæringens verdikjede.

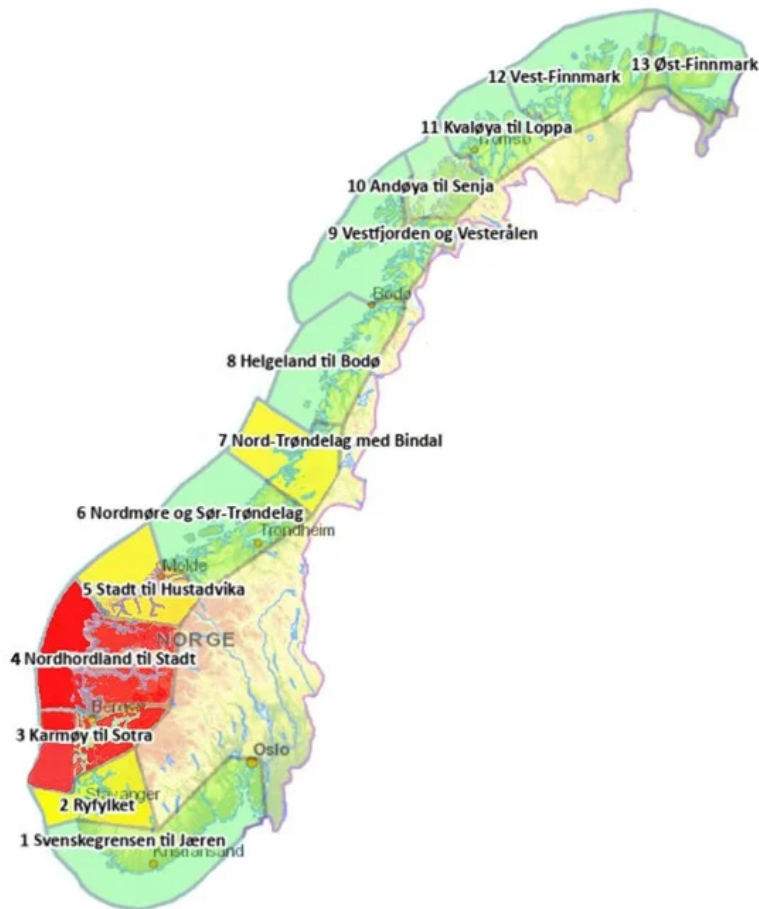
Figur 3: Verdikjeden i havbruksnæringen (NOU 2019:18)

Mange selskaper eier også støttefunksjoner som leverer varer og tjenester til næringen. Dette er for eksempel servicebåter, brønnbåter og forpakkingsprodusenter som hjelper oppdrettsanlegg med innsatsfaktorer (NOU 2019:18).

3.1.1.4 Trafikklys-systemet

Norge er delt inn i 13 produksjonsområder. Områdene fungerer som et styringsverktøy for å sikre en forutsigbar, miljøvennlig og bærekraftig vekst i havbruksnæringen (Thommessen, 2022). Dette systemet blir ofte referert til som «trafikklyssystemet». Reguleringen av systemet skjer gjennom forskriften om produksjonsområder for akvakultur. Hovedregelen for fastsettelse av produksjonskapasitet skal skje i samsvar med områdets miljømessige bærekraft. De miljømessige indikatorene består i hovedsak av påvirkningen av lakselus på villaks (Produksjonsområdeforskriften, 2017).

Hvert andre år må departementet fastsette om miljøpåvirkningen i et område er akseptabel, moderat eller uakseptabel. Viser det seg at sonen har grønt lys (akseptabelt) kan departementet lyse ut nye tillatelser og åpne for salg for økt MTB. Dersom sonen kvalifiserer til gult lys (moderat) gjøres ingen ting. Dersom en sone viser seg å kvalifisere til rødt lys (uakseptabelt) vil aktørene måtte kutte ned på antall MTB i havet (Produksjonsområdeforskriften, 2017). Figur 4 illustrerer inndelingen av soner samt hvilken fargestatus hver sone har.

Figur 4: Sone inndelingen i Norge (Regjeringen.no, 2022)

3.1.1.5 Norske skatter

I Norge har vi et høyt nivå av velferdsgoder, dette krever også høye innbetalinger til det offentlige. Skatter er en viktig bidragsyter til å jevne ut økonomiske forskjeller i samfunnet, ved at man betaler mer dersom man har høyere inntekt (Skar, 2022). Dette gjøres i hovedsak gjennom personskatt og merverdiavgift. Selskapene har også egne skatter som de må forholde seg til som for eksempel selskapsskatt og arbeidsgiveravgift. Slike skatter vil ha en effekt på hvordan selskapene skal drive sin virksomhet.

Selskapsskatt

Selskapsskatt er skatt som pålegges profitten til selskaper og organisasjoner ((NOU 2022:20). Skattesatsen beregnes som en fast prosentandel av selskapets årlige resultat. Satsene for

selskapsskatt varierer mellom land og kan ha en innvirkning på selskapenes atferd, investeringer, arbeidsplasser, og økonomisk vekst. I Norge er denne satsen satt til 22 %. En stor selskapsskatt gjør det mindre lønnsomt å investere i Norge i forhold til andre land som har en lavere sats (NOU 2022:20).

Utbytteskatt

Utbytteskatt er en skatt som ilegges gevinst på salg av aksjer eller andre verdipapirer. Denne skatten tar utgangspunkt i selskapsskatten på 22%, men for å få den mer lik lønnsbeskatningen må selskapsskatten multipliseres med 1,7. Dette gjør at den reelle skattesatsen på utbytte er 37,4% (Skatteetaten, 2023). Det er for at skatten på lønn og utbytte skal være lik, slik at det ikke er insentiver for å ta ut utbytte i stedet for lønn.

Formueskatt

Formueskatt er en type skatt på individuelle formuer, dvs. deres økonomiske eiendeler. Den har til hensikt å bidra til omfordelingen av inntekt og jevner ut forskjeller i formue (NOU 2022:20). Formuer kan omfatte boliger, kontanter inntil på bankkontoer, verdipapirer og andre aktiva. Formueskatt beregnes ved å identifisere totalverdien av en persons formue, og deretter pålegge en fast proSENTSATS. I dag kan kommunen kreve maksimalt 0,7 prosent i formueskatt. I tillegg til dette har staten en skattesats på 0,25 prosent på formue inntil 20 millioner og 0,4 prosent for alt som overstiger dette. Det foreligger også et bunnfradrag på 1,7 millioner for både stat og kommune (NOU 2022:20).

Norge er et av få land som benytter seg av formueskatt, men til tross for dette er den samlede skatten på kapitalbeholdning relativt lav i forhold til andre land (NOU 2022:20). Dette skyldes lav skatt på bolig og at det ikke foreligger noen skatt på arv.

3.1.2 Havbruk på Færøyene

Havbruksnæringen er en av hovedpilarene i den færøyske økonomien. På Færøyene står denne næringen for rundt 40 % av landets eksportinntekter (Saksnr.23/01048, 2023). De første selskapene startet med havbruk på slutten av 70-tallet (NOU 2019:18). Siden den gang har oppdrett av laks vært en raskt voksende næring for øygruppen. I dag er Færøyene den femte største produsenten av atlantisk laks i verden (Bjørndal & Mrdalo, 2023).

3.1.2.1 Relativt like forhold i Norge og på Færøyene

Den færøyske havbruksnæringen er på mange måter svært lik den norske. For å drive havbruk må selskapet ha en konsesjon. Disse distribueres av den færøyske regjeringen og selges til

høystbydene (Jogvan, 2012). I dag er det kun tre selskap som produserer laks på Færøyene; Bakkafrost, Luna og Mowi. Disse selskapene er i likhet med mange norske selskaper vertikal integrerte og har kontroll over alle leddene i verdikjeden (Bakkafrost, 2022).

En forskjell fra Norge er at på Færøyene reguleres produksjonen av laks gjennom antall smolt som settes i havet og ikke MTB som benyttes i Norge.

3.1.2.2 Fordelingen av konsesjoner

I 1998 ble det lovfestet at kun opp til 25% av havbrukskonsesjoner i sjøen rundt Færøyene kunne eies av én aktør. Fram til da var det kun færøyske eiere av konsesjoner, men likviditetsproblemer i 1994 førte til behov for utenlandsk kapital (Bjørndal & Mrdalo, 2023). Med økende tilstedeværelse av utenlandske aktører ble det i 2001 innført en maksgrænse på 33% for utenlandsk eierskap i havbruksnæringen (Bjørndal & Mrdalo, 2023).

Havbrukskonsesjoner har en levetid på 12 år, og dersom de ikke blir benyttet innen to år, kan staten inndra konsesjonen og selge den videre. Ifølge færøysk lov er det også begrenset til 20% eierskap for en person per selskap som driver med havbruk (Bjørndal & Mrdalo, 2023).

3.1.2.3 Næringens størrelse

I 2021 ble det eksportert laks til en verdi av nesten 4,5 milliarder DKK fra Færøyene (Saksnr.23/01048, 2023). Dette tilsvarer 97% av den produserte laksen på Færøyene (Bjørndal & Mrdalo, 2023). I Norge ble det samme år eksportert laks til en verdi av 81 milliarder NOK (fisk.no, 2002). Det er altså en vesentlig forskjell i produksjonsomfang, hvor Norge har mangedoblet eksportvolum målt i pris.

3.1.2.4 Kostnader

Den gjennomsnittlige produksjonskostnaden på Færøyene var i 2021 på 39,15 danske kroner per kilo (Saksnr.23/01048, 2023). Justeres denne mot norsk kronekurs samme året gir dette en produksjonskostnad i Nok på 53,51 kr. I Norge var den i henhold til Fiskeridirektoratet sin lønnsomhetsanalyse 41,65 Nok (Fiskeridirektoratet, 2021). Differansen mellom norske og færøyske produksjonskostnader var ca. like stor for 2020 også. Dette viser at Norge klarer å holde en betydelig lavere produksjonskostnad enn på Færøyene. Til tross for forskjellen innhenter næringen en ekstraordinær profitt i likhet med den norske næringen.

3.1.2.5 Bærekraft

Selskapene på Færøyene driver både bærekraftig og kostnadseffektivt. I 2019 ble Bakkafrost anerkjent som en av de fremste utøverne i Coller FAIRR Protein Producer Index, som rangerer verdens største børsnoterte selskaper på bærekraft. Der ble de spesielt hyllet som det best presterende akvakulturselskapet. Dette var for deres beslutning om ikke å benytte antibiotika siden 2004 og for åpenhet rundt førsammensetning (Bakkafrost, 2023).

3.1.2.6 Driften på Færøyene

I figur 5 vises en oversikt over hvor det drives havbruk på Færøyene. Fargekodene forteller hvor hvert av selskapene opererer.

Figur 5: Havbruksområder på Færøyene (Bjørndal & Mrdalo, 2023)

Verdien av eksportert laks har økt betydelig de siste årene, og det forventes en ytterligere økning i lakseeksportens verdi i årene som kommer (Saksnr.23/01048, 2023). Færøyene planlegger store investeringer i den marine sektoren i de kommende årene, dette kommer fram i lovforslaget om tillatt avgift på marine ressurser på Færøyene (Saksnr.23/01048, 2023).

3.1.2.7 Færøyske skatter

På lik linje med Norge, har Færøyene også en interesse i å fordele grunnrenten fra havbruksnæringen på befolkningen og beholde eierskapet til havbruket innad i landet. Havbruksselskaper som opererer på Færøyene pålegges mange av de samme skattene som i Norge.

Selskap og utbytteskatt

Selskapsskatten på Færøyene er noe lavere enn den norske selskapsskatten. Denne er på 18% noe som gjør at utenlandske aktører betaler noe lavere skatt ved å investere i selskap på Færøyene i forhold til i Norge (Fíggjarmálaráðið, 2021).

På Færøyene foreligger det også en utbytteskatt. Per 2022 er denne satsen på 32 % (Fíggjarmálaráðið, 2021).

Arveavgift

Arveavgift er en form for skatt som kreves ved mottak av arv eller gaver. På Færøyene eksisterer det avgift på arv eller gaver, men det finnes en arveavgift som skal betales til skifteretten. Arveavgiften utgjør mellom 1 og 12%. Jo nærmere familierelasjonen er til den avdøde, desto mindre må man skatte. Det vil også tilfalle en høyere skatt jo høyere beløpet man arver er. Ved dødsfall beslutter arvingene og skifteretten hvordan boet skal fordeles, og en skatteavgjørelse gis deretter. Skatten og avgiftene som skal betales av boet varierer avhengig av hvilken skiftemåte som blir benyttet - uskiftet bo, privat skifte, offentlig skifte (Fíggjarmálaráðið, 2012).

3.1.2.8 Oversikt over skatter i Norge og på Færøyene

Det er ikke store forskjeller på det færøyske og det norske skattesystemet. Norge har i forhold til Færøyene jevnt over litt høyere selskapsskatt og utbytteskatt. Færøyene har ikke formueskatt, men en arveavgift. Det er ingen indikasjoner for at skattesystemet til Norge og Færøyene er for ulike til at den færøyske modellen ikke kunne passet i det norske systemet.

Det foreligger arbeidsgiveravgift både i Norge og på Færøyene. Differansen mellom denne avgiften for de to landene anses som uvesentlig og blir derfor ikke inkludert. I tabell 1 er en oppsummering av de sentrale skattene i Norge og på Færøyene.

Tabell 1: Oversikt over skatter som påvirker havbruksselskapene

Skatter	Norge	Færøyene
Selskapsskatt	22%	18%
Utbytteskatt	37,4%	32%
Formueskatt	0,7% - 1,1%	-
Arveskatt	-	1-12%

3.2 Casebedrifter

Vi har sammen med to andre mastergrupper valgt å undersøke de følgende havbruksselskapene; Kleiva Fiskefarm, Northen Light Salmon (NLS), Sørrollnesfisk. I vår forskningsgruppe vil hver av masteroppgavene fokusere på forskjellige momenter ved grunnrenteskatt, og benytte seg av disse selskaperes regnskaper for å se hvordan de vil bli påvirket. De to andre masteroppgavene i forskningsgruppen skal undersøke særtrekk ved selskapene som bunnfradrag ved samdrift og effekten av både formueskatt og grunnrenteskatt.

For å forenkle analyseprosessen og for å bidra til synergieffekter i forskningen ser alle studiene på de samme selskapene. Dette gjør muligens utvalget litt mindre representativt, men oppgaven er avhengig av de andre studienes data for å kunne svare på problemstillingen.

3.2.1 Kleiva Fiskefarm

Kleiva Fiskefarm er et familieeid havbruksselskap som ble etablert i Ibestad kommune i 1986. Selskapet er kjent for sin kommersielle produksjon av matfisk, og for sitt visningscenter hvor de gir besøkende innsikt i norsk havbruksnæring.

Selskapet er en vertikalt integrert virksomhet der støtteledene til havbruket driftes i samarbeid med andre lokale oppdrettere. Disse leddene består av smoltproduksjon, servicebåter, brønnbåter og slakteri (Kleiva-Fiskefarm, 2022). Som en del av havbruksnæringen i Norge er Kleiva Fiskefarm lokalisert i sone 10 i trafikkløssystemet. De siste årene har denne sonen hatt grønt lys, noe som indikerer en stabil og bærekraftig produksjon i regionen.

Kleiva Fiskefarm har 6 konsesjoner (Fiskeridirektoratet, 2023a). Fem av disse er matfiskkonsesjoner og en er visningskonsesjon. Den totale kapasiteten i MTB er 5567 tonn (proff.no, 2022). I vår analyse er det dette selskapet som har størst omsetning. Dette gjenspeiles i hvor mange konsesjoner selskapet har.

3.2.2 Northern Lights Salmon (NLS) og Sørrollnesfisk

NLS og Sørrollnesfisk er to familieeide selskaper som driver med samdrift på havbruk. Samdrift innebærer et samarbeid om bruk av en lokalitet og produksjon (Skatteetaten, 2019). Selv om selskapene har hver sine konsesjoner, opererer de på samme lokalitet for å dra nytte av synergier og felles anleggsmidler. I tillegg til havbruket eier og drifter de et smoltanlegg sammen.

NLS og Sørrollnesfisk opererer i likhet med Kliva Fiskefarm i trafikklyssone 10. De har derfor også hatt grønt lys i de foregående årene.

Sørrollnesfisk har tre konsesjoner. De tre konsesjonene er alle kommersielle matfiskkonsesjoner. Selskapet kan ha en MTB på 2838 tonn laks i havet (Fiskeridirektoratet, 2023c; proff.no, 2023b).

Northern Lights Salmon har fire konsesjoner. Dette selskapet eier tre kommersielle matfiskkonsesjoner og en grønn konsesjon. Selskapet har tillatelse til å ha en maksimal tillat biomasse i sjøen på 3856 tonn (Fiskeridirektoratet, 2023b; proff.no, 2023a).

3.2.3 Nøkkeltall for casebedriftene

For å gi en oversikt over selskapenes økonomiske situasjon vil dette delkapittelet presentere økonomiske nøkkeltall. Disse nøkkeltallene er beregnet med utgangspunkt i selskapenes finansielle regnskap (se vedlegg 1, 2 og 3). beskriver selskapets soliditet, likviditet og lønnsomhet. Da grunnrente ikke har opphav i hvordan selskapene er finansiert, er det ved beregning av nøkkeltallene ikke inkludert finansielle kostnader og inntekter. Nøkkeltallene vil også være med å gi et utgangspunkt til å analysere de forskjellige skattemodellene.

3.2.3.1 Soliditet

Hvor robust en bedrift er for svingninger og dårlige tider beskrives gjennom selskapets soliditet. Da oppgaven ikke fordyper seg i hvordan selskapene er finansiert, vil det kun beregnes en egenkapitalandel. Denne forteller hvor stor andel av virksomheten som er finansiert gjennom egenkapital.

Tabell 2: Økonomiske nøkkeltall, soliditet

Egenkapital	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kleiva Fiskefarm	142 214	220 161	285 766	359 362	366 556	355 494
Northern Lights Salmon	131 199	145 718	225 521	225 749	288 415	284 267
Sørrollnesfisk	123 931	157 095	233 996	244 553	242 600	304 193
Egenkapital prosent*						
Kleiva Fiskefarm	32 %	52 %	53 %	62 %	62 %	54 %
Northern Lights Salmon	43 %	58 %	81 %	84 %	88 %	81 %
Sørrollnesfisk	61 %	75 %	86 %	94 %	70 %	83 %

* Egenkapital / total kapital

Ut fra tabell 2 kan man se at Kleiva Fiskefarm har hatt stor variasjon i egenkapitalandelen. Denne har variert fra 32 % og opp til 66 %. En egenkapitalandel på 32 % anses som høyt i mange næringer. Havbruksnæringen preges av høy risiko noe som tilsier at soliditeten også bør være høy. I løpet av caseperioden har egenkapitalen til Kleiva Fiskefarm mer en doblet seg. Økt egenkapital kommer av lønnsom drift.

NLS og Sørrollnesfisk har veldig høy egenkapitalandel. Denne har økt drastisk fra begynnelsen av vår caseperiode til 2021. I likhet med Kleiva Fiskefarm har også disse selskapenes egenkapital doblet seg.

En høy egenkapitalandel gjør selskapet robust for svingninger. Det gjør det lettere å ta opp lån, og man har mulighet til å selge aksjer for å kompensere for nedgangstider.

3.2.3.2 Likviditet

En økt skattekostnad vil skape en ekstra utgift for bedriften. Denne må finansieres gjennom likvide midler. For et havbruksselskap anses ikke varelageret å være likvid da man ikke kan slakte laksen uavhengig av størrelsen. Det vil derfor kun benyttes likviditetsgrad 2 og 3 hvor varelager ekskluderes i beregning av likviditetsgraden.

Selskapets likviditet vil fortelle noe om muligheten selskapet har for å betjene en ekstra kostnad. Likviditetsgrad 2 beregnes ved å subtrahere varelager fra selskapets omløpsmidler og dividere beløpet på kortsiktig gjeld. Hvis likviditetsgraden, eller forholdstallet er over 1 vil selskapet ikke være avhengig av nye salg for å dekke alle sine forpliktelser. En slik verdi anses ofte som tilfredsstillende for et selskap.

Likviditetsgrad 3 ekskluderer kun de mest likvide midlene til selskapet. Denne beregnes ved å dividere summen av kasse/bank/post på kortsiktig gjeld. Dette vil gi et innblikk i hvor store summer selskapet har veldig lett tilgjengelig.

Likviditetsberegninger vil for mange bedrifter kun gi et øyeblikksbilde for hvordan selskapets likviditet er. Det kan være store variasjoner i likviditeten gjennom et år. Det gir derfor et mer rettviseende bilde å se på gjennomsnittlig likviditet for den utvalgte perioden.

Tabell 3: Økonomiske nøkkeltall, likviditet

Kleiva Fiskefarm	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Gjennomsnitt
Likviditetsgrad 2*	0,94	1,20	1,33	1,15	0,46	1,40	1,08
Likviditetsgrad 3**	0,42	0,47	0,52	0,13	0,01	0,74	0,38
Northern Lights Salmon							
Likviditetsgrad 2	1,39	1,67	4,06	3,91	8,84	3,65	3,92
Likviditetsgrad 3	1,19	1,38	2,83	3,47	6,57	3,05	3,08
Sørrollnesfisk AS							
Likviditetsgrad 2	2,02	3,13	6,37	28,41	3,20	7,35	8,42
Likviditetsgrad 3	1,76	2,81	6,22	22,75	2,46	6,04	7,00

* (Omløpsmidler – varelager) / kortsiktig gjeld

** Bankbeholdning / kortsiktig gjeld

Ut fra tabell 3 kan man lese at Kleiva Fiskefarm sin likviditetsgrad 2 de fleste årene er over 1. I 2020 var likviditetsgraden på 0,46 som indikerer at selskapet hadde lite likvider og kunne slitt med uforutsette kostnader. Likviditetsgrad 3 viser en lik trend. Selskapet har en akseptabel likviditetsgrad 3 i alle årene unntatt for 2019 og 2020. Disse årene var bankbeholdningen var svært lav.

For NLS og Sørrollnesfisk har selskapenes likviditet økt mye de siste årene. En gjennomsnittlig likviditetsgrad 3 som er såpass høy (hhv. 3 og 7) kan indikere at selskapene sliter med å finne fornuftige investeringer. Avkastningen på bankinnskudd vil oftest være svært lav. En stor kontantbeholdning kan også komme av at de ønsker en buffer for nedgangstider.

3.2.3.3 Lønnsomhet

For å illustrere lønnsomheten til virksomheten vil det i denne analysen benyttes driftsmargin. Da oppgaven som tidligere nevnt ekskluderer finansielle kostnader og inntekter vil nøkkeltallet omtales som driftsmargin før og etter skatt.

For å beregne driftsmargin (før skatt) dividerer man selskapets driftsresultat på selskapets inntekter. Dette nøkkeltalet vil sammenlignes med driftsmargin (etter skatt), og vil variere avhengig av hvilken skattemodell som brukes.

Da selskapsskatten som står i selskapets regnskap inkluderer skatt på finansielt resultat kan denne ikke benyttes. I analysen vil det derfor beregnes en ny selskapsskatt på 22 % (sats for 2023) der finansielle resultatet ikke er inkludert. Den nye beregnede selskapsskatten vil ikke ta høyde for differansen mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi. Midlertidige og permanente forskjeller vil derfor ikke bli inkludert i beregningen.

Tabell 4: Økonomiske nøkkeltall, lønnsomhet

Driftsmargin før skatt*	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Gjennomsnitt
Kleiva Fiskefarm	39 %	30 %	30 %	29 %	1 %	3 %	22 %
Northern Lights Salmon	49 %	40 %	41 %	11 %	33 %	28 %	34 %
Sørrollnesfisk	53 %	42 %	42 %	14 %	34 %	27 %	35 %
<hr/>							
Driftsmargin etter skatt**							
Kleiva Fiskefarm	31 %	23 %	24 %	23 %	1 %	2 %	17 %
Northern Lights Salmon	38 %	31 %	32 %	9 %	26 %	21 %	26 %
Sørrollnesfisk	40 %	32 %	32 %	10 %	26 %	20 %	27 %

* *Driftsresultat / inntekter*

** *(Driftsresultat-selskapsskatt) / inntekter*

Lønnsomheten til Kleiva Fiskefarm var svært god fra 2016 til 2019 i henhold til nøkkeltalene som presenteres i tabell 4. Overskuddet har i denne perioden variert mellom 91 og 145 millioner. I disse årene hadde de en driftsmargin etter skatt på mellom 23% og 31%.

I årene 2020 og 2021 har selskapet imidlertid opplevd en nedgang i lønnsomhet. Den reduserte lønnsomheten skyldes av at blant annet problemer med ILA, en virussykdom som spredde seg i en av lokasjonene (Stene, 2022).

Samtlige selskap i undersøkelsen har mest sannsynlig vært preget av både korona og av algeoppblomstringen som fant sted i 2019 (Lundberg, 2021). Den dårlige resultatutviklingen reflekteres i driftsmarginen etter skatt.

Lønnsomheten til NLS og Sørrollnesfisk er veldig høy med en gjennomsnittlig driftsmargin på rundt 35 prosent før skatt i perioden. Av de tre selskapene har NLS levert det største akkumulerte resultatet for perioden. Dette er på over 609 millioner kroner og indikerer god drift og gode muligheter til å ekspandere.

3.3 Utformingen av skattemodellene

I dette delkapitlet vil det bli gått dypere inn på skattemodellene. Den færøyske modellen vil grundig gjennomgå da dette er utgangspunktet for oppgavens metode. Det vil først redegjøres for noen sentrale elementer ved den norske modellen for å gi leseren en god forståelse for begge modellene.

3.3.1 Den norske skattemodellen

I denne undersøkelsen er det benyttet resultatene fra to andre masteroppgavers beregninger av avgiftene ved norsk skattemodell. Da modellene sammenlignes er det viktig å ha en oversikt over hvordan beregningene er gjort. Dette vil bli redegjort for i grove trekk i avsnittene under.

Den norske modellen er form for kontantstrømskatt. En kontantstrøm vil sette alle innbetalinger opp mot alle utbetalinger et selskap har i løpet av året. Dersom bedriften har større inn- enn utbetalinger i løpet av året vil man få en positiv kontantstrøm som bedriften skatter av. Er kontantstrømmen derimot negativ vil denne verdien tilbakebetales (NOU 2022:20).

Tabell 5: Beregning av grunnrenteskatt (Grønlie & Hansen, 2023)

Salgsinntekter	
Gevinst ved realisasjon av driftsmiddel	
<hr/>	
Driftsinntekter	
Driftskostnader	
Umiddelbart fradrag for investering	44,90 %
Fradrag grunnrenterelatert selskapskatt	
Fradrag avskrivninger	
Fradrag forskningsavgift	0,3 %
Fradrag kjøp av tillatelser	40 %
Fradrag eiendomsskatt	
<hr/>	
Årets beregnede grunnrenteinntekt	
Negativ grunnrenteinntekt fremført fra tidligere år	2,8 %
<hr/>	
Fastsatt grunnrenteskatt	44,90 %

I tabell 5 er en oversikt over hvordan grunnrenteskatten er beregnet. Her ser man at det kun benyttes inn- og utbetalinger ved investeringer. Dette gir selskapet umiddelbart fradrag for investeringer i året de er gjort og ikke gjennom avskrivninger. I beregningen er det ellers benyttet inntekter og kostnader fra selskapets regnskap. Det tyder på at skattemodellen kun er en form for kontantstrømskatt hvor resultatregnskapet i all hovedsak benyttes. Selskapene får heller ikke tilbakebetalt negativ kontantstrøm, men den rentes og gir fradrag ved framtidig positiv kontantstrøm.

I beregningen i tabell 5 tilsvarer grunnrenterelatert selskapskatt 22 % av driftsresultatet subtrahert for avskrivninger. Forskningsavgiften er på 3 %. Fradrag gitt for kjøp av tillatelser er på 40 % og gjelder kun biomassekapasitet som ble kjøpt på auksjon i 2018 og 2020. Negativ grunnrenteinntekt fremført fra tidligere år rentes med 2,8 %.

Havbruksnæringen vil fortsatt måtte betale en produksjonsavgift. Produksjonsavgiften vil kunne trekkes fra krone for krone i fastsatt grunnrenteskatt, noe som gjør at den ikke fører til ytterligere belastning for selskapene de årene grunnrenteinntekten er positiv. I år hvor det ikke foreligger noe grunnrenteskatt, vil selskapene måtte betale produksjonsavgiften (Prop.78LS(2022-2023)).

3.3.2 De færøyske avgiftsmodellene

Avgiftsmodellen på Færøyene er relativt ny og det jobbes stadig med modellen for å optimalisere den. I denne sammenhengen har det i nyere tid vært et ønske å reformere skattesystemet. Et nytt lovforslag er for tiden på høring, men det har ennå ikke blitt presentert for lagtinget på Færøyene (Saksnr.23/01048, 2023).

For å gi en best mulig oversikt over færøysk skattlegging av havbruksnæringen vil det redegjøres både for den nåværende og den foreslåtte færøyske avgiftsmodellen. Den foreslåtte avgiftsmodellen tar utgangspunkt i dagens modell, og det vil derfor først redegjøres for dagens avgiftsmodell.

3.3.2.1 Dagens avgiftsmodell på Færøyene

På Færøyene benytter de seg av en avgiftsmodell som er ment å være lite administrativt krevende og lett å beregne. De ønsker ikke å definere summen selskapene må betale som en skatt, men heller som en avgift som må betales for å få muligheten til å benytte felles fjorder til å skape en ekstraordinær gevinst. Modellen består av tre komponenter; normpris, slaktevolum per måned og en avgiftssats.

Avgiftsgrunnlaget er en beregnet salgsinntekt for selskapet (normpris x slaktevolum). Prisene baseres på den internasjonale markedsprisen og hentes fra NASDAQ-børsen, også kjent som Fish Pool. Slaktevolumet er derimot ikke satt til normverdi. I beregningen er det faktisk slaktevolum som gjelder. Denne verdien rapporterer selskapet selv. Avgiften beregnes månedlig. Beregningen per måned blir da månedens slaktevolum multiplisert med gjennomsnittlig markedspris for samme måned.

Avgiftsgrunnlaget skal multipliseres med en avgiftssats. Denne avgiftssatsen vil variere avhengig av den gjennomsnittlige produksjonskostnaden til de tre selskapene som opererer på Færøyene. Modellen er ikke direkte en overskuddsbasert modell, men ved å justere avgiftssatsen årlig tar den høyde for de største svingningene i produksjonskostnader. En kontantstrømskatt vil derimot legge større fokus på kostnadene til bedriften og inkludere alle svingninger i selskapets kostnader.

Avgiftstabellen bestemmer hvilken sats som avgiftsgrunnlaget skal multipliseres med. Denne tabellen oppdateres årlig og tar utgangspunkt i gjennomsnittlig årlig produksjonskostnad per kilo på Færøyene. Den blir beregnet med regnskapstall fra to år tidligere og gjelder for alle havbruksselskapene på Færøyene (Saknr.23/01048, 2023). Dette betyr at i 2023 vil gjennomsnittlig produksjonskostnad bli beregnet med utgangspunkt i regnskapstallene fra 2021, mens i 2024 vil regnskapstallene fra 2022 bli brukt. Grunnen til at det benyttes eldre regnskapstall kommer av at avgiftssatsen settes året før den benyttes. I dette året har man kun tilgang på årsregnskapet fra foregående år. Eksempelvis settes avgiften for 2022 i 2021. I året 2021 vil man kun ha tilgang på årsregnskapet fra 2020.

I gjeldende lov på Færøyene bestemmes avgiftssatsen basert på både den internasjonale markedsprisen og produksjonskostnadene. Hvis gjennomsnittlig markedspris for måneden er under 32 DKK, betales en avgift på 0,5 % av avgiftsgrunnlaget. Hvis gjennomsnittlig internasjonal markedspris er mellom 32 DKK og 36 DKK en måned, er avgiftssatsen på 2,5 %. Den siste avgiftssatsen er på 5 % og gjelder ved en pris over 36 DKK (Saksnr.23/01048, 2023).

I regnskapsår 2022 er produksjonskostnad beregnet å være 32 DKK. I tabell 6 er dagens avgiftstabell illustrert.

Tabell 6: Avgiftstabell ved dagens færøyske modell

Scenario	Gjennomsnittlig pris eller høyere enn	men lavere enn	Avgift i prosent
Lav	DKK 0	DKK 32	0,5%
Medium	DKK 32	DKK 36	2,5%
Høy	DKK 36	DKK -	5,0%

3.3.2.2 Foreslått avgiftsmodell på Færøyene

I likhet med Norge mener den færøyske regjeringen at det er rimelig at havbruksselskapene bidrar mer til velferden i landet. Den færøyske staten ønsker å ta mer betalt for å gi selskapene mulighet til å utnytte landets felles ressurser. Regjeringen mener derfor at det er rimelig at selskapene betaler en høyere avgift når lakseprisene er høye. På bakgrunn av dette ønskes det en endring i hvor mye havbruksselskapene må betale for muligheten til å benytte felles fjorder (Saksnr.23/01048, 2023).

Den færøyske regjeringen mener at det er viktig å være forsiktig med å sette avgiften så høyt at det skader aktørene i næringen. Utformingen av den nye avgiftsmodellen viser en betydelig økning i hvor mye selskapene må betale til staten. Regjeringen på Færøyene mener imidlertid at til tross for økningen i avgiften, vil størsteparten av inntektene fortsatt gå til havbruksselskapene. De mener også at det ikke vil påvirke næringen på en slik måte at selskapene ikke kan gjøre de nødvendige investeringene for å opprettholde vekst (Saksnr.23/01048, 2023).

Formålet med lovendringen er å sørge for at selskapene betaler en høyere andel når lakseprisene er høye. I henhold til forslaget vil den færøyske staten i 2023 motta ca. 490 millioner DKK med de nye satsene, mot ca. 277 millioner kroner under dagens ordning. Dette tilsvarer en økning i avgiften på 77%.

Den foreslåtte lovendringen ønsker ikke å endre på utformingen av avgiftsmodellen. Det som ønskes endret, er at havbruksselskapene skal bli pålagt å betale en høyere avgiftsprosent når lakseprisene er høye. Avgiftsgrunnlaget vil fortsatt være det samme som i dag. Men avgiftssatsen vil nå bestå av flere intervaller, med en øvre grense på 20,0 % i stedet for den tidligere maksgrensen på 5,0 %. Avgiften vil fortsatt bli beregnet ved å multiplisere grunnlaget med en tilsvarende prosentandel, som gradvis øker i tråd med gjennomsnittlig internasjonal markedspris (Saksnr.23/01048, 2023).

I henhold til de nye bestemmelsene vil avgiftssatsen være som følger:

P er gjennomsnittlig internasjonal markedspris i DKK per kg og K er gjennomsnittlig produksjonskostnad i DKK per kg:

- Hvis P er lavere enn K, vil avgiften være 0,5%.
- Hvis P er høyere enn eller lik K, men mindre enn K pluss 5 kr, vil avgiften være 2,5%.
- Hvis P er høyere enn eller lik K pluss 5 kr, men mindre enn K pluss 15 kr, vil avgiften være 5,0%.
- Hvis P er høyere enn eller lik K pluss 15 kr, men mindre enn K pluss 20 kr, vil avgiften være 7,5%.
- Hvis P er høyere enn eller lik K pluss 20 kr, men mindre enn K pluss 25 kr, vil avgiften være 10,0%.
- Hvis P er høyere enn eller lik K pluss 25 kr, men mindre enn K pluss 30 kr, vil avgiften være 12,5%.
- Hvis P er høyere enn eller lik K pluss 30 kr, men mindre enn K pluss 35 kr, vil avgiften være 15,0%.
- Hvis P er høyere enn eller lik K pluss 35 kr, men mindre enn K pluss 40 kr, vil avgiften være 17,5%.
- Hvis P er høyere enn eller lik K pluss 40 kr, vil avgiften være 20,0%.

(Saksnr.23/01048, 2023)

Forskjellen mellom den gamle og den nye avgiftsmodellen er at den nye modellen har flere intervaller og en høyere grense for maksimal avgiftssats. Avgiften vil også være proporsjonal med prisene på laks, og vil dermed være lavere når lakseprisene er lave, og høyere når lakseprisene er høye. Formålet er å sørge for en rettferdig og bærekraftig fordeling av inntektene fra havbruksnæringen, samtidig som det sikrer en stabil økonomi for Færøyene.

3.3.2.3 Sjømat Norges versjon av den færøyske modellen

Sjømat Norge har i samarbeid med medlemmer og KPMG utarbeidet et forslag til en grunnrenteskatt, som er en justert variant av den færøyske modellen for innhenting av grunnrente (Sjømat Norge, 2023). Modellen som Sjømat Norge presenterer blir en tilpasning av den færøyske modellen, der de ønsker at faktisk pris legges til grunn og ikke normpris, slik det er på Færøyene.

Norskekysten er lang, og det kan være stor variasjon i produksjonskostnadene langs kysten. Områder kan for eksempel få økte produksjonskostnader som følge av lokale variasjoner i biologiske forhold. Dette kan skape et forholdsmessig urettferdig skattesystem hvis det kun fastsettes en avgiftstabell, slik det er på Færøyene. Sjømat Norge foreslår derfor å benytte en egen avgiftsmodell for hvert av de 13 etablerte produksjonsområdene i Norge, hvor selskapene har en kvartalsvis skatteleggingsperiode (Sjømat Norge, 2023).

Sjømat Norge mener også at modellen kan innrettes for å bevare et mangfoldig eierskap i næringen ved bruk av bunnfradrag. Det framstår ikke som om bunnfradrag er noe Sjømat Norge vektlegger i stor grad. De ønsker et rettferdig skattesystem som ikke diskriminerer avhengig av størrelse. Derfor har de foreslått en verdsettelsesrabatt for konsesjoner, slik at formueskatten blir håndterlig for eierne (Sjømat Norge, 2023).

Formuesbeskatning har stor effekt på familieeide selskaper der noen få personer sitter med store aksjeformuer. Grunnen til de store formuene kommer blant annet av at konsesjoner har vært verdsatt til markedsverdi. En slik verdsetting gjør at selskapet, og derfor aksjene, har en veldig høy verdi. For at formueskatten skal betjenes, må eiere ta store utbytter som bidrar til å tømme selskapet for likvider, uavhengig av om driften går bra eller dårlig.

I høringsvaret til Sjømat Norge er avgiftstabellen slik som i tabell 7.

Tabell 7: Sjømat Norges eksempel på avgiftstabell (Sjømat Norge, 2023)

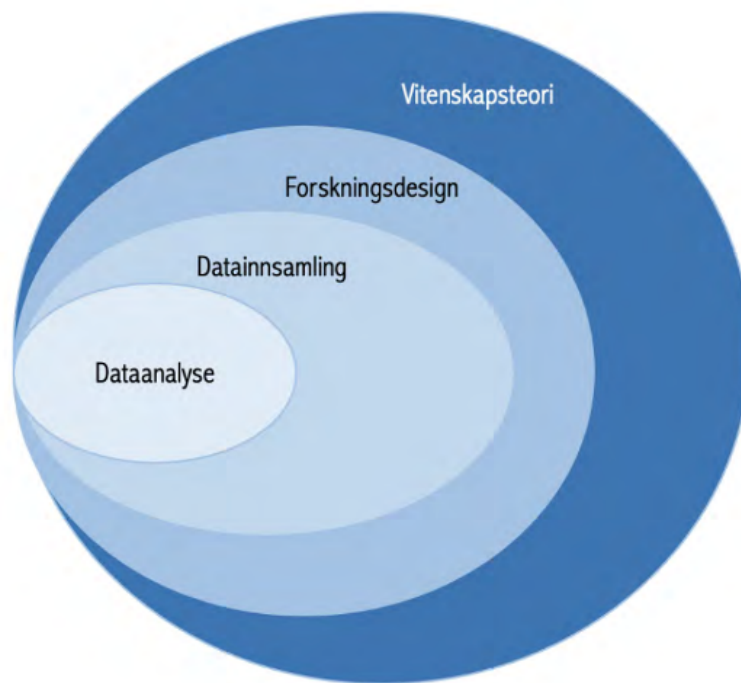
Scenario	Gjennomsnittlig pris lik eller høyere enn	men lavere enn	Avgift i prosent	Anslag proveny
Lav	NOK 0	NOK 54	0,50 %	
Medium	NOK 54	NOK 72	3,00 %	2 905 500 000
Høy	NOK 72	NOK 86	3,50 %	3 903 900 000
	NOK 86	-	4,00 %	5 282 000 000

Tabell 7 har større intervaller enn det som benyttes på Færøyene. I tillegg til dette har modellen høyere satser og et ekstra intervall. Sjømat Norge har dermed gjort flere endringer i forhold til hvordan det gjøres på Færøyene. Hvorfor disse endringene er gjort blir ikke videre

kommentert i høringssvaret deres (Sjømat Norge, 2023). En grunn kan være at det ble tatt utgangspunkt i å hente inn et gitt proveny. I metoden vil det redegjøres for hvilke forutsetninger som benyttes ved utregning av skattekostnaden.

4 Metode

Dette kapitlet vil ha fokus på vitenskapsteoretisk tilnærming, og hvordan denne tilnærmingen vil påvirke metodevalgene som blir tatt senere i studien. Videre vil kapitlet beskrive forskningsdesignet som er valgt, metodene som blir brukt for datainnsamling, samt hvordan dataanalysen er utført. For å gjøre metoden så systematisk som mulig tar oppgaven utgangspunkt i forskningsløken utarbeidet av Saunders, Lewis & Thornhill (2019), som vist i figur 6. Hvert lag i løken representerer ulike deler av forskningsprosessen.

Figur 6: Forskningsløken (Saunders et al., 2019)

4.1 Vitenskapsteori

Vitenskapelig ståsted står sentralt i valget av metode. Hvordan valg man tar i metoden skal gjenspeiles i forskningsspørsmålet og være grunnlaget for datainnsamlingen i forskningen (Busch, 2021). To viktige begreper er ontologi og epistemologi. Disse vil bli redegjort for videre i oppgaven.

4.1.1 Ontologi

Ontologi refererer til hvordan vi forstår virkeligheten og hvordan individet mener at fenomener eksisterer (Saunders et al., 2019). Dette kan ha betydning for hvilke spørsmål man stiller forskningen og hva slags data som samles inn.

En forsker med en ontologi som legger vekt på at virkeligheten er objektiv og uavhengig av vår persepsjon, vil sannsynligvis velge en annen metode for å samle inn og analysere data enn en forsker med en ontologi som ser på virkeligheten som konstruert gjennom sosiale og kulturelle prosesser.

4.1.2 Epistemologi

Epistemologi handler om hvordan man oppnår kunnskap og hvilken status og verdi man gir kunnskapen. Dette kan påvirke vurderinger og tolkninger av dataen i en forskningsstudie, samt hvordan dataen presenteres i resultatet (Saunders et al., 2019).

En forsker med en epistemologi som legger vekt på positivistiske og kvantitative metoder vil sannsynligvis velge å bruke statistiske analyser for å tolke dataene sine. Til motsetning vil en forsker med en mer kvalitativ og hermeneutisk epistemologi vektlegge mer utforskende og dybdegående metoder for dataanalyse. Disse begrepene kommer vi dypere inn på senere i metoden.

Positivistisk tankesett innenfor epistemologi handler om at det finnes grunnleggende antagelser om at det er regler og lover i det sosiale systemet. Det motsatte av dette er hermeneutisk tankesett som går ut på at slike sosiale generelle lover og regler ikke finnes (Jacobsen, 2022).

I denne oppgaven benyttes en ontologi som legger vekt på at virkeligheten er objektiv. Det er også benyttet et positivistisk tankesett innenfor epistemologien. Dette kommer av at oppgaven ser etter regler eller mønster for hvordan en bedrift i havbruksnæringen kommer til å bli påvirket ved innføringen av enten grunnrenteskatt eller en færøysk skatt.

4.2 Forskningsdesign

Forskningsdesign omfatter kriterier som benyttes for å evaluere kvaliteten på innsamlingsmetoden og analysen av dataen. Valget av forskningsdesign er en avgjørende faktor og legger grunnlaget for hvordan man skal gå frem for å besvare problemstillingen (Bell et al., 2022). Det er forskningsspørsmålet som skal legge føringer for hvilke design man

velger. Formålet i forskningsspørsmålet skal til enhver tid være basen for beslutninger som gjøres (Saunders et al., 2019). Et skille som står svært sentralt i den samfunnsvitenskapelige metodelæren er skille mellom kvantitativ og kvalitativ metode (Johannessen et al., 2016).

4.2.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

Det som kjennetegner kvalitativ metode, er at datagrunnlaget består av ord eller visuell informasjon. Datainnsamlingen kan gjøres på utallige måter så lenge man kan tolke informasjonen man leser eller observerer. Eksempler på slike datainnsamlingsmetoder kan være intervju, observasjoner eller dokumentanalyse. Det er ofte vanlig å kombinere flere metoder for å samle inn data (Bell et al., 2022).

En metode karakteriseres som kvantitativ dersom dataene uttrykkes i form av tall. Ved en slik metode skjer datainnsamlingen ofte gjennom strukturerte og systematiske registreringer av informasjon som for eksempel ved en spørreundersøkelse eller andre større datasett. I en kvantitativ undersøkelse vil man forsøke å måle sosiale fenomener (Bell et al., 2022).

Ut fra dette kan man si at en metode betraktes som kvantitativ eller kvalitativ avhengig av graden av tallbasert innsamling og analyse (Grønmo, 2012). Forskningsdesignet kan både være kvalitativ og kvantitativ, og baserer seg i hovedsak på hvilken type data som benyttes.

4.2.2 Casedesign

Denne typen forskningsdesign er en studie som fokuserer på en spesiell case. Casen kan for eksempel være en organisasjon, en lokasjon, en person eller et event. En normal måte å samle inn data på er gjennom dokumentanalyse, intervjuer, observasjoner og lignende som kan gi en dyp forståelse av fenomenet som undersøkes. Ved slik type design brukes ofte kvalitativ data, men det er fullt mulig å benytte kvantitativ ved for eksempel dokumentanalyse. I case-studier kan det også benyttes en kombinasjon av forskjellige datainnsamlinger. I delkapitlet datainnsamling vil studiens data bli dypere forklart.

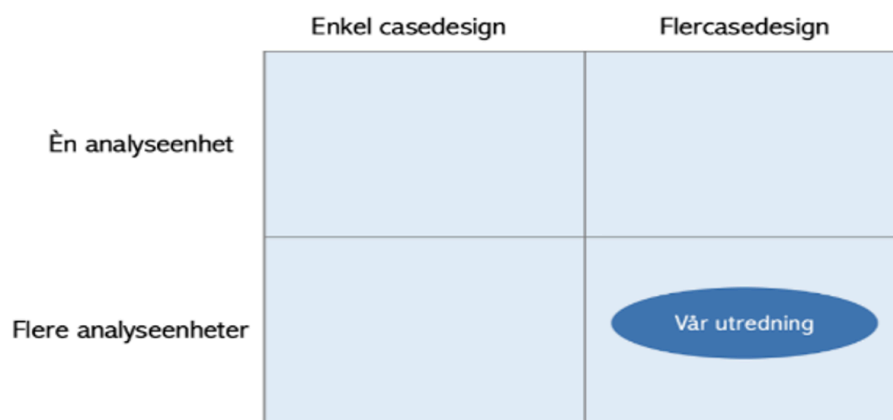
Det som skiller case-studier fra andre forskningsmetoder er at de fokuserer på en spesiell situasjon eller system. Ved å studere en spesifikk case kan man potensielt få en dypere forståelse av den aktuelle situasjonen eller systemet. En dypere forståelse kan gi et mer helhetlig bilde av hvordan de ulike faktorene spiller sammen (Bell et al., 2022).

Dette forskningsprosjektet handler om å analysere hvordan to forskjellige skattemodeller påvirker tre forskjellige havbrukselskaper. Ved å velge tre casebedrifter som studieobjekter

kan resultatene sammenlignes og man kan undersøke om utfallet er likt eller ulikt ved de forskjellige casene.

4.2.2.1 Flercasedesign

Man kan dele casedesign inn i to dimensjoner som illustrert i figur 7. Den første dimensjonen omfatter antall caser, mens den andre dimensjonen omfatter antall analyseenheter. Dersom man kun ser på en enkelt case kalles det et enkelt casedesign. Ser man på flere caser vil dette være et flercasedesign. Med en analyseenhet menes det temaet man velger å analysere. Sammensetningene av de to dimensjonene illustreres i figuren under (Yin, 2014).

Figur 7: Dimensjoner av casestudie (Johannessen et al., 2016)

Denne studien er et flercasedesign med flere analyseenheter. Det foreligger tre forskjellige caser (havbruksselskap) og to forskjellige analyseenheter (skattemodeller).

4.2.3 Kontrafaktisk metode

Analysen i denne undersøkelsen er en kontrafaktisk tilnærming. Kontrafaktisk analyse tar utgangspunkt i et "hva hvis" scenario som står i kontrast til den faktiske virkeligheten. Denne tilnærmingen blir ofte brukt for å undersøke hvordan økonomien ville ha utviklet seg hvis det hadde foreligget noen andre faktorer.

Noen mener en slik metode kan være vag. Med dette menes at en kontrafaktisk analyse ikke har evnen til å inkludere alle faktorer som kan være relevante for den kontrære endringen (Eatwell & Milgate, 1987).

I denne oppgaven vil det kontrafaktiske alternativet være den økonomiske konsekvensen hvis grunnrenteskatt eller den færøyske skattemodell var innført i perioden 2016-2021.

4.3 Datainnsamling

Det som kjennetegner god datainnsamlingen er at den er systematisk, grundig og gir et rettviseende bilde av situasjonen (Johannessen et al., 2016). Datainnsamlingen i en undersøkelse skal være gjennomført så presist og grundig at andre skal kunne etterprøve det man har gjort. Det handler om veien til målet, fra start til slutt.

For at en forsker skal kunne trekke konklusjoner om sine antagelser stilles det høye krav til bevisbyrden. Akkurat som en domstol må ha strenge prosedyrer og klare bevis for å dømme noen, gjelder akkurat det samme i vitenskapen når det kommer til å trekke konklusjoner (Johannessen et al., 2016).

4.3.1 Dokumentanalyse

Dokumentanalyse er en måte å hente data, som benyttes innen forskning og analyse. Her går man systematisk gjennom dokumenter og tekster med hensikt om å avdekke informasjon, forstå sammenhenger og trekke ut relevante data.

En slik undersøkelse benytter seg utelukkende av sekundærkilder (Ahmed, 2010). Dette er data som bygger på en primærkilde ved at den henviser, refererer eller bygger på en primærkilde. En primærkilde defineres som øyenvitneskildringer av det man ønsker å studere. Slike data bygger altså ikke på andre kilder, men er selv kilden som ligger nærmest begivenheten i tid (Johannessen et al., 2016).

Dokumentanalyse dreier seg om å strukturere allerede eksisterende data og dra sammenhenger basert på dette (Marshall & Rossman, 2016). Dokumentanalyse kan basere seg på stort sett alt av dokumentasjon. Det kan være seg manualer, bøker, aviser, offentlige regnskap også videre. All dokumentasjon er lagd for en grunn, og derfor må man ha et kritisk blikk til dataene man benytter (Bowen, 2009). Ved en slik analyse kan både kvantitative og kvalitative data benyttes. Det er mest vanlig å kombinere de to formene (Bowen, 2009).

I denne undersøkelsen har vi brukt regnskapsdokumenter som datagrunnlag. Siden regnskapsdokumenter består av tall er datagrunnlaget kvantitativt. De innsamlede regnskapsdataene er sekundærdata. Det betyr at informasjonen allerede er analysert og samlet

inn av andre (Bell et al., 2022). Alle selskapene som analyseres i oppgaven er regnskapspliktige, noe som gjør at regnskapene deres er offentlig tilgjengelige.

4.4 Datanalyse

I denne analysen utarbeides en norsk versjon av den færøyske avgiftsmodellen for havbruksselskaper. For å skape en helhetlig forståelse av hvordan næringen skattlegges på Færøyene, vil avgiften beregnes både ved bruk av både dagens avgiftsmodell og den som er foreslått. Avgiften vil bli beregnet for de tre casebedriftene.

I utformingen av en norsk modell basert på den færøyske avgiftsmodellen vil Sjømat Norges forslag om å dele opp kysten i forskjellige produksjonsområder benyttes. Modellen vil ellers benyttes slik som på Færøyene.

4.4.1 Avgiftstabellen

Det første steget ved beregning av en færøysk avgiftsmodell i Norge er å utarbeide en avgiftstabell for produksjonsområde 10, hvor samtlige casebedrifter driver virksomhet. Utgangspunktet for en slik tabell er produksjonskostnaden per kg.

Det ble tatt kontakt med selskapene for å hente informasjon om slaktevolum. For å få best mulig datagrunnlag ville et konstruert produksjonsområde med utgangspunkt i data fra samtlige selskap vært mest optimalt. For å gjøre en slik beregning kreves data om gjennomsnittlig produksjonskostnad og slaktevolum per måned. Selskapene ble kontaktet og spurt om informasjon om slaktevolum for de seks siste årene, samt deres produksjonskostnader. Kun et selskap responderte hvor de fortalte at etterspurt data var sensitiv informasjon for selskapet, og derfor ikke ville deles.

Fiskeridirektoratet har data over produksjonskostnadene for Troms og Finnmark fylke. Ved å benytte oss av denne dataen skaper man en større sone en Sjømat Norge foreslo. Ved å benytte seg av en større sone vil geografiske variasjoner være større. Den gjennomsnittlige driftskostnaden vil derfor være mindre representativ, men sonene som inngår i Troms og Finnmark er relativt like. Samtlige soner er grønne som betyr at variasjon i forhold er lav. Derfor vil en større sone ikke nødvendigvis være så ulik i forhold til kun sone 10 for den utvalgte caseperioden.

4.4.1.1 Prisintervall i avgiftstabellen

Ved fastsettelse av prisintervaller benytter Sjømat Norge og Færøyene seg av ganske forskjellige størrelser. Kontali Analyse har i samarbeid med Sjømat Norge gjennomført en analyse hvor de eksemplifiserer hvordan modellen kan benyttes. I beregningen av minimumssatsen har de benyttet normalisert nasjonal produksjonskostnad som grunnlag. Denne oppgis til å være 54 kr/kg (Sjømat Norge, 2023). Intervallene Sjømat Norge har brukt er henholdsvis 18 og 14 norske kroner. Se tabell 7 som er hentet fra høringsvaret (Sjømat Norge, 2023). På Færøyene benytter de i dag på et intervall på 4 DKK.

Regneeksempelet i Sjømat Norge sitt hørings svar var utformet for å hente inn et gitt prøveny. For å få det mest mulig likt som på Færøyene vil det i analysen brukes intervaller lik de som er på Færøyene. Intervallene vil så bli multiplisert med gjennomsnittlig kurs for året. Det vil i motsetning til Sjømat Norge sitt eksempel kun benyttes ett prisintervall da dette er måten det gjøres på Færøyene i dag.

Det er også tatt utgangspunkt i produksjonskostnader for 2 år tidligere slik som på Færøyene. Grunnen til at det gjøres på denne måten er usikkerhet knyttet til om det finnes en enkel måte å benytte nyere regnskap. Små selskap gir heller ikke kvartalsrapport. Det kan derfor bli krevende å få ferskere data å basere seg på.

Ved å benytte samme prisintervall som på Færøyene og produksjonskostnaden for to år tidligere, vil norsk versjon av dagens færøyske modell se ut som i tabell 8.

Tabell 8: Norsk versjon av avgiftstabell, dagens færøyske modell

2021	Valutakurs		1,3668
Scenario	Gjennomsnittlig pris eller høyere enn	men lavere enn	Avgift i prosent
Lav	NOK 0	NOK 41	0,5%
Medium	NOK 41	NOK 46	2,5%
Høy	NOK 46	NOK -	5,0%

Den norske versjonen av foreslått færøyskmodell vil ved bruk av like prisintervall som på Færøyene være som i tabell 9.

Tabell 9: Norsk versjon av avgiftstabell, foreslått færøysk modell

2021	Valutakurs		1,3668
Scenario	Gjennomsnittlig pris eller høyere enn	men lavere enn	Avgift i prosent
1	NOK 0	NOK 41	0,5%
2	NOK 41	NOK 47	2,5%
3	NOK 47	NOK 61	5,0%
4	NOK 61	NOK 68	7,5%
5	NOK 68	NOK 75	10,0%
6	NOK 75	NOK 82	12,5%
7	NOK 82	NOK 88	15,0%
8	NOK 88	NOK 95	17,5%
9	NOK 95	NOK -	20,0%

4.4.2 Avgiftsgrunnlaget

Når avgiftstabellen er utarbeidet kan man beregne avgiftsgrunnlaget. Formelen for beregningen av skatt er som tidligere nevnt:

Pris x slaktevolum x Prosentstatts fra avgiftstabell

For å beregne avgiftsgrunnlaget trenger man å vite gjennomsnittlig internasjonal markedspris per måned og man trenger data på slaktevolum per måned.

4.4.2.1 Pris

På Færøyene benytter de månedlig gjennomsnittlig pris på Fish Pool. Sjømat Norge derimot mener det er mer riktig å benytte seg av faktisk salgpris. Da selskapene ikke ville dele denne informasjonen er det ikke mulig å beregne skatten slik Sjømat Norge foreslår. Det vil alltid foreligge et avvik mellom faktisk pris og normpris hvor faktisk pris varierer over og under normprisen.

Fiskeridirektoratet har oversikt over eksportprisen på norsk laks. Denne dataen inneholder informasjon om gjennomsnittlig pris per kilo som er solgt fra samtlige selskap i Norge. Det tas høyde for at prisen ikke varierer så mye mellom de forskjellige aktørene. Det finnes dog selskaper som diversifiserer seg og har mulighet til å selge for en høyere pris enn andre. Men denne gruppen utgjør en liten del av Norges havbruksnæring. De fleste norske lakseprodusenter kan man anta har mulighet til å selge laksen for ca. den samme prisen. I og med at mesteparten av den norske laksen eksporteres, vil det ikke være feil å anta at eksportprisene er lik virkelig salgsverdi for norske selskaper. I beregningen er det derfor gjort en analyse på hvor stort prosentmessig avvik det er mellom normpris og eksportprisene.

Det ble hentet data fra både Fiskeridirektoratet og Fish Pool om ukentlige priser på laksen (Fish Pool, 2023; Fiskeridirektoratet, 2021). Det ble deretter beregnet hvor mange prosent normprisen avviker mot eksportprisen.

Det prosentmessige avviket mellom normpris og eksportpris varierte mellom 4,5 og -4,2 % i perioden 2016 til 2021. Den gjennomsnittlige differansen for disse årene var 1,2 % høyere eksportpris enn normpris. Denne differansen betyr at et gjennomsnittlig norsk havbruksselskap får en bedre pris per kg enn verdien på Fish Pool. Da avviket er såpass lavt kan man tenke seg at den skattemessige differansen ved å benytte normpris ikke er veldig stor. Å benytte seg av normpris på generell basis blir derfor oppfattet til å gi relativt like resultater som ved å benytte faktisk gjennomsnittlig pris.

Informasjon om månedlig gjennomsnittlig internasjonal markedspris er hentet fra Fish Pool. Denne dataen består av spottpris per kg per uke fra 2016-2021. Dataen inkluderte en månedlig inndeling av ukene som er brukt for å beregne den månedlige prisen.

4.4.2.2 Slaktevolum

Da studien ikke har informasjon om hvor mange kg selskapet faktisk slakter per måned, beregnes et estimat. For å beregne rettviseende estimat tas det utgangspunkt i salgsinntektene til selskapet.

Avgiftsgrunnlaget er som tidligere nevnt pris multiplisert med slaktevolum. Dette betyr at gjennomsnittlig månedspris multiplisert med månedlig slakt i kg, for alle årets måneder, er lik selskapets salgsinntekter. Slaktevolumet er ukjent, men vi vet salgsinntektene. Snur man om på denne formelen kan man beregne slaktevolumet per år. Det tas med dette utgangspunkt i at alt av selskapets inntekter kommer fra salg av laks.

Slaktevolum må beregnes for å gjøre rede på hvor stor prosent av avgiftsgrunnlaget som multipliseres med hvilken sats. Hvis inntektene deles i 12 like deler vil det ikke bli tatt høyde for sesongvariasjon i pris. Det finnes også perioder på året hvor det på nasjonal basis slaktes mer laks. Med stor tilgang på laks i markedet vil prisene også bli lavere samtidig som selskapenes slaktevolum er større.

Det vil også ved et lavt tilbud av laks skapes økte priser. Hvis det ikke tas høyde for at selskapene slakter mindre i slike perioder, vil avgiftsgrunnlaget ikke være representativt. Det vil gjøre at avgiften blir større enn det den faktisk skal være.

For å gi et best mulig estimat og korrigere for mest mulig av sesongvariasjoner ble fordelingen av slaktevolum korrigert for årlige nasjonale svingninger i slaktevolum. Korrigeringen ble gjort gjennom ved å benytte data fra Fiskeridirektoratet som inneholdt informasjon om hvor mye laks som har blitt eksportert per uke fra Norge.

Med informasjonen om sesongvariasjoner ble det konstruert et forholdstall ved å dividere månedlig eksport på total eksport av laks for hvert år (Finansdepartementet, 2022). Forholdstallet viser hvor stor andel som eksporteres per måned og vil gi et estimat på svingningene i slaktevolum gjennom året.

Dataen som benyttes gjelder for hele Norge, så det vil kun korrigere for gjennomsnittlige nasjonale svingninger. Vi har ikke tilgang på data for lokale variasjoner og kan derfor ikke ta høyde for det.

4.4.2.3 Avgiftssats

Avhengig av den gjennomsnittlige prisen på Fish Pool hver måned vil satsen variere, men vil være lik for alle tre selskapene vi undersøker. For 2021 vil satsene være som vist i tabell 10 for dagens færøyske modell.

Tabell 10: Avgiftssats sone 10 ved dagens færøyske modell

2021						
Gjennomsnittlig pris per måned	Lav	Medium	Høy	Sats gjeldende måned	Prosent slaktet*	Skatt av inntekt
Januar	kr 46 0	2,5%	0	2,5 %	7,3 %	0,2 %
Februar	kr 50 0	0	5%	5,0 %	7,2 %	0,4 %
Mars	kr 65 0	0	5%	5,0 %	8,3 %	0,4 %
April	kr 63 0	0	5%	5,0 %	6,1 %	0,3 %
Mai	kr 68 0	0	5%	5,0 %	5,7 %	0,3 %
Juni	kr 59 0	0	5%	5,0 %	8,7 %	0,4 %
Juli	kr 62 0	0	5%	5,0 %	7,1 %	0,4 %
August	kr 55 0	0	5%	5,0 %	8,4 %	0,4 %
September	kr 51 0	0	5%	5,0 %	12,4 %	0,6 %
Oktober	kr 56 0	0	5%	5,0 %	9,3 %	0,5 %
November	kr 57 0	0	5%	5,0 %	9,4 %	0,5 %
Desember	kr 67 0	0	5%	5,0 %	10,1 %	0,5 %
% skatt av total inntekt						4,8 %

* I henhold til data fra Fiskeridirektoratet (Fiskeridirektoratet, 2021)

For den foreslåtte tabellen utvides antall intervaller fra 3 til 9. Dette gir følgende avgiftstabell, Se tabell 11.

Tabell 11: Avgiftssats sone 10 ved foreslått færøysk modell

2021											Sats gjeldende måned	Prosent slaktet*	Skatt av inntekt
Gjennomsnittlig pris per måned	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
Januar	kr 46	0	2,5%	0	0	0	0	0	0	0	2,50 %	7,3%	0,2 %
Februar	kr 50	0	0	5%	0	0	0	0	0	0	5,00 %	7,2%	0,4 %
Mars	kr 65	0	0	0	7,5%	0	0	0	0	0	7,50 %	8,3%	0,6 %
April	kr 63	0	0	0	7,5%	0	0	0	0	0	7,50 %	6,1%	0,5 %
Mai	kr 68	0	0	0	0	10%	0	0	0	0	10,00 %	5,7%	0,6 %
Juni	kr 59	0	0	5%	0	0	0	0	0	0	5,00 %	8,7%	0,4 %
Juli	kr 62	0	0	0	7,5%	0	0	0	0	0	7,50 %	7,1%	0,5 %
August	kr 55	0	0	5%	0	0	0	0	0	0	5,00 %	8,4%	0,4 %
September	kr 51	0	0	5%	0	0	0	0	0	0	5,00 %	12,4%	0,6 %
Oktober	kr 56	0	0	5%	0	0	0	0	0	0	5,00 %	9,3%	0,5 %
November	kr 57	0	0	5%	0	0	0	0	0	0	5,00 %	9,4%	0,5 %
Desember	kr 67	0	0	0	7,5%	0	0	0	0	0	7,50 %	10,1%	0,8 %
											% skatt av total inntekt		5,9 %

* I henhold til data fra Fiskeridirektoratet (Fiskeridirektoratet, 2021)

Til høyre i denne tabellen under «Prosent slaktet» vises variasjonen av slakt på en nasjonal basis. Her ser vi svingninger mellom 5,7 og 12,4 %.

4.4.3 Selskapenes totale skattekostnader

Med utgangspunkt i datagrunnlaget er avgiften selskapene må betale hvert år beregnet. En sentral faktor som reduserer totalskatten for havbruksselskapene er at de kan trekke fra avgiften fra skattepliktig resultat i henhold til § 33, nr. 18 i færøysk skattelov (Saksnr.23/01048, 2023). Avgiften gir krone for krone fradrag for avgiften som betales.

Da dette er en kontrafaktisk analyse vil det bli benyttet dagens sats for selskapsskatt som er på henholdsvis 22 %. Selskapsskattesatsen har blitt redusert siden 2016 da den var på 25 %. Endringen i selskapsskatten anses å ha liten betydning for vår beregning.

Produksjonsavgiften ble innført i Norge regnskapsåret 2021. Ved en færøysk modell er denne avgiften ikke med i beregningen. Denne avgiften må derfor trekkes ut av regnskapet for gjeldene år for samtlige casebedrifter. Dette vil bli gjort gjennom å multiplisere estimert slaktevolum for året med satsen for produksjonsavgift. Denne var på kr 0,5 per kg i 2021.

4.4.4 Likviditetsberegninger

En skatt vil redusere hvor mye likvider selskapene har tilgjengelig. Kontantstrømanalysen gir en oversikt over selskapets likviditet. Derfor analyseres endringen i bankbeholdning over tid ved en ekstra skatt. Dette gjøres ved å summere bankbeholdningen 01.01 med netto endring i kontantstrømmen for året, og dernest trekke fra den ekstra skattekostnaden som innføres. Dette vil gi en ny bankbeholdning der den økte skattekostnaden er inkludert. Den nye bankbeholdningen vil være inngående balanse til neste år.

Da oppgaven ikke tar høyde for hvordan selskapet er finansiert, vil netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter bli ekskludert fra kontantstrømanalysen. For den utvalgte perioden er det naturlig å anta at selskapene har benyttet sine likvider på alle nødvendige investeringer for å sikre utvikling av selskapet.

4.5 Metodens pålitelighet

Dette underkapittelet har som formål å drøfte den vitenskapelige kvaliteten av studien ved å belyse dens reliabilitet, validitet og generaliserbarhet, samt å identifisere potensielle feilkilder.

4.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet eller pålitelighet handler om hvorvidt man kan stole på resultatene man får i en undersøkelse. Dersom en undersøkelse er gjort på en pålitelig måte, skal man kunne gjøre samme undersøkelse på nytt og få tilnærmet samme svar.

Det finnes flere forskjellige metoder for å teste påliteligheten til en undersøkelse. Det kan gjøres ved å teste det samme utvalget ved forskjellige tidspunkter. Dersom resultatene er de samme, er det et tegn på høy pålitelighet.

En annen måte å teste reliabilitet er at flere forskere undersøker samme fenomen. Dersom de kommer frem til det samme resultatet er metoden reliabel (Bell et al., 2022; Johannessen et al., 2016).

4.5.1.1 Benytter data for flere år

Denne oppgaven analyser og sammenligner data fra 2016 til 2021. Dette er gjort for å sikre at eventuelle uregelmessige år får stor innvirkning på resultatet. For eksempel var 2019 et år med algeoppblomstring som resulterte i unormalt dårlige resultater for mange. Ved å se på flere år vil vi kunne identifisere utvikling og eliminere unormale år, som vil gjøre analysen mer pålitelig.

4.5.1.2 Metode som er lett å gjenskape

I Norge knyttes det strenge krav til hvordan et regnskap skal utarbeides og gyldigheten av tallene. Av regnskapsloven § 3-2a, står det: *“Årsregnskap skal gi et rettviseende bilde av den regnskapspliktige og konsernets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat”*. Basert på lovverket er det rimelig å anta at det knyttes høy reliabilitet til regnskapstallene som er benyttet i analysen.

Et moment som bidrar til økt reliabilitet er at det er som oftest er lettere for andre forskere å gjenskape en dataanalyse med kvantitativt datagrunnlag. Det er vanskeligere å gjenskape en annen forskers kvalitative metode og få samme resultat (Johannessen et al., 2016).

4.5.1.3 Grundig beskrevet fremgangsmåte

For å øke reliabiliteten til undersøkelsen har studiet forsøkt å gi en oversiktlig, detaljert og grundig beskrivelse av fremgangsmåten. Det er videre forsøkt å opprettholde høy objektivitet i undersøkelsen. Oppgaven består i liten grad av subjektive tolkninger av resultatene da disse er vanlige nøkkeltall. Dette er med på å øke reliabilitet til oppgaven.

4.5.2 Validitet

Validitet refererer til graden av nøyaktighet i en undersøkelse, forskningsmetode og datagrunnlag. Det handler om hvorvidt et måleinstrument faktisk måler det det er ment å måle, og om resultatene fra undersøkelsen faktisk representerer fenomenet som undersøkes (Bell et al., 2022). Ved casestudie er en av utfordringene at forskerens subjektive holdning er med å påvirke resultatet (Yin, 2014). En oppgave med en god metode vil bidra til å redusere forskerens subjektive holdninger (Bell et al., 2022).

4.5.2.1 Benytter flere kilder

I denne oppgaven beregnes den færøyske avgiftsmodellen og hvordan denne påvirker skatten for casebedriftene. For å kunne beregne dette mest mulig nøyaktig har vi benyttet oss av færøysk skattelov, samt hatt korrespondanse med *Salmon from the Faroe Islands*. Dette er Færøyenes ekvivalent for Norges Sjømatråd.

4.5.2.2 Det er gjort estimater og ikke benyttet faktiske tall

Svakheter i relabilitet kan knyttes til estimatene som er gjort i oppgaven. Det ble gjort egne beregninger når det kom til slaktevolum. Det fantes det ikke regionale tall på svingninger i slaktevolum for sone 10 eller Nord-Norge. Derfor har vi basert oss på estimater ut fra nasjonale svingninger i slaktevolum, noe som medfører unøyaktighet. Dette kan redusere reliabiliteten til resultatene i oppgaven.

Laks er et relativt homogent produkt da de fleste produserer atlantisk laks på en lik måte (Misund, 2023; NOU 2019:18). Markedskommunikasjon til utlandet skjer hovedsakelig gjennom Norges Sjømatråd (Norges Sjømatråd, 2022b). Derfor er det rimelig å anta at salgsprisene til selskapene er relativt like.

4.5.2.3 Valg av casebedrifter

Valget av casebedrifter er noe ugunstig for oppgavens problemstilling. Selskapene representerer en veldig liten del av norske havbruksbedrifter og er derfor mindre representative for å belyse det som undersøkes. Det er således en skjevhet i utvalget, og at representativiteten burde/kunne vært bedre.

4.5.2.4 Oversatt lovforslag

For å tolke det nye lovforslaget på Færøyene har vi benyttet ChatGPT. AI ble benyttet for å oversette færøysk nettside og lovforslag da de var kun tilgjengelige på færøysk. Siden færøysk ikke er så utbredt, finnes det få andre gode alternativer for å oversette fra færøysk. Oversettelsen synes å framstå som ganske god, men det kan bemerkes at oversettelsen ikke er helt korrekt. Essensen i tekstene fremstår som forståeliger. At det har blitt benyttet en kunstig intelligens til oversetting kan være med å redusere validiteten til undersøkelsen.

Den aktuelle oversettelsen vil bli inkludert som appendiks i oppgaven for å sikre stor grad av gjennomsiktighet. Ved å benytte en oversatt tekst kan man risikere å misforstå eller overse sentrale deler av lovteksten. Slike misoppfatninger kan føre til feiltolkninger av dataene og dermed redusere validiteten i oppgaven.

4.5.3 Overførbarhet

Overførbarheten til en studie handler om i hvilken grad resultatene kan generaliseres i tid og rom til andre populasjoner eller situasjoner (Johannessen et al., 2016).

4.5.3.1 Relativ normale økonomiske forhold for casebedriftene

Stort sett hele Nord-Norge opererer med grønt lys noe som betyr tilnærmet like akseptable miljøforhold. Oppgaven legger til grunn de samme forutsetningene for alle tre selskapene og fokuserer på å finne felles faktorer den ekstra skatten vil føre til. På grunnlag av casebedriftenes likhet kan vi til en viss grad generalisere undersøkelsen til å gjelde små og mellomstore selskaper i havbruksnæringen i Nord-Norge.

4.5.3.2 Lite geografisk spredning

Det som trekker ned generaliserbarheten til undersøkelsen er at selskapene ligger såpass nært hverandre geografisk. Dette gjør funnene i mindre grad representative for andre soner. Ved heller å velge ut tilnærmet like bedrifter i flere soner, ville det ha bidratt til å gjøre undersøkelsen mer representativ for flere selskaper. Det ville derimot redusert hvordan

spesifikke faktorer påvirker enkeltsoner. Dersom man hadde økt antall bedrifter i studien ville også generaliserbarheten øke.

4.5.3.3 Generaliserbarhet over tid

Denne undersøkelsen er et øyeblikksbilde som baserer seg på dagens lovverk og foreslåtte lovendringer som er til høring i 2023. På grunn av stadige endringer i lover, skatter og avgifter vil disse resultatene ikke være konsistente over tid. Det vil gjøre undersøkelsen mindre generaliserbar. Det kan skje endringer i fradrag, selskapsskatt og lignende, som vil påvirke skattekostnaden. Det vil derimot ikke være noe problem å benytte samme fremgangsmåte som denne studien har brukt, bare med oppdaterte skatter og avgifter.

5 Resultater

I dette kapitlet presenteres de relevante resultatene for å kunne svare på forskningsspørsmålene. Vi vil benytte resultatene av den kalkulerte grunnrenteskatten som de to andre masteroppgavene i vår forskningsgruppe har utarbeidet (Grønlie & Hansen, 2023; Ruud & Johansen, 2023). Beregningene er lagt som vedlegg 4, 5 og 6.

Kapitlet er delt inn i tre delkapitler. Forskningsspørsmål 1, 2 og 3 som handler om merkostnaden vil bli redegjort for i første delkapittel. I delkapittel to presenteres resultatene av den færøyske modellens korrelasjon med lønnsomhet. Dette besvarer forskningsspørsmål 4. Tredje delkapittel tar for seg forskningsspørsmål 5 og handler om i hvilken grad en økt skatt går ut over selskapets investeringer. Oppbygningen av diskusjonskapitlet er tilsvarende som for resultatkapitlet.

5.1 Merkostnad ved innføring av grunnrenteskatt

Merkostnad er den ekstra kostnaden et selskap må betale som følge av grunnrenteskatt. Denne merkostnaden er derfor differansen mellom driftsresultatet etter selskapsskatt og driftsresultat etter økt kostnad som følge av grunnrenteskatt.

I tabell 12 ser man hvor stor effekt hver av skattemodellene har på casebedriftenes gjennomsnittlige driftsmargin. Forskningsspørsmål 1 og 2 fokuserer på merkostnaden for mindre havbrukselskap ved innføring av norsk og færøyske avgifter. Desto mindre merkostnaden er, desto mindre påvirker det selskapet. Forskningsspørsmål 3 spør derfor om hvilken av skattemodellene som er mest gunstig for mindre havbrukselskap. Tabell 12 vil dermed gi oss svar på forskningsspørsmål 1, 2 og 3.

Tabell 12: Relative merkostnader ved norsk og færøysk skattemodell

Gjennomsnittlig merkostnad	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Driftsmargin før selskapsskatt	47 %	37 %	38 %	18 %	23 %	20 %
Driftsmargin etter selskapsskatt	36 %	29 %	29 %	14 %	18 %	14 %
Driftsmargin etter grunnrenteskatt	22 %	18 %	18 %	9 %	13 %	9 %
FS 1: Merkostnad norsk modell	14 %	11 %	11 %	5 %	5 %	6 %
Driftsmargin etter dagens færøysk modell	32 %	25 %	26 %	10 %	14 %	12 %
Driftsmargin etter foreslått færøysk modell	27 %	21 %	22 %	8 %	12 %	10 %
FS 2: Merkostnad dagens færøysk modell	4 %	4 %	4 %	4 %	4 %	3 %
FS 2: Merkostnad foreslått færøysk modell	9 %	8 %	8 %	6 %	6 %	4 %

I henhold til tabell 12 vil driftsmarginen ha en betydelig reduksjon som følge av den økte skatten. Redusert inntjening vil medføre mindre overskudd som kan benyttes til videre utvikling av virksomheten og næringen.

En norsk skattemodell uten bunnfradrag vil redusere driftsmarginen ganske betydelig for selskapene i denne undersøkelsen. I normale år vil den norske modellen føre til høyere merkostnad enn de færøyske modellene. I år med lav lønnsomhet som i 2020, vil merkostnaden være tilnærmet lik for samtlige modeller. Dagens færøyske modell er den som gir gjennomsnittlig lavest merkostnad for denne studiens casebedrifter. Den foreslåtte færøyske modellen har en høyere merkostnad enn dagens færøyske modell, men en mindre merkostnad enn den norske modellen.

5.1.1 Casespesifikke konsekvenser

Selv om casebedriftene er relativt like i størrelse, er det store forskjeller i hvordan de driftes. Kleiva Fiskefarm skiller seg fra de andre ved at dette selskapet har større investeringskostnader. I tabell 13 kan man se hvordan effekten av økte investeringskostnader påvirker de forskjellige skattemodellene.

Tabell 13: Absolutte merkostnader av ulike skattemodeller, Kleiva Fiskefarm

Kleiva Fiskefarm	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Akkumulert merkostnad
Driftsmargin før selskapsskatt	145 940	121 646	112 024	91 155	4 977	16 290	
Driftsmargin etter selskapsskatt	113 833	94 884	87 379	71 101	3 882	11 686	
Driftsmargin etter grunnrenteskatt	72 616	61 217	58 711	45 314	-3 470	5 435	
FS 1: Merkostnad norsk modell	41 217	33 667	28 668	25 787	7 352	6 251	142 943
Driftsmargin etter dagens færøysk modell	99 332	78 841	72 954	58 924	-15 984	-6 483	
Driftsmargin etter foreslått færøysk modell	80 865	61 353	59 177	51 084	-22 776	-11 567	
FS 2: Merkostnad dagens færøysk modell	14 501	16 043	14 424	12 177	19 866	18 168	95 180
FS 2: Merkostnad foreslått færøysk modell	32 968	33 531	28 202	20 017	26 658	23 252	164 629

Ut fra tabell 13 ser man at enkelte år kan skattemodellene føre til at bedriften går fra overskudd til underskudd. Dette kan observeres i 2020 hvor Kleiva Fiskefarm hadde en positiv driftsmargin før skatt, men etter økt skattekostnad har negativ driftsmargin. Den norske modellen skatter minst når lønnsomheten er lav, men kan gi selskapet et negativt resultat etter skatt, som følge av at produksjonsavgiften ikke tar høyde for kostnadene til bedriften. Dette kan vi for eksempel se for Kleiva Fiskefarm.

Kleiva Fiskefarm har en negativ fremførbar grunnrenteinntekt på ca. 90 millioner ved utgangen av 2021 (se vedlegg 4). Denne rentes og tilbakebetales gjennom fradrag for framtidig positiv grunnrenteskatt. Selskapet må da ha likviditet til å tåle at tilbakebetalingen

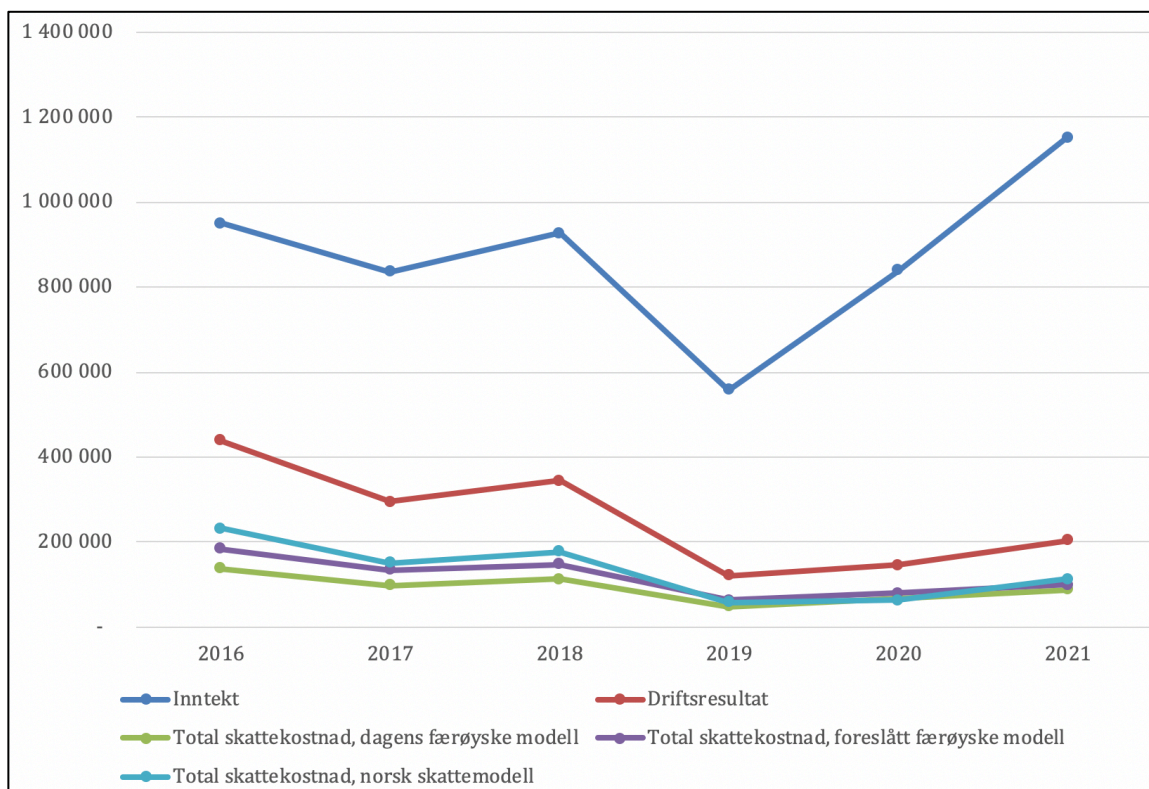
skjer løpende gjennom redusert framtidig skatt, da staten ikke vil utbetale midlene når tapet faktisk finner sted.

Den færøyske modellen vil også ha en negativ effekt på Kleiva Fiskefarm. Selskapet går fra et positivt resultat til et negativt resultat med den færøyske modellen. Dette skyldes at selskapet har hatt høye inntekter disse årene, men også hatt høye kostnader og flere investeringer som ikke kommer til fradrag. I motsetning til den norske modellen vil man ikke få et fremførbart fradrag med den færøyske modellen. Selskapet vil da kun få et enda lavere resultat i tapsåret.

5.2 Færøysk modells korrelasjon med lønnsomhet

Et sentralt moment i en skattemodell er at den skal gi høyere skatt når driften er lønnsom og lavere når den ikke er lønnsom. En slik skatt vil i mindre grad påvirke selskapet negativt (NOU 2022:20). Den norske modellen er overskuddsbasert, noe som betyr at grunnlaget for skatt er det selskapet sitter igjen med av inntekt når kostnadene er trukket fra. Ved en færøysk modell vil skattegrunnlaget baseres på normpris og skattesatsen på normkost. Det vil derfor være sentralt å undersøke om denne skattemodellen korrelerer med selskapets lønnsomhet til tross for at inntekten er grunnlaget for avgiften.

For å undersøke korrelasjonen mellom selskapets lønnsomhet og de forskjellige skattemodellene presenteres det i figur 8 en oversikt over samtlige selskaps totale skattekostnader (inkludert selskapsskatt), inntekter og driftsresultater.

Figur 8: Skattemodellens korrelasjon med lønnsomhet

Ut fra figur 8 kan man se at alle skattemodellene korrelerer mest med selskapenes driftsresultat og mindre med selskapenes inntekt. Den færøyske modellen har ved flere anledninger blitt omtalt som en bruttomodell (Furuset, 2023; Juel, 2023; NOU 2019:18, 2019). Ut fra figur 8 ser vi at den færøyske avgiften korrelerer i langt større grad med selskapets lønnsomhet enn inntekt. Å omtale denne avgiften som en bruttomodell kan derfor være misvisende.

Tabell 14: Korrelasjon skattekostnad, dagens færøyske modell

Korrelasjon mot	Inntekt	Resultat
Kleiva Fiskefarm	0,86	-0,76
Northern Lights Salmon	1,00	0,85
Sørrollnesfisk	1,00	0,81
Sum	0,98	0,36

Total skattekostnad inkluderer som tidligere nevnt både selskapskatten og de forskjellige skattemodellene. Selskapskatten er 22 % av resultatet (i dette tilfelle driftsresultatet). Den totale skattekostnaden vil derfor korrelere mer med driftsresultatet som følge av at selskapskatten er inkludert. Hvis man isolert sett, kun ser på økt skatt av de forskjellige skattemodellene vil dagens færøyske avgiftsmodell korrelere betydelig mye mindre med

driftsresultatet (tabell 14). Det er altså selskapsskatten som skaper variasjon i den totale skattekostnaden og ikke avgiften.

Differansen mellom normpris og normkostnad gjør at det er scenario «Høy», med en avgiftssats på 5 %, som brukes de fleste månedene i caseperioden (se tabell 8). Dette ser man eksempelvis i tabell 10, hvor 11 av 12 måneder benytter maksimal sats på 5 prosent. At satsen er såpass konstant, gjør at avgiften hovedsakelig varierer med selskapets inntekter som er avgiftsgrunnlaget.

Tabell 15: Korrelasjon skattekostnad, foreslått færøysk modell

Korrelasjon mot	Inntekt	Resultat
Kleiva Fiskefarm	0,15	0,57
Northern Lights Salmon	0,67	0,93
Sørrollnesfisk	0,71	0,98
Sum	0,51	0,98

Den foreslåtte færøyske modellen introduserer flere intervaller og dermed flere scenarier for sats (se tabell 9). Med dette inkluderes også variasjonen i normkostnad. I tabell 15 ser man at ved denne modellen korrelerer avgiften selskapene må betale i større grad med selskapets lønnsomhet. Dette betyr at begge modellene varierer med selskapets lønnsomhet, men som følge av stor differanse mellom norminntekt og normkostnad blir avgiftssatsen tilnærmet konstant ved dagens modell. Dette gjør at den fremstår som en bruttomodell. Av tabell 15 ser man at Kleiva Fiskefarm, som har et litt annerledes investeringsmønster enn de to andre selskapene, har en lavere korrelasjon mellom lønnsomhet og avgiften de må betale. Det kan tyde på at jo mer selskapene skiller seg fra norm, desto mindre vil korrelasjonen mellom avgiften og lønnsomheten til selskapet være. Hadde avgiftstabellen for 2021 ved de færøyske modellene tatt utgangspunkt i Kleiva Fiskefarm sitt regnskap ville den sett betydelig annerledes ut en den gjør i tabell 8. Kleiva Fiskefarm hadde i 2021 en produksjonskostnad på 56 kr (estimert salgsvolum dividert på driftskostnader). Gjennomsnittlig produksjonsavgift i 2021 er ifølge Fiskeridirektoratet (2021) på 41 kr. Det hadde gjort at scenario «Høy» med 5 % skattesats ikke hadde vært benyttet like mye som det gjøres i oppgavens beregninger.

5.3 Går økt skatt på bekostning av selskapets investeringer?

En ny skatt vil føre til redusert likviditet i selskapene. Det vil derfor være interessant å se om bedriftene har likviditet til å betale denne økte skatten uten at det går på bekostning av investeringer. I tabell 16 benyttes kontantstrømmen til å gi en oversikt over bankbeholdningen

på slutten av året, dersom skattene hadde vært innført. I kontantstrømmen er finansielle aktiviteter ekskludert og økt skattekostnad inkludert. For casebedriftene består finansielle aktiviteter av utbytte, konsernbidrag samt inn- og utbetalinger av langsiktig gjeld og investeringer i datterselskaper. De to førstnevnte er postene som utgjør de største summene for casebedriftene.

Tabell 16: Bankbeholdninger per 31.12, etter skatt

Dagens færøyske modellen	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kleiva Fiskefarm	148 402	218 978	240 886	202 505	145 352	130 035
Northern lighets salmon	236 504	251 417	332 952	316 355	290 499	419 853
Sørrollnesfisk	143 449	152 913	244 028	198 651	184 289	279 177
Den foreslåtte færøyske modellen						
Kleiva Fiskefarm	129 935	183 023	191 153	144 933	80 988	60 586
Northern Lights Salmon	219 222	223 619	293 088	272 305	243 415	369 512
Sørrollnesfisk	132 013	133 956	216 352	168 991	152 353	244 798
Den norske modellen						
Kleiva Fiskefarm	121 686	174 638	182 302	130 312	85 672	81 252
Northern lighets salmon	196 234	193 235	247 833	235 919	214 924	324 768
Sørrollnesfisk	111 665	103 004	170 454	123 548	97 028	175 970

Samtlige selskaper har en positiv bankbeholdning per 31.12. gjennom hele perioden uavhengig av skattemodell. Selskapets drift og investeringer ser derfor ikke ut til å bli svekket som følge av den økte skattekostnaden ved verken færøysk og norsk modell. Fra selskapenes kontantstrømanalyse kan vi se at netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter er relativt like mellom selskapene. Det foreligger til tross for dette store variasjoner blant casebedriftenes kontantstrøm, der Kleiva Fiskefarm har laves bankbeholdning. Dette kommer av at kontantstrømmen fra investeringsaktivitetene varierer mye. Kleiva Fiskefarm har betydelig høyere investeringer enn de to andre selskapene, noe som gjør at bankbeholdningen er mindre til tross for at de har størst omsetning.

Resultatene fra tabell 16 viser at noen av selskapene får en veldig stor bankbeholdning sammenlignet med det som er balanseført i selskapenes regnskap. Dette tyder på at det er høy finansieringsaktivitet i selskapene, og dreier seg i hovedsak om konsernbidrag og konsernbidrag og utbytter.

6 Diskusjon

Havbruksnæringen har opplevd betydelig økonomisk vekst i løpet av de siste årene. Næringen opererer langs den norske kysten og utnytter fellesareal som har vist seg gunstig for oppdrett av laks. På grunn av næringens store overskudd som i stor grad skapes gjennom bruk av begrensede fellesressurser og et strengt regulert marked, har regjeringen besluttet å innføre en spesials katt på havbruksnæringen.

Det har vært stor debatt om utformingen av denne skattemodellen. Regjeringen har foreslått en grunnrenteskatt, mens næringen selv har argumentert for at modellen ikke egner seg for havbruksnæringen. På Færøyene benytter de en alternativ skattemodell for å hente ut grunnrente fra næringen. Denne ønsker den norske havbruksnæringen skal utredes for det norske havbruket. På bakgrunn av dette vil vi i diskusjonen drøfte hvilke bedriftsøkonomiske konsekvenser valg av skattemodell har for mindre havbruksselskap i Norge.

6.1 Merkostnaden ved innføring av grunnrenteskatt

For bedriftene er den største konsekvensen av en økt skatt, et lavere resultat. Det betyr mindre penger å bruke til investeringer, utbytte til eiere og eventuelt sikre soliditet. Fra et bedriftsøkonomisk perspektiv vil det være ønskelig å skatte minst mulig slik at likvidene beholdes i virksomheten, og bedriftene har mer penger å benytte som de selv måtte ønske.

6.1.1 Merkostnaden ved den norske skattemodellen

Den norske modellen har akkumulert høyest merkostnad i undersøkelsen. Det er dog andre fordeler den norske modellen har, som de færøyske modeller ikke har. Den norske modellen tar blant annet en del av risikoen ved investeringer.

Den norske modellen er dermed bedre for investeringsvillige selskaper. Dette kan man se hos Kleiva Fiskefarm hvor selskapet har høye kostnader knyttet til investeringer, noe som reduserer skatten ved en norsk modell betydelig. Dette betyr at selskaper som investerer mye, og derfor ikke har de største resultatene, potensielt vil få lavere skatt ved bruk av en norsk modell. En slik skattemodell gir insentiver for å øke veksten gjennom investeringer, noe som på sikt gir økte resultater og omsetning. Er investeringen derimot ulønnsom, vil ikke selskapet ta hele kostnaden ved investeringen da de får fradrag på skatten. Selskapet får 44,9 % i «skatterabatt» på investeringer som følge av fradraget. Faktum er at det er umulig utelukkende å gjøre lønnsomme investeringer. Ved at selskapet får fradrag for investeringer reduserer dette tapet ved dårlige investeringer, og dermed risikoen ved investeringen.

Den norske modellen gir imidlertid ikke fradrag for kjøp av nye konsesjoner. Det kan argumenteres for at den største investeringen selskapene gjør er kjøp av nye konsesjoner. Et selskap får dermed kun fradrag for investeringer som potensielt kan skape en økt effektivisering av driften i det spesifikke selskapet og ikke i konsernet. Med andre ord vil selskaper som ønsker å investere i andre ledd i verdikjeden ikke få fradrag for dette. For andre ledd i verdikjeden som ikke har grunnrente gis det ikke fradrag for investeringer, og det er derfor mindre insentiver for å subsidiere disse selskapene. I undersøkelsen er det kun ett av tre selskaper som gir konsernbidrag, hvilket tyder på at slik subsidiering ikke er så vanlig.

6.1.2 Merkostnaden ved de færøyske avgiftsmodellene

Dagens færøyske modell har en betydelig lavere merkostnad sammenlignet med de andre modellene. Med denne modellen kan selskapene gjøre seg mer solide og robuste for å finansiere dårlige tider. Den foreslåtte færøyske modellen har de samme ulempene som dagens færøyske modell. Den gir imidlertid en vesentlig større merkostnad for selskapene. Den foreslåtte færøyske modellen ga den nest høyeste akkumulerte merkostnaden av de tre modellene.

Begge de færøyske modellene benytter normkostnad per kilo i regionen for beregning av kostnader, og den internasjonale markedsverdien per kilo for inntekter. En svakhet ved å benytte normverdier er at normverdien ikke representerer de faktiske kostnadene til bedriften. Kostnadene til selskapet vil øke som følge av investeringer, men skatten blir ikke redusert, hvilket betyr at staten ikke tar en del av risikoen ved investeringene. En slik avgift vil dermed virke særlig tyngende for selskaper med svak lønnsomhet. I slike tilfeller vil en skatt være destruktiv for selskapet da det forsterker tapet ytterligere. Selskapene som har lave investeringskostnader, vil da komme vinnende ut grunnet lave driftskostnader. De investeringsvillige selskapene får ikke en fordel i form av skattefradrag av å være innovative. De vil også være med å dra opp normkostnaden i regionen, som igjen er en fordel for selskaper med lave investeringskostnader. De færøyske modellene fremmer derfor kun de kostnadseffektive virksomhetene.

6.1.3 Hvilken modell er gunstigst i et bedriftsøkonomisk perspektiv?

For en bedrift vil den skattemodellen som gir den laveste merkostnaden som regel være mest gunstig i et bedriftsøkonomisk perspektiv. I denne undersøkelsen gir den færøyske modellen den laveste merkostnaden av de tre analyserte modellene. Denne er etterfulgt av den foreslåtte færøyske modellen og dernest den norske.

Den færøyske modellen er forutsigbar da den er enkel for en bedrift å beregne.

Forutsigbarheten kan potensielt gi lavere administrative kostnader og samtidig være enkel å ta høyde for i et budsjett. Ved at modellen benytter normverdi vil de selskapene som driver kostnadseffektivt og som klarer å oppnå en høy kilopris belønnes mest.

Den norske modellen synes å være mest gunstig i tider med dårlig økonomisk lønnsomhet, eller for bedrifter som er investeringsvillige. Det skal derimot mye til før en slik modell har like lav merkostnad som dagens færøyske modell. Normalt sett vil en bedrift i havbruksnæringen ha god lønnsomhet. Med dette tatt i betraktning vil den færøyske modellen som regel være mest gunstig for bedriftene.

6.2 Korrelerer færøysk avgift med lønnsomhet?

Fra resultatene ser man at den foreslåtte færøyske modellen korrelerer i størst grad med selskapets lønnsomhet og ikke med inntekter. Dette i motsetning til dagens færøyske modell som blir en tilnærmet bruttomodell med oppgavens datagrunnlag.

Hadde regionens normkostand vært høyere, ville det vært større variasjon i avgiftssatsen. Avgiftssatsen i hele caseperioden er på 5 % for samtlige måneder unntatt én. Dette skaper nesten ingen variasjon i den delen av modellen som skal korrigerer for kostnader. Ved en høyere normkostnad ville avgiften ved dagens færøyske modell i større grad tatt høyde for selskapets kostnader. Dette hadde gitt en økt korrelasjon mellom avgiften og selskapets lønnsomhet. Da det kun foreligger variasjon i salgsvolum framstår dagens færøyske modell som en bruttomodell i analysen. Dette ser ut til å komme av at taket for maksimal avgiftssats er relativt lavt. Den foreslåtte færøyske modellen har flere intervaller med forskjellige satser. At det inkluderes flere avgiftssatser i den foreslåtte færøyske modellen skaper mer samvariasjon ved beregning av avgiften. En slik modell vil gjøre at normkostnaden spiller en større rolle for skattekostnaden selskapet må betale. Det gir derfor mening at Færøyene ønsker å øke antall intervaller. En avgiftstabell slik som Sjømat Norge presenterer, som har større og flere intervaller, vil nok derfor også potensielt gi økt grad av korrelasjon med selskapenes lønnsomhet.

Individuell variasjon vil kunne medføre lav korrelasjon mellom avgiften og selskapets lønnsomhet. Selskap som skiller seg fra normen, vil derfor kunne påvirkes både negativt og positivt av dette, avhengig av om selskapet gjør det bedre eller dårligere enn normen. I resultatkapitlet poengterte vi at det er stor differanse mellom den avgiftstabellen som tar utgangspunkt i Kleiva Fiskefarm sine data, og den oppgaven bruker. Dette tyder på at

avgiftstabellen potensielt er satt for høyt for i beregningen, noe som kan føre til at maksimal sats benyttes oftere. Hvis det benyttes mye maksimal sats, vil det kunne gi en lavere korrelasjon med lønnsomheten, da det kan være med å skape en variasjon som kun baseres på salgsvolum.

På Færøyene opererer tre større havbruksselskap der man kan anta at variasjonen i drift ikke er så stor. I Norge foreligger det mye større variasjon blant havbruksselskapene, og selskapene vil da også potensielt ha større variasjon i driftskostnader. Det er derfor mulig at en slik modell ikke er så godt egnet for Norge som for Færøyene, da det vil være lettere å benytte normverdier når det er få havbruksselskap.

Resultatene indikerer at i begge de færøyske modellene vil skattekostnaden variere i forhold til selskapenes lønnsomhet, men for at dette skal være tilfellet må normverdiene for produksjonskostnader være relativt lik selskapenes faktiske produksjonskostnader. Det foreligger store variasjoner i driften for selskapene i undersøkelsen, der investeringer drar opp produksjonskostnaden for noen. Disse variasjonene skaper et upresist grunnlag for normkostnaden sammenlignet med selskapenes faktiske produksjonskostnader. Når grunnlaget ikke er presist, vil skattekostnaden i mindre grad variere med selskapenes lønnsomhet. Om større havbruksselskap hadde vært inkludert i studien, ville sannsynligvis variasjonen vært enda større.

6.3 Går økt skatt på bekostning av selskapets investeringer?

Resultatene fra tabell 16 viser at samtlige selskap ville hatt en positiv bankbeholdning i slutten av perioden uavhengig av hvilken skattemodell som benyttes. En grunnrenteskatt vil dermed ikke nødvendigvis føre til noen reduserte investeringer i selskapet.

Måten selskapet er organisert og finansiert på kan ha bedriftsøkonomiske konsekvenser. Den finansielle aktiviteten til casebedriftene består ut fra kontantstrømmen hovedsakelig av utbytter og konsernbidrag. Hver av disse har en effekt på selskapets økonomi.

Utbyttene fra mindre havbruksselskap bruker ofte å være store, blant annet som følge av at eierne må betjene en formueskatt. De fleste eierne med formue i bedrifter velger å ta utbytte for å betjene formueskatten, og dette kan derfor gå utover investeringer i selskapet. Dette er et dilemma selskap i alle næringer står ovenfor, og denne oppgaven vil ikke gå dypere inn i dette temaet.

Finansiell aktivitet består også av konsernbidrag, som er overføringer av likvider mellom selskaper i konsernet. Kleiva Fiskefarm har gitt konsernbidrag på flere millioner noen av årene. Slike konsernbidrag reduserer selskapets likviditet, men gir tilsvarende økning for mottakende selskap i konsernet. Disse likvidene benyttes potensielt til å gjøre investeringer i andre deler av konsernet. Men da denne oppgaven kun tar for seg havbruksselskapet og ikke konsernet, undersøkes ikke dette videre. Den ekstra påførende skatten kan føre til at konsernbidragene blir mindre.

Ut fra kontantstrømanalysen, der finansielle aktiviteter ikke inkluderes, vil ingen av skattemodellene føre til at caseselskapene ikke har råd til å gjøre sine investeringer. Selskapene hadde på slutten av perioden store bankbeholdninger etter at driften, investeringene og den økte skattekostnaden var betalt. Velger man å inkludere finansielle aktiviteter vil den økte skattekostnaden potensielt påvirke Kleiva Fiskefarm. Dette selskapet hadde store investeringer, utbytter og konsernbidrag i den utvalgte perioden, noe som i stor grad reduserte selskapets likviditet.

6.4 Implikasjoner

Studien har enkelte implikasjoner når det kommer til dens omfang og praktiske bruk. Disse vil vi redegjøre for i dette delkapittelet.

Havbruksnæringen er i stor grad en vertikalt integrert næring. Noen av havbruksselskapenes første reaksjon på forslaget om grunnrente var å permittere ansatte (Bendiksen, 2022; Hartwig, 2022). Permitteringene skjedde imidlertid ikke i den delen av næringen hvor grunnrenten skulle innføres, men i slakteri- og foredlingsleddet. En slik reaksjon tyder på at en innføring av skatt i den delen av næringen vil ha konsekvenser for andre ledd i virksomheten. Ved utelukkende å se på én del av verdikjeden vil man ikke se hele effekten innføringen av en ny skatt vil ha på konsernet.

Bunnfradrag er til for å skjerme mindre havbruksselskaper. Det er høy sannsynlighet for at det blir et bunnfradrag i den norske modellen. Det bør ikke være noe problem å legge et bunnfradrag på den færøyske modellen. Grunnen til at det er ikke blitt gjennomført på Færøyene er at det ikke finnes små havbruksselskaper der. Av den grunn har vi valgt å se bort fra bunnfradrag slik at modellene i større grad er sammenlignbare.

6.5 Forslag til videre forskning

For videre studier anbefaler vi å utvide populasjonen i undersøkelsen. Med en studie som kun har resultater fra tre caser vil disse være lite generaliserbare. De gir derimot et utgangspunkt for å si noen om hvilke konsekvenser skattemodellene vil ha på mindre havbruksselskaper. For å kunne konkludere sikrere, bør undersøkelsen skaleres opp slik at man får et representativt utvalg som gir generaliserbare resultater.

Denne studien viser at det er stor variasjon i driften av casebedriftene. Et alternativ til videre forskning er derfor å gjennomføre samme undersøkelse på andre selskaper. Med dette kan man sammenligne funnene, og se om disse er representative for hele næringen.

Det kunne også vært interessant å sammenligne skattemodellene fra et konserns perspektiv, og se hvilke påvirkninger det vil ha for andre deler av verdikjeden. Oppgaven har kun sett på resultatene fra et enkelt-selskaps-perspektiv og ikke på konsernnivå.

Undersøkelsen er gjort ex-ante og predikerer hvordan skattemodellene vil påvirke havbruksnæringen i Nord-Norge. Basert på resultatene som er gjort i undersøkelsen vil det være lærerikt å gjøre en ny undersøkelse ex-post, for å se om undersøkelsen traff på sine prediksjoner. Det kan også være lærerikt i forhold til fremtidige undersøkelser.

7 Referanseliste

- Ahmed, J. U. (2010). Documentary Research Method: New Dimensions. *Indus Journal of Management & Social Sciences*, 4(1):1-14 (Spring 2010).
https://www.researchgate.net/profile/Jashim-Ahmed/publication/227441751_Documentary_Research_Method_New_Dimensions/links/5677ad6208aebcdda0eb20fb/Documentary-Research-Method-New-Dimensions.pdf
- Bakkafrost. (2022). *Annual report 2022*. Bakkafrost AS.
https://bakkafrost.cdn.fo/media/4112/bakkafrost-annual-report-2022.pdf?s=IM_iy_XuFLhBZnZ9GFwHKpPZYcc
- Bakkafrost. (2023). *About Sustainability at Bakkafrost*. Bakkafrost.com.
<https://www.bakkafrost.com/en/sustainability/sustainability-at-bakkafrost/about-sustainability-at-bakkafrost/>
- Bell, E., Bryman, A. & Harley, B. (2022). *Business Reserch Methods* (6. utg.). Oxford university press.
- Bendiksen, J., Antonsen, Ø., Dolve, S. J., Bjerknes, S. S. (2022, 09.november). Oppdrettsselskapet Lerøy permitterer nær 350 ansatte. *NRK*.
<https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/oppdrettsselskapet-leroy-permitterer-naer-350-ansatte-1.16172001>
- Bertheussen, B. A. (2023). Perspectives on Rent Generation and Rent Appropriation in Fisheries. *Arctic Review on Law and Politics*, 14, 4–20.
<https://arcticreview.no/index.php/arctic/article/view/3721>
- Bertheussen, B. A. & Vassdal, T. (2019). Strategic sources of superprofit in a well-regulated fishery. *Marine Policy*, 106, 1-8.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.marpol.2019.103551>
- Bertheussen, B. A. & Vassdal, T. (2023). Appropriation of economic values in a rights-based fishery. *Ocean & Coastal Management*, 237, 106537.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0964569123000625>
- Bjørndal, T. & Mrdalo, Z. P. (2023). Salmon aquaculture in the Faroe Islands—historical developments and future prospects. *Aquaculture Economics & Management*, 1-21.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13657305.2023.2165196>
- Bowen, G. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>

- Brennmoen, M. (2022). Lakseskatt har frosset investeringer for 35 milliarder. *Finnansavisen*.
<https://www.finansavisen.no/nyheter/sjomat/2022/11/08/7957307/lakseskatt-har-frosset-investeringer-for-35-milliarder>
- Busch, T. (2021). Akademisk skriving for bachelor- og masterstudenter. I (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Dreyer, B. & Svorken, M. (2007). Vertikal Integrering - en strategi for å kvalitetsikre råsoff? *Fiskeriforskning*. <https://nofima.brage.unit.no/nofima-xmloi/bitstream/handle/11250/2576893/Rapport+09-2007.pdf?sequence=2>
- Dyrnes, S. (2004). Kontantstrømmer for investoranalyser og kredittvurderinger Del 1. *Praktisk økonomi & finans*, 20(2), 49-60.
<https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-2871-2004-02-06>
- Eatwell, J. & Milgate, M. (1987). A Dictionary of Economics. *The New Plagrave, Vol. 1*.
https://www.deirdremccloskey.com/docs/pdf/Article_97.pdf
- Fígjarmálaráðið. (2012). *Anordning nr. 468 af 8. november 1921 om hvorved lov om arveafgift af 27.05.1908 sættes i kraft på Færøerne, som ændret ved anordning nr. 124 af 7. desember 2012*. <https://www.logir.fo/Anordning/468-af-08-11-1921-hvorved-lov-om-arveafgift-af-27051908-saettes-i-kraft-pa>
- Fígjarmálaráðið. (2021). *Løgtingslóg nr. 164 frá 21. desember 2001 um skatting av kapitalvinningi, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 173 frá 21. desember 2021*.
<https://www.logir.fo/Logtingslog/164-fra-21-12-2001-um-skatting-av-kapitalvinningi-sum-seinast-broytt-vid-logtingslog-nr-173>
- Finansdepartementet. (2022). *Grunnrenteskatt på havbruk (22/4989) [Høringsnotat]*.
Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-grunnrenteskatt-pa-havbruk/id2929159/?fbclid=IwAR3a2bQuby3HvbgIMk0GezzP3Yams9Uy0eeDI6tcBj2qQyB-QSnXwdzKLRw>
- Fish Pool. (2023). *Price history – weekly, monthly and annual average*.
<https://fishpool.eu/price-history/>
- fisk.no. (2002, 05.01.2022). *Sjømateksporten passerte 120 milliarder kroner i 2021*. Fisk.no.
<https://fisk.no/fiskeri/7553-sjomateksporten-passerte-120-milliarder-kroner-i-2021>
- Fiskeridirektoratet. (2005). *Tildelingsprosessen*.
<https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tildeling-og-tillatelser/Tildelingsprosessen>
- Fiskeridirektoratet. (2021). *Lønnsomhetsundersøkelse for laks og regnbueørret: matfiskproduksjon*. Fiskeridirektoratet. <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tall-og>

[analyse/Loennsomhetsundersoekelse-for-laks-og-regnbueoerret/Matfiskproduksjon-laks-og-regnbueoerret](#)

- Fiskeridirektoratet. (2023a, 19.01.2023). *Akvakulturregisteret - KLEIVA FISKEFARM AS*.
<https://sikker.fiskeridir.no/akvakulturregisteret/web/legalEntities/72DC7928D6313856D8249B1DD840A24E>
- Fiskeridirektoratet. (2023b, 01.01.2020). *Akvakulturregisteret - NORTHERN LIGHTS SALMON AS*.
<https://sikker.fiskeridir.no/akvakulturregisteret/web/legalEntities/4C9D02C2964A49A35B77DA0883EFA695>
- Fiskeridirektoratet. (2023c, 01.01.2020). *Akvakulturregisteret - SØRROLLNESFISK AS*.
<https://sikker.fiskeridir.no/akvakulturregisteret/web/legalEntities/283D7C351EF880B09076FAC9A9C094B7>
- Fiskeridirektoratet. (2023d). *Grønne tillatelser*.
<https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tildeling-og-tillatelser/Kommersielle-tillatelser/Laks-oerret-og-regnbueoerret/Groenne-tillatelser>
- Fiskeridirektoratet. (2023e). *Visningstillatelser*.
<https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tildeling-og-tillatelser/Saertillatelser/Visningstillatelser-og-anlegg>
- Furuset, A. (2023, 14.04.2023). Regjeringspartiene til Færøyene for å lære om lakseskatt. *Dagens Næringsliv*, s. 18-19.
<https://www.dn.no/havbruk/grunnrenteskatt/havbruk/sjomat-norge/regjeringspartiene-til-faroyene-for-a-lare-om-lakseskatt/2-1-1434343>
- Garnaut, R. & Ross, A. C. (1975). Uncertainty, risk aversion and the taxing of natural resource projects. *The Economic Journal*, 85(338), 272-287.
- Garnaut, R. & Ross, A. C. (1979). The neutrality of the resource rent tax. *Economic Record*, 55(3), 193-201.
- Gjelsvik, T. (2022). Forslag om grunnrenteskatt – hvem rammes nå? *Ilaks.no*.
<https://ilaks.no/forslag-om-grunnrenteskatt-hvem-rammes-na/>
- Grønlie, S. A. & Hansen, R. J. (2023). *Økonomisk konsekvenser av økte skattekostnader for en lakseoppdretter* [Mastergradsavhandling]. UiT Norges arktiske universitet.
- Grønmo, S. (2012). Kvalitative og kvantitative metoder: Begreper og distinksjoner. *Sosiologisk tidsskrift*, 20(1), 85-91.
- Hartwig, K., Solgård, J. (2022, 14. november). Salmar sender permitteringsvarsel til 851 ansatte.

- Heldal, I. & Kaarbø, T. (2022). Skjerpet skatt på havbruk, vann- og vindkraft. *Revisjon og Regnskap*, 8. https://www.revregn.no/journal/2022/8/m-2479/Skjerpet_skatt_på_%C2%ADhavbruk,_vann-_og_vindkraft
- Iversen, A., Asche, F., Hermansen, Ø. & Nystøyl, R. (2020). Production cost and competitiveness in major salmon farming countries 2003–2018. *Aquaculture*, 552. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0044848619300638>
- Jacobsen, D. I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? - innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Jogvan, G. H. (2012). Åpner for flere konsesjoner på Færøyene. *IntraFish*. <https://www.intrafish.no/nyheter/-pner-for-flere-konsesjoner-pa-faroyene/1-1-730789>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). Hverdagskunnskap og forskning. I *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg., s. 23-30). Abstrakt forlag.
- Juel, S. (2023, 16. april). Uforståelig at Høyre vil ha lakseskatt à la Færøyene. *Dagens Næringsliv*. <https://www.dn.no/innlegg/skatt/havbruk/laks/uforstaelig-at-hoyre-vil-ha-lakseskatt-a-la-faroyene/2-1-1434755>
- Kleiva-Fiskefarm. (2022). *Om oss*. <https://www.kleiva-fiskefarm.no/om-oss-kontakt>
- Kvaløy, O. & Tveterås, R. (2006). En mer integrert oppdrettsnæring. *Økonomisk Forum*. <https://samfunnsokonomene.no/app/uploads/2019/05/Okoforum-nr-5-06-Trykkutg.pdf#page=25>
- Lundberg, H. (2021, 02.juli). Hvorfor døde flere millioner oppdrettslaks av algegift i 2019? *forskning.no*. <https://forskning.no/fisk-fiskesykdommer-mikrobiologi/hvorfor-dode-flere-millioner-oppdrettslaks-av-algegift-i-2019/1878854>
- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2016). *Designing qualitative research*. SAGA.
- Mikkelsen, E. (2022, 14.11.2022). *Kostnader*. Bærekraftig Havbruk. <https://www.barentswatch.no/havbruk/kostnader>
- Misund, B. (2023, 21.01.2023). *Fiskeoppdrett*. Store Norkse Leksikon. <https://snl.no/fiskeoppdrett>
- Misund, B., Osmundsen, P., Tveterås, R., Folkvord, B., Nystøyl, R. & Rolland, K. H. (2019). Grunnrenteskatt i havbruk– Et kunnskapsgrunnlag Faglig sluttrapport, . *RAPPORT NR. 88, UNIVERSITETET I STAVANGER – SEPTEMBER 2019*. <https://sjomatnorge.no/wp-content/uploads/2020/02/UiS-Sluttrapport-fra-prosjekt-901526-FHF.pdf>
- Norges Sjømatråd. (2021). Norsk laks- Verdnes mest populære. *Norsk sjømatråd Nyheter/Aktuelt*. <https://seafood.no/aktuelt/nyheter/norsk-laks--verdens-mest-populare-fisk/>

- Norges Sjømatråd. (2022a). Norwegian aquaculture continues to top the charts of the most sustainable animal protein production. <https://en.seafood.no/news-and-media/news-archive/norwegian-aquaculture-continues-to-top-the-charts-of-the-most-sustainable-animal-protein-production/>
- Norges Sjømatråd. (2022b, 28.02.2022). *Om oss*. <https://seafood.no/om-norges-sjomatrad/om-oss/>
- Norges Sjømatråd. (2022c). *Sjømateksporten passerte 120 milliarder kroner i fjord*. N. Sjømatråd. <https://seafood.no/aktuelt/nyheter/sjomateksporten-passerte-120-milliarder-kroner-i-fjord/>
- NOU 2006:16. (2006). *Strukturvirkemidler i fiskeflåten*. Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2006-16/id392141/?ch=12>
- NOU 2019:18. (2019). *Skattelegging av havbruksvirksomheter*. Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/207ae51e0f6a44b6b65a2cec192105ed/no/pdfs/nou201920190018000dddpdfs.pdf>
- NOU 2022:20. (2022). *Et helhetlig skattesystem*. Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-20/id2951826/>
- Nærings- og Fiskeridepartementet. (2021, 11. Oktober 2021). *Norsk havbruksnæring*. I *Regjeringen*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/mat-fiske-og-landbruk/fiskeri-og-havbruk/1/oppdrettslaksen/Norsk-havbruksnaring/id754210/>
- Nøstbakken, L. & Torvik, R. (2022). *Lakseskatt som på Færøyene er en dårlig idé*. *Dagens Næringsliv*. <https://www.dn.no/innlegg/havbruk/skatt/politikk/lakseskatt-som-pa-faroyene-er-en-darlig-ide/2-1-1426097>
- Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy*. *Milestones*, 1, 12-17. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/eb025476/full/pdf?title=competitive-strategy>
- Produksjonsområdeforskriften. (2017). *Forskrift om produksjonsområder for akvakultur av matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret (produksjonsområdeforskriften)* (FOR-2023-02-28-270). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-01-16-61>
- proff.no. (2022). *Keliva Fiskefarm AS*. <https://www.proff.no/selskap/kleiva-fiskefarm-as/engenes/fiskeoppdrett-og-utstyr/IFKUX7C07TC/>
- proff.no. (2023a). *Regnskap Northern Lights Salmon AS*. <https://www.proff.no/regnskap/northern-lights-salmon-as/grovfjord/akvakultur/IDFR6BU000M/>
- proff.no. (2023b). *Regnskap Sørrollnesfisk AS*. <https://www.proff.no/regnskap/sorrollnesfisk-as/hamnvik/akvakultur/IGH7ZM3000M/>

- Prop.78LS(2022-2023). (2023). *Grunnrenteskatt på havbruk*. D. k. finansdepartement.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/b2dafcc40a164a03ab178fa77e6fa9e8/no/pdfs/prp202220230078000dddpdfs.pdf?fbclid=IwAR0abhZsnt1BuQUIGtsUY9yO9WKSUUJzDJ-3uACEtpSjnLHq5OB7mfZ193s>
- Regjeringen.no. (2022, 07.06.2022). *Fargeleggingen i trafikklyssystemet i havbruk er klar*.
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fargelegging-i-trafikklyssystemet-i-havbruk/id2917698/>
- Ruud, M. & Johansen, F. (2023). *Grunnrenteskatt i en samdrift: en casestudie fra havbruksnæringen* [Mastergradsavhandling]. UiT Norges arktiske universitet.
- Saksnr.23/01048. (2023). *Lagtingslov om endring av lov om tillatt avgift på marine ressurser*. U.-o. arbeidsdepartementet. <https://www.uvmr.fo/fo/kunning/uppskot-til-ummaelis/hoyringarfreistin-longd-til-19-mars-kl-19-uppskot-um-at-broyta-log-um-tokugjald-til-hoyringar/>
- Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2019). *Research Methods for Business Students* (8. utg.). Pearson.
- Sjømat Norge. (2023). *Hørings svar - Høringsnotat grunnrenteskatt på havbruk*.
- Skar, H. (2022, 29.oktober). Skatt. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/skatt>
- Skatteetaten. (2019). *Samdrift og samlokalisering i havbruksnæringen – veiledning om behandling av merverdiavgift og skatt*.
<https://www.skatteetaten.no/globalassets/bedrift-og-organisasjon/starte-og-drive/skatteinfo/samdrift-veiledning.pdf>
- Skatteetaten. (2022). Avgift på produksjon av fisk. *Skatteetaten - Særavgifter*.
<https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/avgifter/saravgifter/om/fisk/>
- Skatteetaten. (2023). *Faktor for oppjustering av gevinst/tap eller utbytte på aksjer*.
<https://www.skatteetaten.no/satser/faktor-for-oppjustering-av-gevinsttap-eller-utbytte-pa-aksjer/>
- Skretting. (2022, 22. november). *Hvor mye fôr trengs for å vokse frem en fisk?*
<https://www.skretting.com/no/aapenhet-og-tillit/ofte-stilte-spoersmaal/hvor-mye-for-trengs-for-aa-vokse-frem-en-fisk/>
- Stene, M. (2022, 25. juli). Til tross for ILA-utbrot gjekk det betre for Kleiva Fiskefarm.
Ilaks.no. <https://ilaks.no/til-tross-for-ila-utbrott-gjekk-det-betre-for-kleiva-fiskefarm/>
- Stenset, T. A. (2020). Oppdrettlaks til heile verden. I *Statistisk Sentralbyrå*.
<https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/oppdrettlaks-til-heile-verda>

Thommessen. (2022). *Trafikklyssystemet i havbruk 2022-2024*.

<https://www.thommessen.no/aktuelt/trafikklyssystemet-i-havbruk-2022-2024>

Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods (applied social research methods)* (5. utg.). Sage publications Thousand Oaks, CA.

[https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=FzawIAdilHkC&oi=fnd&pg=PR1&dq=Yin,+R.+K.+\(2014\).+Case+study+research+:+Design+and+methods+\(5th+ed.+utg.\).+Los+Angeles,+Calif.:+SAGE.&ots=l_5Q-gpU0x&sig=qMzuWVTP2QyYxQ9ynoQeXTLDehQ&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=FzawIAdilHkC&oi=fnd&pg=PR1&dq=Yin,+R.+K.+(2014).+Case+study+research+:+Design+and+methods+(5th+ed.+utg.).+Los+Angeles,+Calif.:+SAGE.&ots=l_5Q-gpU0x&sig=qMzuWVTP2QyYxQ9ynoQeXTLDehQ&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

Vedlegg

Vedlegg 1 – Kleiva Fiskefarm AS

RESULTATREGNSKAP	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sum salgsinntekter	369 730	409 922	369 858	312 236	407 651	462 629
Annen driftsinntekt	2 094	1 431	0		11 576	10 094
Sum driftsinntekter	371 824	411 354	369 858	312 236	419 227	472 722
Varekostnad	196 205	224 265	189 666	247 363	319 004	287 640
Endr. behold. varer under tilvirk./ferdige	-16 428	3 001	-2 953	-92 169	-1 327	71 073
Beholdningsendringer	-16 428	3 001	-2 953	-92 169	-1 327	71 073
Lønnskostnader	10 720	13 526	15 635	17 801	23 074	28 090
Herav kun lønn	8 227	9 617	15 871	9 650	16 132	22 380
Pensjonskostnader	255	593	1 880	1 895	1 912	1 649
Avskrivning varige driftsmidler/im. eiend.	6 930	8 086	8 495	10 907	13 944	17 651
Andre driftskostnader	28 457	40 830	46 992	37 179	59 554	56 616
Sum driftskostnader	225 884	289 708	257 834	221 081	414 250	461 071
Driftsresultat	145 940	121 646	112 024	91 156	4 977	11 652
Sum annen renteinntekt	7 584	2 113	3 310	4 911	5 727	6 154
Verdiøk. andre fin.instr. vurd. virkelig verdi		18				
Sum annen finansinntekt	-326	283	370	551	418	273
Sum finansinntekter	7 259	2 396	3 680	5 462	6 145	6 428
Sum annen rentekostnad	2 551	1 852	1 744	2 393	1 998	3 422
Andre finanskostnader		1 483	10	0		
Sum annen finanskostnad	0	1 483	10	0		
Sum finanskostnader	2 551	3 335	1 754	2 393	1 998	3 422
Netto finans	4 708	-939	1 926	3 069	4 147	3 006
Ordinært resultat før skattekostnad	150 647	120 707	113 950	94 224	9 124	14 657
Skattekostnad på ordinært resultat	35 854	27 560	25 114	20 629	1 930	3 195
Ordinært resultat	114 793	93 147	88 836	73 595	7 194	11 463
Årsresultat	114 793	93 147	88 836	73 595	7 194	11 463
Overføring til/fra fond			130	0		
Avgitt konsernbidrag	77 250	15 200	23 100			22 524
Overføringer til/fra annen egenkapital	37 543	77 947	65 606	73 595	7 194	-11 062
Sum overføringer og disponeringer	114 793	93 147	88 836	73 595	7 194	11 463
BALANSEREGNSKAP	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Konsesjoner, patenter, lisenser	27 571	28 571	37 691	37 691	37 691	37 691
Sum immaterielle anleggsmidler	27 571	28 571	37 691	37 691	37 691	37 691
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	2 521	3 428	3 642	4 837	9 942	12 257
Maskiner og anlegg	22 519	28 103	47 303	43 886	68 456	86 866
Skip, rigger, fly og lignende	12 106	9 402	7 415	5 755	26 854	16 626
Driftsløsøre/inventar/verktøy/biler	1 417	1 400	2 193	2 660	17 519	2 412
Sum varige driftsmidler	38 562	42 332	60 553	57 138	122 771	118 162
Lån til foretak i samme konsern	44 863	52 431	84 275	110 827	134 300	168 726
Investeringer i tilknyttede selskap	32 777	33 277	38 277	41 277	41 277	41 277

Lån tilknyttet selsk. og felles kontrollert virk.	14 200	19 120	15 050	11 050	6 050	15 925
Investeringer i aksjer og andeler	330	330	200	2 249	2 249	2 249
Andre fordringer	294	15 219	335	301	650	506
Sum finansielle anleggsmidler	92 464	120 377	138 136	165 704	184 525	228 682
Sum anleggsmidler	158 597	191 280	236 381	260 533	344 987	384 535
Sum varer	100 167	98 340	101 862	195 363	194 905	128 657
Sum varelager	100 167	98 340	101 862	195 363	194 905	128 657
Kundefordringer	95 607	73 244	101 952	92 933	26 098	63 304
Andre fordringer	551	3 590	16 212	5 624	12 844	5 287
Konsernfordringer	5 517	2 978	3 701	5 892	8 896	267
Sum fordringer	101 675	79 811	121 865	104 450	47 839	68 858
Markedsbaserte obligasjoner		570	748	999	1 223	1 446
Andre finansielle instrumenter	2 049	2 049	2 049			
Sum investeringer	2 049	2 618	2 797	999	1 223	1 446
Kasse/Bank/Post	81 626	53 568	81 041	13 972	1 450	80 228
Sum Kasse/Bank/Post	81 626	53 568	81 041	13 972	1 450	80 228
Sum omløpsmidler	285 517	234 337	307 565	314 783	245 417	279 189
Sum eiendeler	444 113	425 617	543 946	575 316	590 404	663 724
Aksjekapital/Selskapskapital	500	500	500	500	500	500
Sum innskutt egenkapital	500	500	500	500	500	500
Annen egenkapital	141 714	219 661	285 266	358 862	366 056	354 994
Sum opptjent egenkapital	141 714	219 661	285 266	358 862	366 056	354 994
Sum egenkapital	142 214	220 161	285 766	359 362	366 556	355 494
Pensjonsforpliktelser		552	736	938	1 223	1 446
Utsatt skatt	25 117	23 072	22 436	42 434	44 588	29 232
Sum avsetninger til forpliktelser	25 117	23 624	23 172	43 372	45 811	30 678
Pantegjeld/gjeld til kredittinstitusjoner	80 452	68 775	79 916	69 050	67 124	169 741
Sum langsiktig gjeld	105 569	92 399	103 087	112 422	112 935	200 420
Gjeld til kredittinstitusjoner					26 691	0
Leverandørgjeld	81 093	66 472	99 746	98 601	40 479	60 061
Betalbar skatt	5 358	23 374	18 850	631	0	12 197
Skyldige offentlige utgifter	5 217	1 044	3 989	1 257	1 280	1 434
Kortsiktig konserngjeld				0	25 000	28 877
Annen kortsiktig gjeld	104 662	22 168	32 507	3 044	17 464	5 240
Sum kortsiktig gjeld	196 330	113 058	155 092	103 533	110 914	107 810
Sum gjeld	301 899	205 457	258 179	215 955	223 848	308 229
Sum egenkapital og gjeld	444 113	425 617	543 946	575 316	590 404	663 724

Vedlegg 2 – Northern Light Salmon AS

RESULTATREGNSKAP	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sum salgsinntekter	336 249	232 270	307 090	100 204	234 828	383 021
Annen driftsinntekt	11 707	15 096	16 820	66 490	5 346	5 254
Sum driftsinntekter	347 956	247 366	323 910	166 694	240 174	388 275
Varekostnad	116 270	122 080	156 900	146 208	229 890	238 516
Endr. behold. varer under tilvirk./ferdige	21 077	-21 859	10 545	-6 707	-79 233	34 751
Beholdningsendringer	21 077	-21 859	10 545	-6 707	-79 233	34 751
Lønnskostnader	10 622	13 073	15 651	3 031	2 983	3 180
Herav kun lønn	9 745	11 788	14 220	2 712	2 753	2 904
Pensjonskostnader	140	368	410	108	103	117
Avskrivning varige driftsmidler/im. eiend.	2 720	2 563	2 219	2 108	2 126	803
Nedskrivning av driftsmidler/im. eiend.			700	0	0	0
Andre driftskostnader	27 047	33 470	3 880	3 193	4 495	5 174
Sum driftskostnader	177 737	149 327	189 895	147 832	160 261	282 424
Driftsresultat	170 219	98 039	134 016	18 862	79 914	105 851
Sum annen renteinntekt	424	505	270	745	261	109
Sum annen finansinntekt	0	0			167	261
Sum finansinntekter	424	505	270	745	428	369
Sum annen rentekostnad	89	125	78	62		0
Sum finanskostnader	89	125	78	62		0
Netto finans	335	380	193	682	428	369
Ordinært resultat før skattekostnad	170 554	98 419	134 208	19 544	80 342	106 220
Skattekostnad på ordinært resultat	42 293	23 074	30 406	4 316	17 675	23 368
Ordinært resultat	128 262	75 345	103 802	15 228	62 666	82 852
Årsresultat	128 262	75 345	103 802	15 228	62 666	82 852
Avsatt utbytte	90 000	60 000	0	15 000	0	0
Mottatt konsernbidrag	42	825	0	0	0	0
Overføringer til/fra annen egenkapital	38 220	14 520	103 802	228	62 666	82 852
Sum overføringer og disponeringer	128 262	75 345	103 802	15 228	62 666	82 852
BALANSEREGNSKAP	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Forskning og utvikling	7 012	7 012	16 132	16 132	16 132	16 132
Sum immaterielle anleggsmidler	7 012	7 012	16 132	16 132	16 132	16 132
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	3 706	3 744	2 982	3 171	3 092	3 013
Skip, rigger, fly og lignende	5 938	4 659	3 380	2 101	1 488	920
Driftsløsøre/inventar/verktøy/biler	4 466	3 267	3 054	2 293	859	703
Sum varige driftsmidler	14 110	11 670	9 416	7 565	5 439	4 636
Aksjer/Investeringer i datterselskap	2 448	2 448	2 448	2 448	2 968	2 968
Lån til foretak i samme konsern	14 483	19 232	23 232	58 493	61 613	60 413
Sum finansielle anleggsmidler	16 931	21 680	25 680	60 941	64 581	63 381
Sum anleggsmidler	38 053	40 362	51 228	84 638	86 152	84 149
Sum varer	39 968	61 828	51 283	57 991	137 224	102 473
Sum varelager	39 968	61 828	51 283	57 991	137 224	102 473
Kundefordringer	32 314	23 441	16 301	13 100	26 947	25 193

Andre fordringer	395	1 488	37 399	1 265	175	1 746
Sum fordringer	32 709	24 929	53 699	14 365	27 122	26 939
Kasse/Bank/Post	194 173	119 016	123 243	112 519	78 729	136 509
Sum Kasse/Bank/Post	194 173	119 016	123 243	112 519	78 729	136 509
Sum omløpsmidler	266 850	205 772	228 225	184 875	243 074	265 921
Sum eiendeler	304 904	246 134	279 453	269 513	329 227	350 070
Aksjekapital/Selskapskapital	235	235	235	235	235	235
Annen innskutt egenkapital	52 926	52 926	52 926	52 926	52 926	52 926
Sum innskutt egenkapital	53 161	53 161	53 161	53 161	53 161	53 161
Annen egenkapital	78 038	92 558	172 360	172 588	235 255	231 107
Sum opptjent egenkapital	78 038	92 558	172 360	172 588	235 255	231 107
Sum egenkapital	131 199	145 718	225 521	225 749	288 415	284 267
Utsatt skatt	8 949	13 200	10 163	11 311	28 017	20 604
Sum avsetninger til forpliktelser	8 949	13 200	10 163	11 311	28 017	20 604
Pantegjeld/gjeld til kredittinstitusjoner	2 050	1 082	227	0	0	0
Annen langsiktig gjeld	0	0	0	0	818	454
Sum annen langsiktig gjeld	0	0	0	0	818	454
Sum langsiktig gjeld	10 999	14 282	10 391	11 311	28 835	21 058
Leverandørgjeld	5 484	3 662	2 207	8 942	3 692	1 134
Betalbar skatt	47 898	18 562	33 443	3 168	969	30 781
Skyldige offentlige utgifter	13 593	899	830	172	317	3 570
Utbytte	90 000	60 000	0	15 000	0	0
Annen kortsiktig gjeld	5 730	3 012	7 061	5 170	6 998	9 260
Sum kortsiktig gjeld	162 705	86 134	43 541	32 453	11 976	44 745
Sum gjeld	173 705	100 416	53 932	43 764	40 811	65 803
Sum egenkapital og gjeld	304 904	246 134	279 453	269 513	329 227	350 070

Vedlegg 3 – Sørrollnesfisk AS

RESULTATREGNSKAP	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sum salgsinntekter	230 026	176 700	233 124	78 127	179 177	290 336
Annen driftsinntekt	225	225	915	915	915	915
Sum driftsinntekter	230 251	176 925	234 039	79 042	180 092	291 251
Varekostnad	82 932	72 748	97 254	18 518	66 525	154 523
Lønnskostnader	3 278	3 351	3 548	3 763	3 680	4 090
Avskrivning varige driftsmidler/im. eiend.	786	517	387	387	413	261
Andre driftskostnader	21 186	25 213	34 634	45 236	48 575	53 837
Sum driftskostnader	108 182	101 830	135 823	67 904	119 194	212 711
Driftsresultat	122 069	75 095	98 216	11 138	60 897	78 540
Sum annen renteinntekt	689	712	1 058	2 321	977	613
Sum annen finansinntekt	87	81	113	140	244	194
Sum finansinntekter	776	793	1 171	2 461	1 221	808
Sum annen rentekostnad	21	67	2	48	520	382
Sum finanskostnader	21	67	2	48	520	382
Netto finans	755	726	1 169	2 413	701	426
Ordinært resultat før skattekostnad	122 824	75 822	99 385	13 551	61 599	78 966
Skattekostnad på ordinært resultat	30 356	17 687	22 453	2 994	13 552	17 372
Ordinært resultat	92 467	58 135	76 931	10 557	48 047	61 593
Årsresultat	92 467	58 135	76 931	10 557	48 047	61 593
Avsatt utbytte	25 000	25 000			50 000	
Overføringer til/fra annen egenkapital	67 467	33 135	76 931	10 557	-1 953	61 593
Sum overføringer og disponeringer	92 467	58 135	76 931	10 557	48 047	61 593
BALANSEREGNSKAP	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Konsesjoner, patenter, lisenser	9 500	9 500	16 340	16 340	16 340	16 340
Sum immaterielle anleggsmidler	9 500	9 500	16 340	16 340	16 340	16 340
Maskiner og anlegg	1 640	1 315	1 057	799	535	284
Skip, rigger, fly og lignende	469	360	251	142	15	5
Driftsløsøre/inventar/verktøy/biler	109	62	42	22	0	
Sum varige driftsmidler	2 218	1 737	1 350	963	550	289
Investeringer i tilknytte selskap	36	36	36	36	36	36
Lån tilknyttet selsk. og felles kontrollert virk.	10 860	14 424	17 424	14 079	17 557	16 657
Andre fordringer					2 507	2 507
Sum finansielle anleggsmidler	10 896	14 460	17 460	14 115	20 100	19 200
Sum anleggsmidler	22 614	25 697	35 150	31 418	36 990	35 829
Sum varer	37 468	55 754	43 138	43 382	102 918	76 787
Sum varelager	37 468	55 754	43 138	43 382	102 918	76 787
Kundefordringer	18 550	11 613	3 323	12 614	23 649	21 313
Andre fordringer	111	1 683	1 219	908	1 006	569
Sum fordringer	18 661	13 296	4 542	13 523	24 655	21 882
Andre finansielle instrumenter	205	205	205	23 405	23 819	23 819
Sum investeringer	205	205	205	23 405	23 819	23 819
Kasse/Bank/Post	123 930	115 294	190 536	148 242	159 779	210 263

Sum Kasse/Bank/Post	123 930	115 294	190 536	148 242	159 779	210 263
Sum omløpsmidler	180 264	184 549	238 422	228 552	311 171	332 751
Sum eiendeler	202 878	210 246	273 571	259 970	348 161	368 580
Aksjekapital/Selskapskapital	100	100	100	100	100	100
Sum innskutt egenkapital	100	100	100	100	100	100
Annen egenkapital	123 830	156 965	233 896	244 453	242 499	304 093
Sum opptjent egenkapital	123 830	156 965	233 896	244 453	242 499	304 093
Sum egenkapital	123 931	157 065	233 996	244 553	242 600	304 193
Utsatt skatt	8 337	12 091	8 935	8 899	21 619	16 054
Sum avsetninger til forpliktelser	8 337	12 091	8 935	8 899	21 619	16 054
Annen langsiktig gjeld					18 875	13 527
Sum annen langsiktig gjeld	0	0			18 875	13 527
Sum langsiktig gjeld	8 337	12 091	8 935	8 899	40 493	29 581
Leverandørgjeld	1 802	1 403	1 106	2 896	7 841	942
Betalbar skatt	31 759	13 932	25 610	3 030	833	22 937
Skyldige offentlige utgifter	8 664	218	225	237	245	3 470
Utbytte	25 000	25 000			50 000	
Annen kortsiktig gjeld	3 386	536	3 699	355	6 149	7 457
Sum kortsiktig gjeld	70 610	41 089	30 640	6 517	65 067	34 806
Sum gjeld	78 947	53 180	39 575	15 417	105 561	64 387
Sum egenkapital og gjeld	202 878	210 246	273 571	259 970	348 161	368 580

Vedlegg 4 – Grunnrenteskatt Kleiva Fiskefarm

Grunnrenterelatert selskapsskatt	Sats	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Driftsinntekt		318 596 092	353 230 057	318 706 876	269 054 122	351 542 732	399 829 946
Driftskostnad		188 672 749	242 673 895	214 855 868	181 107 253	344 943 143	382 094 697
Avskrivning		5 971 390	6 967 496	7 319 765	9 398 166	12 015 945	15 209 831
Skattegrunnlagg		123 951 953	103 588 667	96 531 243	78 548 704	(5 416 357)	2 525 418
Grunnrenterelatert selskapsskatt	22 %	27 269 430	22 789 507	21 236 874	17 280 715	-	-
Grunnrenteskatt							
Salgsinntekter		318 596 092	353 230 057	318 706 876	269 054 122	351 272 732	398 647 129
Gevinst ved realisasjon av driftsmiddel		-	-	-	-	270 000	1 182 817
Driftsinntekter		318 596 092	353 230 057	318 706 876	269 054 122	351 542 732	399 829 946
Driftskostnader		188 672 749	242 673 895	214 855 868	181 107 253	344 943 143	382 094 697
Umiddelbart fradrag for investering	44,90 %	3 775 860	4 587 070	10 336 545	2 898 631	30 788 477	13 665 008
Fradrag grunnrenterelatert selskapsskatt		27 269 430	22 789 507	21 236 874	17 280 715	-	-
Fradrag avskrivninger		5 971 390	6 967 496	7 319 765	9 398 166	12 015 945	15 209 831
Fradrag forskningsavgift	0,3 %	1 109 189	1 229 767	1 109 575	936 709	1 222 953	1 387 886
Fradrag kjøp av tillatelser	40 %	-	-	-	-	-	-
Fradrag eiendomsskatt		-	-	-	-	-	-
Årets beregnede grunnrenteinntekt		91 797 474	74 982 323	63 848 250	57 432 649	(37 427 786)	(12 527 476)
Negativ grunnrenteinntekt fremført fra tidligere år	2,8 %	-	-	-	-	-	(38 475 764)
Grunnrenteinntekt etter fradrag for negativ grunnrente tidligere år		91 797 474	74 982 323	63 848 250	57 432 649	(37 427 786)	(51 003 240)
Bunnfradrag		-	-	-	-	-	-
Fastsatt grunnrenteskatt	44,90 %	41 217 066	33 667 063	28 667 864	25 787 259	-	-
Produksjonsavgift		6 576 220	7 334 594	6 657 449	5 665 580	7 352 420	7 271 495
Betalbar grunnrenteskatt		34 640 846	26 332 469	22 010 415	20 121 679	-	-

Vedlegg 5 – Grunnrente Northern Lights Salmon

Grunnrenterelatert selskapsskatt	Sats	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Driftsinntekt		336 248 864	232 270 411	307 090 057	100 204 353	234 827 776	383 021 144
Driftskostnad		175 016 770	146 763 483	186 975 684	145 723 878	158 134 592	281 620 957
Avskrivning		2 720 056	2 563 318	2 219 000	2 108 222	2 126 000	803 000
Negativ selskapsskatt fremført fra tidligere år						10 478 104	
Skattegrunnlag		158 512 038	82 943 610	118 210 373	(47 627 747)	64 089 080	100 597 187
Grunnrenterelatert selskapsskatt	22 %	34 872 648	18 247 594	26 006 282	-	14 099 598	22 131 381
Grunnrenteskatt							
Salgsinntekter		336 248 864	232 270 411	307 090 057	100 204 353	234 827 776	383 021 144
Gevinst ved realisasjon av driftsmiddel		-	-	-	-	-	-
Driftsinntekter		336 248 864	232 270 411	307 090 057	100 204 353	234 827 776	383 021 144
Driftskostnader		175 016 770	146 763 483	186 975 684	145 723 878	158 134 592	281 620 957
Umiddelbart fradrag for investering	44,90 %		55 371	367 282	115 582		
Fradrag grunnrenterelatert selskapskatt		34 872 648	18 247 594	26 006 282	-	14 099 598	22 131 381
Fradrag avskrivninger		2 720 056	2 563 318	2 219 000	2 108 222	2 126 000	803 000
Fradrag forskningsavgift	0,3 %	1 008 747	696 811	921 270	300 613	704 483	1 149 063
Fradrag kjøp av tillatelser	40 %	-	-	569 088		569 088	569 088
Fradrag eiendomsskatt		-	-	-	-	-	-
Årets beregnede grunnrenteinntekt		119 910 587	61 380 516	88 127 451	(50 152 164)	57 068 015	75 944 654
Negativ grunnrenteinntekt fremført fra tidligere år	2,8 %	-	-	-	-	(51 556 424)	-
Grunnrenteinntekt etter fradrag for negativ grunnrente tidligere år		119 910 587	61 380 516	88 127 451	(50 152 164)	5 511 591	75 944 654
Bunnfradrag		-	-	-	-	-	-
Fastsatt grunnrenteskatt	44,90 %	53 839 854	27 559 852	39 569 225	(22 518 321)	2 474 705	34 099 150
Produksjonsavgift		5 980 711	4 155 932	5 527 621	1 818 224	4 506 290	6 020 242
Betalbar grunnrenteskatt		47 859 143	23 403 920	34 041 604	-	-	28 078 908

Vedlegg 6 – Grunnrente Sørrollnesfisk

Grunnrenterelatert selskapsskatt	Sats	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Driftsinntekt		230 025 780	176 700 135	233 123 706	78 127 015	179 176 514	290 335 875
Driftskostnad		107 396 157	101 312 786	135 436 183	67 516 942	118 781 051	212 449 998
Avskrivning		785 825	517 000	387 000	387 000	413 000	261 000
Skattegrunnlag		121 843 798	74 870 349	97 300 523	10 223 073	59 982 463	77 624 877
Grunnrenterelatert selskapsskatt	22 %	26 805 636	16 471 477	21 406 115	2 249 076	13 196 142	17 077 473
Grunnrenteskatt							
Salgsinntekter		230 025 780	176 700 135	233 123 706	78 127 015	179 176 514	290 335 875
Gevinst ved realisasjon av driftsmiddel		-	-	-	3 345 000	-	900 000
Driftsinntekter		230 025 780	176 700 135	233 123 706	81 472 015	179 176 514	291 235 875
Driftskostnader		107 396 157	101 312 786	135 436 183	67 516 942	118 781 051	212 449 998
Umiddelbart fradrag for investering	44,90 %	2 774 761	1 616 299	1 347 000	-	2 687 265	-
Fradrag grunnrenterelatert selskapskatt		26 805 636	16 471 477	21 406 115	2 249 076	13 196 142	17 077 473
Fradrag avskrivninger		785 825	517 000	387 000	387 000	413 000	261 000
Fradrag forskningsavgift	0,3 %	690 077	530 100	699 371	234 381	537 530	871 008
Fradrag kjøp av tillatelser	40 %	-	-	426 816	426 816	426 816	426 816
Fradrag eiendomsskatt		-	-	-	-	-	-
Årets beregnede grunnrenteinntekt		90 787 499	55 735 473	73 034 221	10 270 800	42 721 710	59 888 580
Negativ grunnrenteinntekt fremført fra tidligere år	2,8 %	-	-	-	-	-	-
Grunnrenteinntekt etter fradrag for negativ grunnrente tidligere år		90 787 499	55 735 473	73 034 221	10 270 800	42 721 710	59 888 580
Bunnfradrag		-	-	-	-	-	-
Fastsatt grunnrenteskatt	44,90 %	40 763 587	25 025 227	32 792 365	4 611 589	19 182 048	26 889 972
Produksjonsavgift		4 091 368	3 161 633	4 196 245	1 417 627	3 438 355	4 563 435
Betalbar grunnrenteskatt		36 672 219	21 863 594	28 596 120	3 193 962	15 743 693	22 326 537